Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial 3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) **license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format
Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՔՀՀ

89

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

1870—1871 ԱՄԻ

Տպրվ.
Գ 7 Մրտ.

Ա. Ո.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Printed in Turkey

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ց. ՄԻՒՀԷՆՏԻՍԵԱՆ

— 1871 —

69
23

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ՓԱՂԱՓԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

1870—1871 ԱՄԻ

ՒՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

ԵՊՀ
ԳԻՄԱՐԱՆԻ
633

Ազգային վարչութեան անդամոց ընտրութեան վաւերացմանը համար Բ. Դրան հրամանագիրը կարդացուելէ ետեւ փաղ. ժողովը պատշաճ դատեց յառաջ քան զայլ անօրէնութիւն իւր ընթացից հիմնագիծը որոշել, և ըստ այնմ հետեւեալ յայտարարութիւնն հրատարակեց։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՓԱՂԱՓԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ ԱԶԳ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Կոստանդնուպօլսոյ ամենայն Հայոց Պատրիարքական աթոռը բաւական ատեն թափուր մնալէ ետեւ, երբ ընդհանուր Ազգին սիրելի Ամեն. Յովհաննէս Սրբազան Հայրիկն միաձայն հաւանութեամբ գահակալ ընտրուեցաւ այն աթոռին, նուիրական պարտաւորութիւն մը դրաւ ամեն ազգայնոց վրայ՝ ժողվուիլ իւր բոլորտիքը և միաբան ոգւով աջակցիլ Նորին Սրբազնութեան, որպէս զի Ազգ. վարչութիւնը օրինաւորութեան մէջ մնայնելու համար ընելու ջանքն ու աշխատութիւնք կարենան պատուաւոր արդիւնքն արտադրել։

Իրաց այս վիճակին մէջ երբ նորին Ամեն. Սրբազնութիւնը Ազգէն ընդունած իրաւանցն համեմատ՝ բարեհաճեցաւ զմեզ իրեն խորհրդական ընտրել Ազգ. վարչութեան փաղ. ժողովը կազմելու համար, թէպէտեւ քաջածանօթ այն դժուար պաշտօնին ծանր պատասխանատուութեանը, անհնար էր մեզ մերժել իւր առաջարկութիւնը, առանց նուիրական պարտաւորութիւններնուս դէմ մեղանչելու երբեւ Ազգային անհատք։

Այսպէս ուրեմն Ազգ. վարչութիւնը իւր յանձն առած ծանր պաշտօնը՝ իգործ դնել սկսած միջոցին, պարտք կը համարի իւր ընթացից հիմնագիծը, որ Ամեն. Սրբազան Պատրիարք հօր հաւանութեամբը վաւերացած է, Ազգին հաղորդել։

Նախ՝ Ազգ. վարչութիւնն թէպէտեւ ուղղակի պատրիարքական ընտրութեամբ հաստատեալ, բայց ինքզինքն երեսփոխանական ընդհ. ժողովին պատասխանատու կը ճանչէ։ Ուստի պիտի աշխատի ընդհ. ժողովը ըստ օրինի վերակազմելու համար Ամեն. Սրբազան Պատրիարք հօր երած տը-

նօրէնութեանց գործադրութիւնը փութացընել և անյապաղ Ազգ. Սահմանադրութեան վերաքննութիւնը երեսփոխանութեան կատարել տալով ի. Դրան վաւերացմանը ներկայացնել, և մինչեւ ՚ի վերաքննութիւն գործադրել և յարգել տալ բոլոր ազգայնոց արդի Սահմանադրութեան օդին և օգտաւէտ սկզբունքն։

Երկրորդ. որովհետեւ Ազգ. վարչութեան պաշտօնն Օսմանեան պետութեան մէջ գանուող ազգայնոց ընդհանրութեան շահերն պաշտպանել է, վարչական մարմինն ըստ ոգւոյ և տրամադրութեան Ազգ. Սահմանադրութեան այնպէսի կերպիւ մը կազմակերպել՝ որ ֆաղ. ժողովոյ նիստերն մայրաքաղաքիս թաղական կամ հատուկ խնդիրներուն չը գրաւվին։

Ուստի որոշեց, անհատական վէճերու լուծմանը համար յատկացեալ դատաստանական խորհրդէն ՚ի զատ մայրաքաղաքիս մէջ պատահած թաղական կամ ուրիշ մասնաւոր խնդրոց կարդադրութեանը համար յատկապէս Ցեղական մանաժողով մը կազմել։

Ընդհանապէս որոշեց որ՝ բոլոր գաւառական խնդիրներն թէ տեղացի և թէ մայրաքաղաքիս մէջ հաստատեալ գաւառական Ազգայիններէն բաղկացեալ խառն մանաժողովներու ձեռամբ քննուելով արդիւնքը տեղեկագրով մը Ազգ. վարչութեան հաղորդուի. որն որ գործադրութեան մասին պարտն ու պատշաճը չուտով տնօրինելու եղանակը միայն խորհելու զբաղի։ Այս դրութեամբ ֆաղ. ժողովին բոլոր անհատական խնդրոց զբաղմունքէն ազատած՝ աւելի կ՚ունենայ ընդհանրութեան օգտին վերաբերեալ խնդիրներն, նա մանաւանդ գաւառական խնդիրներն ուշի ուշով քննել և անոնց գարմանը խորհիլ ու առաջարկել որու որ անկ է։

Երրորդ. որովհետեւ Պատրիարքարանի բարեկարգութիւնը և ընդհանրապէս վարչական մեքենային կանոնաւոր շարժումն ազգային Ընտրական վիճակէն կախումն ունի. և թէպէտ ընդհանուր արոյ՝ խընդրոյն լուծումը երեսփոխանական ժողովոյ ձեռնհասութեանը վերապահեալ է, բայց ֆաղ. ժողովը պիտի չանայ ձեռնհաս անձանց աջակցութեամբ ուշի ուշով քննել այս մասին մինչեւ ցարդ եղած զանազան առաջարկութիւններն, և ըստ այնմ՝ դիւրագործելիեղանակին Ցեղեկագիրն պատրաստել, կարելի եղածին չափ չուտով երեսփոխանական ժողովոյ ներկայացնելու համար։

Չորրորդ. յայտնի է որ Պատրիարքարանի ներքին բարեկարգութիւնը և ազգային ստիպողական խնդրոց գործադրութեան վերաբերեալ ծախքերն անհնար է առկախել մինչեւ ՚ի գործադրութիւն ընդ. ժողովոյ ընելու տնօրէնութեան. ֆաղ. ժողովը անմիջապէս Ազգ. Պատրիարքարանի ծախուց հաշուեկշիռն ազգին ներկայացնելով, բայց մեզացած գումարն պիտի պահանջէ, իւրաքանչիւր անհատէ միօրինակ նպաստ մը խնդրելով միայն ներկայ տարւոյս համար։ Եւ Ազգ. ստիպողական պարտուց վճարմանը համար ալ Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հօր ջանից և աշխատութենց պիտի աջակցի։

Հինգերորդ. որովհետեւ կենաց և մահու խնդիր մ՚է այսօր ամեն ազգաց համար ընդհանուր դաստիարակութեան խընդիրը, որու կարգադրութեամբը միայն պիտի կարենան գաւառաբնակ ազգայինք դարման գտնել իրենց ցաւոց և ազատիլ տգիտութեան հալածանքներէն և անոր ցաւալի հետեւանքներէն. ֆաղ. ժողովը ձեռնհաս անձինքներէ բաղկացեալ Ուսումնական խորհրդոյ մը աջակցութեամբ պիտի աշխատի ընդհանուր դաստիարակութեան ծրագիր մը պատրաստել։

Վեցերորդ՝ Ազգ. գործոց լաւագոյն ընթացքի մէջ մտնելուն համար պատշաճ դատած ներկայ հիմնագիծը Ազգին ներկայացընելէ ետեւ անոր զանազան կէտերուն հետզհետէ գործադրութեան մասին հարկ եղած միջոցները եթէ ֆաղ. ժողովը չը կարենայ ձեռք բերել, որ միմիայն Ազգայնոց միաբանութեան և վարչութեան վրայ ունեցած վստահութենէն կախեալ է, պիտի քաշուի։ Բայց այս պաշտօնը այլոց յանձ-

նած ժամանակ ժողովականք սա գոհունակութիւնը միայն պիտի ունենան որ որչափ կարճատեւ ալ ըլլայ իրենց պաշտօնավարած միջոցը, իրենց աշխատութիւնը եթէ ուրիշ արդիւնք մ'ալ չունենայ, գոնէ իրենց յաջորդաց գործողութիւնները դիւրացնելու նախապատրաստութիւն մը ըրած պիտի ըլլան: Եւ փորձը պիտի յայտնէ որ ժողովուրդն ու վարչութիւնը իրենց փոխադարձ պարտականութիւնները անթերի կատարելով միայն կրնան Ազգին ամփոփ և կանոնաւոր վիճակի մէջ դանուելուն օգնել և իր ճշմարիտ շահուցը հասկել, և ապացուցանել միանգամայն որ Ազգը իւր բազմադարեան քաղաքականութեանը համեմատ կը շարունակէ իւր հաւատարիմ հնպատակութիւնն առ կառավարութիւնն Օգոստ. Սուլթան Ապտիւլ Ազիզ կայսեր, որոյ հովանին միակ գրաւականն է Ազգային գոյութեան:

14 Մարտ 1870

Ի Պատրիարքարանի Հայոց

Կ. Պոլիս:

ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ ՔԱՂ. ԺՈՂՈՎՈՑ ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՔԱՂ. ԺՈՂՈՎՈՑ

ՏԻԳՐԱՆ Ռ. ԵՈՒՈՒՖԵԱՆ Ս. ԱՊՐՕ

Քաղաքական ժողովը իւր պաշտօնավարութեան ընթացից հիմնադիթը որոշելէ ետեւ, Ազգ. վարչական ճիւղերու կազմութեան խնդրոյն զբաղելով, մինչեւ յարդ ժողովոց և խորհրդոց անդամակցաց մէջ ծագած անհամաձայնութեանց պատճառ տեղի ունեցած անտեղութեանց դէպ խաւոր պատճառներէն մէկը՝ անոնց քուէարկութեամբ ընտրուիլն ըլլալուն վերահասու ըլլալով, պատշաճ դատեց զանազան խորհրդոց կամ մասնաժողովոց պաշտօնին յարմարութիւն ունեցող անձանց ցուցակ մը պատրաստել և իւրաքանչիւրին համար մէկ կամ երկու անձինք հրաւիրելով, առաջարկել որ իրենց անդամակցաց ցանկը իրենք ներկայացնեն և ժողովը վաւերացընէ անոնց ընտրութիւնը, եթէ դիտողութիւն մը չունենայ: Հետեւապէս այս դերութեամբ հետզհետէ հաստատեց հետեւեալ խորհուրդներն և մասնաժողովները.

1°. Դատաստանական խորհուրդ.
2°. Տնտեսական խորհուրդ.
3°. Ուսումնական խորհուրդ.

Որոց անունը ըստ առաջարկութեան խորհրդոյն Ազգ. կրթական խորհուրդ անուանեցաւ:

4°. Մասնաժողով գաւառական գործոց.
5°. Մասնաժողով Տեղական գործոց.
6°. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւն:

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Դատաստանական խորհուրդը 14 ամսուան միջոցի մէջ 50 նիստ ըրած ըլլալով, իրեն ներկայացած զանազան խնդիրները՝ միշտ իրաւախոհութիւնն իրեն պարտքը ընելով՝ որոշած և վերջացուցած է:

Այնպիսի խնդիրներ ալ պատահած են, որոց որոշումը և տնօրէնութիւնը քաղաքական կամ կրօնական ժողովոց վերաբերելուն կամ Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հօր վերապահեալ ըլլալուն, զանոնք մասնաւոր տեղեկագրօք յայտագրած է, որու որ անկ է:

Դատաստանական խնդրոց հրատարակութիւնը տակաւին ազգովին որոշուած չըլլալով, պարտք կը համարիմք միայն Դատաստանական խորհրդոյ ներկայացած և որոշուած խնդրոց տեսակները համաչափաբար նշանակել:

Ամուսնական	դատ	93
Առևտրական	»	46
Անբարոյական	»	43
Պատուոյ վերաբերեալ	»	21
Կալուածական	»	15
Ժառանգական	»	11
Զանազանք	»	6
		235

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Թառն ժողովոյ օրով կազմուած Տնտեսական խորհուրդը իւր պաշտօնը այնպիսի աղմկալից օրերու մէջ ամենայն հաւատարմութեամբ ազգասիրաբար վարելէ ետև՝

հրաժարած ըլլալուն պատճառաւ, վարչութիւնը իրենց տեղեկագիրը քննելով վերադարձուց եղաւ իրենց պաշտօնավարութեան ընթացքին մէջ Ազգին մատուցած ծառայութիւններուն, հետևապէս չնորհակալութիւն մատուցանելէ ետև ընդունեց իրենց հրաժարականը, և նոր ընտրութեան ձեռնարկելով, վեց հոգիէ բաղկացեալ նոր խորհուրդ մը կազմեց։

Այս խորհուրդը մինչև տարւոյս սկիզբը իրենց պաշտօնը վարելէ ետև հրաժարելնուն պատճառաւ, պատշաճ դատեց երեք հոգիէ բաղկացեալ առժամանակեայ ՏՆտեսական խորհուրդ մը կազմել, որու համաձայնութեան տեղեկագիրը առանձինն տպագրուած ըլլալով, երեսփոխանաց ուշադրութեանը կը յանձնեմք։

Ցիշեալ տեղեկագրէն կը տեսնուի թէ ՏՆտեսական խորհուրդը դրամական կրնճռոտ խնդրոյն մէջ ծրչափ փութաջանութիւն և հոգատարութիւններ ունեցած է։

ԿՐԹԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Կրթական խորհրդոյ Ազգ. վարչութեան ներկայացուցած տեղեկագրին ամբողջապէս տպագրուիլը պատշաճ դատելով, սոյն տեղեկագրիս վերջը կցուած է. որմէ կը տեսնուի թէ կրթական խորհուրդը ազգային դաստիարակութեան խնդիրը հիմնական կերպիւ նկատողութեան առած, անոր վիճակին և դարմանին վրայ հասուն խորհրդածութիւններ ընելով, ամենակարևոր առաջարկութիւններ կը ներկայացնէ. և անտարակոյս երեսփոխանական ժողովը կենսական այս մեծ խնդրոյն ստիպողականութիւնը ճանչնալով, իւր խորին ուշադրութեանը պիտի ենթարկէ զայն։

Այս առթիւ պարտք կը համարիմք նաև յանուցանել թէ Բ. Դուռը հաստատակաց կրթութեան պաշտօնէին առաջարկութեան համաձայնած էր, ինչպէս ուրիշ պատրիարքարանաց, նաև մեր Պատրիարքարանին, որ Մայրաքաղաքիս բոլոր թաղերուն մէջ գտնուած ազգային դպրոցներուն աւանդած ուսմունքներն և ուսման եղանակը ընդհանրապէս վիճակագրելով՝ զրկուի՝ Բ. Դուռն։ Այս հրամանագիրը նախորդ վարչութեան խառն ժողովին օրոք եկած էր, և թէև թաղ. խորհրդոց չրջաբերական նաև յանուցված էր որ սոյն հրամանին համեմատ պէտք եղած վիճակագրերը ղրկեն, սակայն խիստ քիչերը կրցին ըստ օրինի պատասխանել և մեծ մասն անպատասխանի թողելով, ժողովը այս անգամ յանձնեց այս գործը նորընտիր կրթական խորհրդին, որպէս զի կատարեալ վիճակագրութիւն մը չինեն, որոյ օրինակը իրենց տեղեկագրին յարակից է։

ՄԱՍՆԱԺՈՂՈՎ ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՑ

Սրբազան Պատրիարք Հայրապետական գործոց Մասնաժողովին կազմութիւնը իր վրայ առած և պօլիս գտնուող գաւառականաց միջոցաւ կատարած ըլլալով, յիշեալ նորակազմ Մասնաժողովին անդամներն ներկայացուց Քաղ. ժողովին։

Ժողովն սոյն ընտրութիւնը իր հաւանութեամբ հաստատեց, և Մասնաժողովոյն պաշտօնը սահմանելու համար պէտք եղած հրահանգը պատրաստելով՝ ղրկեց նոյն Մասնաժողովին, որ անոր դիտողութիւններն՝ եթէ ունի՝ առնելէ ետև վաւերացուի։

Գաւառական Մասնաժողովը՝ իրեն ղրկուած հրահանգին վրայ ունեցած դիտողութիւնները ներկայացնելով, գլխաւորապէս սա դիտողութիւնը կ'ընէ որ իրենց կոչումն ըլլայ Գաւառական ժողով և ոչ Մասնաժողով. ժողովն յայտնեց որ իրենք ձեռնհաս մարմին մը չ'ըլլալով՝ չ'են կրնար կրօն. և քաղ. ժողովոց պէս գաւառական ժողովի կոչումն ունենալ, և թէպէտ Սահմանադրութեան մէջ գաւառական և ՏեղականՄասնաժողովներու կազմութիւն չը կայ, սակայն արդի քաղ. ժողովը հարկ համարեց այս երկու ճիւղերն սահմանելիր ընդարձակ զբաղմանց դիւրութիւն տալու նպատակաւ, և մտադիր է գալիք վերաքննեալ Սահմանադրութեան մէջ անցընել

տալու երեսփ. ժողովին առաջարկութիւն ընել, քանի որ փորձով կը հասկնայ թէ այս երկու ճիւղերն վարչութեան միշտ պէտք են։ Հետևաբար Քար. ժողովը չը կրնար ուրիշ անուանի կոչել դպրատուական Մասնաժողովին, որոյ անդամներն իր անդամակիցը պէտք է համարուին, և Մասնաժողովն Քար. ժողովին մէկ մասն է միայն դպրատական խնդրոյ նկատմամբ, մանաւանդ որ Քար. ժողովը արտօնութիւն չունի իրը օրէնսդիր իշխանութիւն՝ վարչութեան մէջ նոր ժողով մը անուանելու։ Ուստի Մասնաժողովին անդամներն իրենց դիտողութիւնն ևս առին։ Ուրիշ մէկ քանի մանր տեղեկութեանց գալով, ժողովը պէտք եղած բացատրութիւններն տուաւ, և հրահանգը վաւերացնելով գործադրութեան դնել որոշեց։

Հետևապէս Գաւառական Մասնաժողովոյ քննութեանը ենթարկուած զանազան խնդրոց մասին հետզհետէ ներկայացած տեղեկագրաց վրայ հետեւեալ տնօրէնութիւնները՝ ի գործ դրուեցան։ Մշոյ Պատրիարքական վիճակին Աղուանեան Գրիգոր վարդապետին ձեռօք կարնոյ կուսակալութեան ընդհանուր ժողովին մատուցուած Մշոյ գաւառայնոց ընդհանուր մահսերին վաւերացեալ օրինակը ղրկելու համար յիշեալ վարդապետին հետագիր քաշուի։ ժողովն որոշեց փոխանակ հետագրի, նամակ գրել և ուզել յիշեալ մահսէրին օրինակը։

2°. Կարնոյ կուսակալութեան տակ գտնուած Հայաստանի վիճակաց մէջ տեղի ունեցած հարստահարութեանց դարման տանելու համար Ազգ. վարչութեան և Բ. Դպրան կողմէն բանիցուն քննիչներ ղրկել վան, Մուշ, Գղի, Բաղեշ և այլն, և ընդարձակ տեղեկագիր մը պատրաստել։

Մասնաժողովին անդամք ներկայացան. Ստեփ. Օգսէն էֆ. քանիմը բացատրութիւններ տուաւ այս մասին, ըսելով թէ ընդհանուր եղծումի մը կայ դուրսերը, մեր ազգային քաղաքական վիճակը ետ ետ երթալուն համար, մեր առաջարկած քննութիւնը կրնայ այս պարագաներն երևան հանել և ըստ այնմ հիմնական դարման մը տանել մեր գաւառական ազգայնոց ընդհանուր վիճակին վրայ, որ անհրաժեշտ է և ամեն խնդիրներէ առաջ պէտք է ուշադրութեան առնուի։

Իրր ակզբունք այս յայտագիրը ընդունուեցաւ ժողովքէն։ Մանրամասն պարագայից վրայօք ընդարձակ տեղեկագիր մը խնդրուեցաւ Մասնաժողովէն, իրական դիտողութեանց օրինակներու վրայ հաստատեալ, որպէս զի ըստ այնմ գործադրական հանգամանքն ալ նկատողութեան առնելով պէտք եղածը որոշուի։

Մինչդեռ Մասնաժողովը այս տեղեկագիրը պատրաստելու պիտի դրաղէր, գաւառական հարստահարութեանց վրայ Ազգ. Ընդ. ժողովոյ ներկայացած հանրագրութեան քննութիւնը՝ երեսփոխանական ժողովը իւր մէջէն ընտրուած Մասնաժողովոյ մը յանձնեց, և Գաւառական Մասնաժողովոյ նախագահն և Ատենապետն նոյն Մասնաժողովին անդամ ընտրեց. հետևաբար քաղաքական ժողովը պարտաւորեցաւ ալ այս խնդրով չզբաղիլ։

ՄԱՍՆԱԺՈՂՈՎ ՏԵՂԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՑ

Տեղական գործոց Մասնաժողովն իր պաշտօնատարութեան սակաւօրեայ բայց ալեվկալից շրջանին մէջ փորձով տեսաւ որ մայրաքաղաքիս այլ և այլ թաղերուն մէջ ծաւալած յուզումներուն և գժտութեանց գլխաւոր շարժառիթ մ՚եղած է Սահմ. 54րդ. յօդուածին անգործադրելի մնալն, որու արամադրութեան համեմատ մէն մի թաղական խորհուրդ կը պարտաւորի՝ որոշեալ ժամանակներու մէջ՝ իւր տնտեսական և դրամական գործոց համարն տալ Ազգ. վարչութեան։ Տեղական Մասնաժողովն թէ Սահմանադրութեան նոյն յօդուածը՝ որ հետաւոտութեամբ այս թաղային համարատուութիւնն որոշած էր գործադրելու, և թէ այս թաղային խուզիչութեանց առաջքն առնելու համար հարկ համարեց որ

Ա. Բոլոր թաղական հին հաշիւներն ընդհանրապէս առնուին, և ևկեղեցւոց

եկմտական բան վիճակին ատուգուի։

Բ. Ամեն թաղ. խորհուրդ վարչութեան կողմէ ժողովներու ատեան մ՚ունենայ, և միանգամ ի օրինաւոր առաջարկութեան ոճով իր հաշիւները բերնէ, վարչութեան կողմէ իրեն ցոյց տրուած եղանակին համեմատ։

Գ. Ամեն տարի թաղ. խորհուրդները իրենց հաշիւները ներկայացնեն Ազգ. վարչութեան քննութեան ու վաւերացման, և միանգամայն հրատարակութեամբ թաղերնուց հաղորդեն։

Դ. Երբ թաղ. խորհուրդ մը հրաժարելու հարկին մէջ գտնուի, թէ իր պաշտօնատարութեան շրջանին լրանալուն և թէ ուրիշ պատճառի մը համար, կանխաւ վարչութեան ներկայացնէ իր եւևմտից հաշիւները և այնուհետև հրաժեշտ տայ։

Քառ. ժողովը Մատենաժողովոյ այս առաջարկութիւնն օրինաւոր և ընդունելի գտաւ, և հետևեալ գործադրութիւնը ցրնտրեց. խորհրդոյ ուշադրութեանը յանձնեց։

Ա. Իրենց թաղի ազգային կալուածոց թիւն որքան է.

Բ. Մէն մի կալուածի տեսակն ինչ է (այսինքն տուն է թէ խանութ կամ այլ ինչ).

Գ. Մուրք է թէ կէտիկ և որու վարձի է։

Դ. կալուածն ու թաղին և ու վողոյին մէջն է, և կառավարութեան կողմէ տրուած թուականին քանի է։

Ե. Որու անուան և ու թուականին գրաղեալ է, աւանդատուէն ապահովական աւանդ է, կենդանի է թէ մեռեալ, եթէ մեռեալ է ժառանգորդներն ով են, յարգուան ճն թէ անչափահաս։

Զ. կալուածոցերուն (քէտէիկ) քանի կատր են, և որու քով կը գտնուին։

Երեսուն և չորս թաղ. խորհուրդ այս շրջաբերականն ընդունած էին։ Առնոյմէ միայն 22 թաղ՝ լեցրուած տեղեկագրերն յուզարկեցին, և միւսներն դեռ անպատասխանի մնացած են պատրիարքական շրջաբերականն, Տեղական Մատենաժողովոյ կրկնակի ազդարարութեանց հակառակ։ Արդէն եկած տեղեկագրերն ցոյց կուտան թէ ազգային կալուածոց ապահովութեան խնդիրն աներկբայական եղած է. և այնքան շատ դիպուածներ կ՚երևին, որ պէտք է կալուածոց ապահովութեան խնդիրը Ազգային վարչութեան բոլոր ուշադրութիւնը գրաւէ։

Ադեայն Վոլըֆնե

Տեղական Մատենաժողովը դիտելով որ Սահմանադրութեան հաստատութենէն ի վեր ազգային վարչիչներու ամենամիւթէվելիութեան պաշտօնը դադրած է, և ընդհանրապէս թաղ. խորհուրդներն ջնջուած կանոնական դործողութիւնները իրենց կը կատարեն, հարկ համարեց Քաղ. ժողովոյ առաջարկել որ թաղ. խորհուրդներն այս գործողութիւնները օրինապէս կատարելէ ետև՝ կալուածագրերն յատուկ յայտագրով Պատրիարքարան յուղարկեն, և Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն ազգային վարչիչներուն

Տեղական Մատենաժողովը դիտելով որ Սահմանադրութեան հաստատութենէն ի վեր ազգային վարչիչներու ամենամիւթէվելիութեան պաշտօնը դադրած է, և ընդհանրապէս թաղ. խորհուրդներն ջնջուած կանոնական դործողութիւնները իրենց կը կատարեն, հարկ համարեց Քաղ. ժողովոյ առաջարկել որ թաղ. խորհուրդներն այս գործողութիւնները օրինապէս կատարելէ ետև՝ կալուածագրերն յատուկ յայտագրով Պատրիարքարան յուղարկեն, և Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն ազգային վարչիչներուն

Ադեայն Վոլըֆնե

Տեղական Մատենաժողովը նկատելով որ Ազգային դիւանատունն Մայրաքաղաքիս ազգային հաստատութեանց սեպհական կալուածոց տուժար մը չունի, որով կալուածոց որքանութիւնը ու աւանդատուներուն անունը անյայտ կը մնայ, և ազգային կալուածներն տէպ այլ և այլ վտանգներու կ՚ենթարկին, հարկ տեսաւ որ Ազգային վարչութիւնն կալուածոց վիճակին և հանգամանաց վերահասու ըլլայ և անոնց ապահովութեան համար պէտք եղած միջոցներն ընտրէ, հետևապէս այս ամսոյ յայտագիր մը մատոյց (10 օգոստոս 1870) Քաղ. ժողովոյ։ Ժողովը Տեղական Մատենաժողովոյ առաջարկութիւնն օրինաւոր և օգտակար գտնելով, կ՚ընդունէր զայն, և Մատենաժողովոյ կը յանձնէր իր յայտագրին դործադրութիւնն։

Մատենաժողովը այս յայտագրին վրայ Մայրաքաղաքիս բոլոր Թաղ. խորհրդոց շրջաբերական մը ուղղեց, և հրաւիրեց զանոնք յայտագրել թէ՝

իրը ընդհանուր միաթէվէլեան իր յատուկ հնչումը վաւերացնել պահանջ որպէս զի այլ և այլ անուանութեանց տեղի չ'արտայ։ Ընդհանրական ընդհատ կը հետեւին Մայր եկեղեցւոյ, Պոլսոյ, Բերայի և Գալաթիոյ թաղերը և Մայր եկեղեցւոյ Դպրոց ընկերութիւնը։

Տեղական դործոց մասնաժողովը պատասխան թաղերուն մէջ պատահած վէճերը քննած, և Սահմանադրական Թաղական խորհրդոց ընտրութեանը հոգ տանելով, հետեւեալ թաղերու մէջ ծագած վէճերը խաղաղեցուցած է, որք են

Խասգիւղ
Թօփխանէ
Լուսիւտար Սէլամլըյէ
Էյուպ Ս. Աստուածածին
Քարաքէօմրիւկ
Քանաթլը
Պէյքօզ
Սամաթիա, Եէնի մահալլէ

Ասոնցմէ 'ի զատ ուրիշ տեղի չունի Թաղական խորհրդոց ընտրութեան հրաւիրանդներ ղրկած, և իրեն ներկայացեալ մէկ քանի առարկութիւնները և մասնաւորաց խնդիրները քննած և կարդադրած է, որոնք մեծ կարեւորութիւն մը չ'ունենալնուն համար, ըստ անկութեան ատժանի չ'են դասուած։

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան աշխատասէր Քանքը տեսնելով ժողովս, պատշաճ դասեց խնդրել որ բարեհաճի իր յանձն առած աղգասիրական պաշտօնը ժամանակ մը ևս շարունակել։

Հոգաբարձութիւնը արդէն իր ամենառամնեայ հաշուեցոյցը, հրատարակելու վրայ տարած ըլլալով այս հաստատութեան վրայ մանրամասն խօսելու պէտք չ'ունենար, միայն կը նշանակեմք հետեւեալ խնդիրները, զորս վարչութեան ներկայացուցած է։

1. Աղտային անցագրատան ընդարձակ սենեակներ Հաստատիոյ նուագերուն համար Հիւանդանոցի մատուռիտարտութեան ջնջուած պատճառած ըլլալով, կը խնդրէ որ վարչութիւնն այս խնդրոյն ուշադրութեան մատուցանէ և պէտք եղած միջոցն 'ի դործ դնէ, Հիւանդանոցի ապագային գէշ հետեւանք մը պահպանելու համար։ Այս խնդիրը Ազգ. Ելեւմտական անօրէնութեան պատկանելուն, նոյն ճիւղին քննութեանը ենթարկել որոշուեցաւ։

2. Եէտի գուլէի մատ Ս. Յակոբայ վանքին քով թաղամասի պատին մէջ ձեռնարկուած խազախտրդի գործարանին միատակար չինութիւնն խափանելու պէտքը յայտարարած ըլլալով, որոշուեցաւ թագրիր մը դրկել այս մասին։

3. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան կողմէն Մանուկեան Սենեքերիմ էֆէնտին ըստ հրաւիրանաց Սրբազան Պատրիարքի ներկայանալով, Յիշնամաճիներուն մէջի քաղաքական վերաշինութեան խնդրոյն վրայօք մանրամասն տեղեկութիւն տուաւ, և յայտնեց թէ՝ մինչդեռ հիմայ 120 դուռ միայն ամսական վարձք կը բերէ, այն ատեն տարին 30 միլիա վարձել կը խոստանայ չինողը, և սոր համար 15 տարուան պայմանագրութիւն մը կ'ուզէ ընել։

Ժողովը այս խնդիրը նկատողութեան առնելով, որոշեց գործադրութիւնը յանձնել Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան, և հրաւիրեց անոր ուշադրութիւնը որ այս ձեռնարկութենէն գալիք օգուտներն ապահովելու համար՝ պայմանագրութիւնը օրինաւոր հիմանց վրայ հաստատելու հոգատանի։

4. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան կողմէն վ.տեմ. Տատեան Աստուածատուր Սիսակ պէյի մէկ նամակը հաղորդուեցաւ, որով յիշեալ պէյը կը յայտնէր որ ինք թոյլատուութիւն ստացած է կառավարութենէն, հրայաններու համար գործածելի փամփուշտները՝ առանց վաճառոյ Հիւանդանոցին պատապարելոց ձեռամբ չինուիլ, որով Հիւանդանոցին մեծ օգուտ մը կրնայ ըլլալ առանց վտանգ մը երբէք պատահելու։

ժողովը յիշեալ խնդիրը նկատողութեան առնելով՝ օգտակար գտաւ, և անոր դրական պարագաներուն վրայ Հոգաբարձութեան տեղեկագիրը քննելէ ետեւ, որոշեց վաեմ. Տատեան Աւետիք պէյի առաջարկութեան ընդունելը՝ մանաւանդ նամակաւ իրեն հաղորդել։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԴԻՒԱՆԱՏՈՒՆ

Ազգ. դիւանատան բոլոր պաշտօնէից ամսականներու և ընդհանրապէս դիւանական բարեկարգութեան խնդիրն չատոնց՝ի վերնիատողութեան արժանի դատած էր ժողովը, բայց յառաջիկայ տարւոյ՝ այսինքն մայիսին պիւտճէին մէջ անցընելու պայմանաւ։

Այսու ամենայնիւ առժամանակեայ կերպիւ կարևոր համարած յաւելուածներն ըրաւ պաշտօնէից ամսականաց վրայ։

Ազգային վարչութիւնը նկատելով Ազգ. Պատրիարքարանի քաղաքական պաշտօնէն ծագած անտեղութիւնները՝ որոշեց որ պատուաւոր քաղաքէհետի մը ունեցած ժամանակնոյնպէս պատուաւոր օգնական մը (քաղաքէհետի մուավինի) անուամբ աւելի օգտակար ծառայութիւններ կրնայ մատուցանել՝ քան երկու երեք քաղաքական օղլաններ, պատշաճ դատեց քաղաքականութեան տիտղոսը բոլորովին վերցնել, և մուավինութեան համար ալ 1250 ղուրուշ առ այժմ ամսական սահմանելով, վաստակութեան արժանի մէկ անձ մը նոյն պաշտօնին կոչել։

Նոյնպէս այս պաշտօնին յարմարութիւն ունեցող անձանց մէջէն Թրէնկեան Աբրահամ էֆէնտին միաձայն հաւանութեամբ հաստատուեցաւ։

Քաղաքական ժողովը զանազան թաղերիներով, Պատրիարքարանի պաշտօնատեարց աստիճաններու փոփոխութիւն և մէկ քանի եկեղեցական պաշտօնատեարց համար մէճլիսէ պատուանշան խնդրեց, որք Բ. Դռնէն շնորհուեցան։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ԽՆԴԻՐԸ

Ղալաթիոյ եկեղեցւոյն խորհրդարանին վրայ յարկ մը աւելցնելու և Դատարանն ալ հոն փոխադրելով բոլորովին Պատրիարքարանի գործերը՝ի Ղալաթիա կեդրոնացնելու նպատակաւ, քանի մը Հայ ճարտարապետներ հրաւիրուեցան։

Ժողովը ատոնց հետ խորհրդակցելով, խորհրդարանին ընդարձակման համար յատակագիծ մը պատրաստել առաջարկեց։

Մինչդեռ այս յատակագիծը չհնարելու վրայ էր, Ռուսինեան էֆ. առաջարկեց Միւհէնտիսեան ապարանը ծախու առնել և Ազգ. Պատրիարքարան սահմանել, խոստանալով որ այն չէնքին թերին լրացնելու բարերար մը կը գտնէ։ Ժողովը խորհրդակցելով այս մասին, Ռուսինեան էֆ.ի առաջարկութիւնը ընդունեց, և յիշեալ չէնքը ծախու առնելու համար փոխադրութեան մը պէտքը տեսաւ։

Փոխադրութեան խնդրոյն վրայօք խորհրդակցելու համար Ղալաթիոյ թաղականներն՝ի ժողով հրաւիրուեցան. առաջարկուեցաւ անոնց, որ յանուն Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ փոխադրութիւն մ'ընեն Ազգ. վարչութեան բաշխադրութեան ներքև։ Թաղականք շաբաթ մը միջոց խնդրեցին և տրուեցաւ, որ թէ տակը պատրաստելու և թէ չահը վճարելու մասին իրենց մէջ մտածելով՝ ըստ այնմ պատասխան մը հաղորդեն ժողովոյն։ Թաղ. խորհուրդը չի կրցաւ կատարել այս փոխադրութեան գործը. և ըստ որում Ռուսինեան էֆ. յիշեալ չէնքն լրացնելու մասին պէտք եղած ծախքը ընելու համար բարերար մը գտնելէ՝ի զատ կը խոստանար նաև անոր ծախու առնուելուն համար նպաստ մը գտնել, եթէ ժողովը կարենայ իր կողմէն 1500 ոսկի ճարել, Նորատունկեան Յակոբ էֆ. խոստացաւ 1000 ոսկի իր կողմէն վճարել, եթէ մնացած դրամը վարչութիւնը կարենայ ձեռք բերել։ Յետոյ Մարկոսեան Գրիգոր էֆ. որ հրաւիրուած էր տակարկութիւնը լծնելու համար, պատասխան տուաւ թէ այս գործը առ մնացեր է, վասն զի Պուրունսուզեան էֆ. որ կ'ուզէր՝ի սկզբան ծախել զայն, այժմ փոխեր է իր այս դիտաւորութիւնը։

ԳՈՒՄԱՐՈՒՄՆ ԱԶԳ. ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎՈՑ

Ազգ. Ընդհ. ժողովոյ վերակազմութեանը համար մայրաքաղաքիս մէջ եղած ընարական գործողութեանց աւարտին, և գաւառական երեսփոխանաց ընտրութեանը համար ալ պէտք եղած հրահանգները գործադիր յանձնաժողովոյ կողմանէ ուղարկուած ըլլալը յիշեցինք մեր նախընթաց թիւով, որոշուեցաւ մասնաւոր թղթակցով մը Ազգ. Ընդհանուր ժողովոյ գումարման հրաւան խնդրել Բ Դռնէն, Սահմանադրութեան վերաքննութեանը և Սոյ ու Աղթամարայ կաթողիկոսաց խնդրոյն համար։

Այս մասին Բ. Դռնէն սպասուած հրամանագիրը գալէ ետեւ, ժողովը որոշեց օգոստոս 18 ին ուրբաթ օրը Ընդհ. ժողովը բանալ։

ՀԱՆՐԱԿԱՆ

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՀԱՐՈՏԱՀԱՐՈՒԹԵԱՆՑ ԽՆԴԻՐ

Մուշ, Վան, Բզնի, Դերճան, Վաղարշակերտ, և ուրիշ Անատոլուի վիճակներէն հեռագիրով հասած բողոքները ընդհանրապէս նկատողութեան առնելով ժողովն ու Սրբազան Պատրիարքը, որոշուեցաւ որ Ս. Պատրիարքը ընդհանուր տեղեկագիր մը պատրաստէ այս մասին, Մեծ Եպարքոսին մատուցանելու համար, որով պիտի խընդրուի որ յիշեալ հարստահարութիւնք և անոնց պատճառները ընդհանուր կերպիւ հաւաքելու քննութեան առնելու համար մասնաւոր (քօմիսիօն) մը կարգուի Տէրութեան կողմէն, որուն մէջ հմուտ և վարձատու Հայ անդամներ ալ գտնուին, և այս մասին ըլլալիք առաջարկութիւնները Տէրութեան կողմանէ նկատողութեան առնուելով պէտք եղած միջոցները իր գործ դրուին։

Գաւառներէն եկած ժողովրդային գանգատներուն մեծ մասը միշտ տեղական կառավարչաց վրայ ըլլալով, այս մասին սովորաբար Թագրիր դրկելու դրութեամբ դարման մը չկրնալ ըլլալը ժողովը նկատելով, որոշեց որ այսուհետեւ այս տեսակ գանգատները վոխանակ պաշտօնական Թագրիրով Բ. Դրան ներկայացնելու, Սրբազան Պատրիարքը անձամբ հաղորդէ Մեծ եպարքոսին և յիշեցուցիչ գիր մ'ալ (դ-ը-ե-է) ձեռքին ունենալով յանձնէ անոր. այս միջոցն որ առեւելի մտերմական կերպարանք ունի, կրնայ մեծապէս աղդել այս տեսակ խնդրոց կարգադրութեան վրայ, որ Բ. Դրան կողմանէ ըլլալիք տնօրինութեանց գործադրութեանը մասին մեծ դիւրութիւն կը մատուցանէ։ Այս առթիւ ժողովը որոշեց որ Ա.մեն. Ս. Պատրիարք Հայրը պէտք եղած հրահանգը հաղորդէ Առաջնորդաց, տեղական կառավարութեանց հետ իրենց յարաբերութիւնները կանոնաւորելու համար։

ՍՍՈՑ ԱԹՈՌՈՑՆ ԽՆԴԻՐԸ

Երկու հեռագիր հասած էր Սիսէն, մէկը Տեղապահ Պետրոս Եպիսկոպոսէն, որ կը յանուցանէր թէ Պօլսէն Տիգրանեան Մկրտիչ Եպիսկոպոս գիր գրեր է թէ Նիկողայոսի կաթողիկոսութիւնը հաստատուեցաւ, և կը հարցնէր թէ այս լուրն ստոյգ է և վանքը յանձնել պէտք է թէ ոչ։ Միւս հեռագիրը Նիկողայոս Եպիսկոպոսէն, թէ պէտք է Տիգրանեան Մկրտիչ Եպիսկոպոսին ուղղուած՝ հասցէն պարզապէս Մկրտիչ Եպիսկոպոս գրուած ըլլալուն, ի Պատրիարքարան սխալմամբ բացուեր էր. յորում Նիկողայոս Եպիսկոպոս գրած է թէ «Ձեր անձին ծախքը կամ դուն տուր կամ Մերճանեանը տայ, հոս եկած ատենդ ատակը պատրաստ է։»

Ժողովը անմիջապէս հեռագրել տուաւ տեղապահ Պետրոս Եպիսկոպոսին որ Նիկողայոսի հաստատութեան լուրն անհիմն է, չըլլայ որ վանքը անոր յանձնէ։

Եւ որովհետեւ Սոյ խնդիրը երթալով կը ծանրանար, և այն տեղերէն ախուր տեղեկութիւններ կուգային հետզհետէ Նիկո-

ղայոս եպիսկոպոսին բռնած ընթացքին վերայօք, ժողովը անմիջապէս պէտք եղածը տնօրինելու համար դիւանական արձանագրութիւններէն հարկ եղած տեղեկութիւններըը քաղելէ ետև, որոշեց.

Նկատելով այս խնդրոյն վրայ Սիսէն հասած վերջին հեռագիրները, որով Նիկողայոս եպիսկոպոսի կաթողիկոսութեան գերման ձեռք բերելու համար արտաքոյ կարգի միջոցներու դիմած ըլլալն կըստուգուէր, և միանգամայն Տիգրանեան Մկրտիչ եպիսկոպոս այս պարագային մէջ անոր հետ գործակցութիւն ունեցած ըլլալն կը հաստատուէր. ժողովը պարտք համարելով անյապաղ պէտք եղած միջոցն ի գործ դնելը, Նիկողայոս եպիսկոպոսը Սիսէն հեռացընելու համար ըստ նախորդ որոշմանց Ազգային ընդհանուր ժողովոյն, օր առաջ մանրամասն պարագաներով թագրիր մը պատրաստելու հոգը Ատենապետ էֆէնտիին յանձնեց, և միանգամայն խնդրեց որ Մեծ եպարքոսին հետ կանխաւ բանակցի այս խնդրոյն համար: Թագրիրին ծրագիրն պատրաստելով Ատենապետ էֆ. զայն ժողովին ներկայացուց, և յայտնեց նաև թէ Մեծ եպարքոսին հաճութիւնն ստացած է այս մասին, սա տարբերութեամբ որ Նիկողայոս եպիսկոպոս փոխանակ երուսաղէմայ վանքը ղրկուելու նորէն Պօլիս պիտի բերուի: Ժողովը որոշեց նոյն ծրագրին համեմատ թագրիրը գրել և օր առաջ Բ. Դրան հեռագիր զարնել տալով Նիկողայոս եպիսկոպոսը Սիսէն հանել, և Տիգրանակերտի Առաջնորդ Յակոբ եպիսկոպոսը տեղապահութեան պաշտօնով Սիս ղրկել: Եւ որովհետև ասկէ առաջ Սոյ միաբանութենէն և Ատանայէն դառն բողոքագրեր եկած էին Նիկողայոս եպիսկոպոսի վրայօք, վարչութիւնը յուսադրական պատասխաններ գրել տուաւ, ապահովցնելով թէ քիչ ատենէն պէտք եղածը ի գործ պիտի դրուի: Իսկ Սոյ Ամենայն Նոր կաթողիկոսի ընտրութեան խնդիրն ալ առաջին առթիւ դումարուելիք ընդհ. ժողովոյն ներկայացնել որոշուեցաւ: Թագրիրը մատուցուելէ ետև Ատենապետ էֆ. Մեծ եպարքոսէն առած խոստմունքը հաղորդեց, որ ի մօտոյ պիտի գործադրուի Ազգին որոշումը. այն է Նիկողայոս եպիսկոպոսը փոխադրել ի Պօլիս. որպէս զի անմիջապէս նոր կաթողիկոսի մը ընտրութիւնը ձեռնարկուի երեսփոխանական ժողովոյն ձեռօք: Քիչ ատենէն Բ. Դռնէն ծանուցագիր մը եկաւ, որով վարչութեան թագրիրին ընդունուած և կայսերական հրամանաւ հաստատուած ըլլալն կը ծանուցուէր: Անմիջապէս գրուեցաւ Տիգրանակերտի Յակոբ եպիսկոպոսին որ Սիս երթալու պատրաստուի: Միանգամայն ընդհ. ժողովի Ատենապետին գրուեցաւ որ Սոյ կաթողիկոսի ընտրութեան վրայօք ընդհ. ժողովոյ վերջին որոշումը պաշտօնապէս տեղեկագրէ առ վարչութիւնն, որ ըստ այնմ գործադրական հանգամանքը պատշաճապէս ի գործ դրուին: Ընդհ. ժողովոյ դիւանը պատասխանեց այս մասին, և վարչութիւնը ըստ որոշման ընդհ. ժողովոյ, կաթողիկոսական ընտրութեան հրահանգը պատրաստեց:

Իսկ որովհետև Տիգրանակերտի Յակոբ եպիսկոպոսն տեղապահութեան պաշտօնը չէր ընդունած և հրաժարական ղրկած էր, որոշուեցաւ Պատրիարքական խորհրդական Գեր. Սիմէոն եպիսկոպոսը ղրկել, վարչութեան հրահանգին գործադրութեան պաշտօնը անոր յանձնելով:

Եւ այս պաշտօնին գործադրութիւնը թէ Բ. Դռնէն և թէ Պատրիարքարանէն մէկ մէկ աշխարհական տեսուչներ կարգուիլն ալ որոշուած ըլլալով, Բ. Դրան յայտագրուեցաւ Գեր. Սիմէոն եպիսկոպոսին և Փըրկչեան Յովհաննէս էֆէնտիին ընտրութիւնը:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԱՅ ԽՆԴԻՐՔ ԵՒ Բ. ԴՐԱՆ ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՐԸ

Երուսաղէմայ Պատրիարք եսայի Սրբազանը այս տարի արդիլեր է Լատինացոց՝ մեր Ս. Յակոբայ վանքին մէջ պատարագ մատուցանել, ինչպէս որ սովորութիւն ունին եղեր տարին միանգամ պատարագելու: Բ. Դուռը ծանուցագրով մը բողոքե-

լով այս եղելութեան դէմ, կը պատուիրէ որ առաջին կարգը պահուի Երուսաղէմայ մէջ։

Ատենապետ էֆէնտին բանակցելով այս մասին Բ. Դրան հետ, պէտք եղած խօսքերն ըրած ըլլալը պատմեց ժողովոյն, և առաջարկեց որ մանրամասն տեղեկութիւն ուզելու համար անմիջապէս գիր գրուի Երուսաղէմայ Պատրիարքին։

Ա.յս միջոցին Երուսաղէմայ Ս. Պատրիարքը նամակաւ մը կը յայտնէր թէ տեղւոյն կառավարիչը Բ. Դռնէն եկած հրահանգի մը համեմատ հրաման ըրեր է Լատինացւոյ՝ մեր Ս. Յակոբայ վանքին մէջ ըստ սովորութեան պատարագ ընելու համար տրուած արգելքը վերցուի. և թէ Ս. Պատրիարքը նորէն բողոքեր է այս առաջարկութեան դէմ և չէ ընդուներ, ուստի կը խնդրէ որ վարչութիւնը պարտուպատշաճը տնօրինէ։ Ժողովին այս տեղեկութիւնն ըստանալէ ետև որոշեց սպասել, մինչև որ Երուսաղէմայ Պատրիարքէն իր բողոքոյ պատճառներուն վրայօք տեղեկագիր մը գայ, ինչպէս որ խոստացած էր ղրկել։

ԱՒԱՋԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԱՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ

Երուսաղէմայ Պատրիարքին երկու նամակները, մէկը՝ այն վաղ ֆներուն և կալուածներուն վրայօք, որ այլ և այլ հեռաւոր քաղաքաց մէջ ապարդիւն և Աթոռոյն հակուղութենէն զուրկ կը մնան, զանոնք ծախել և անոնց արդիւնքովը Երուսաղէմայ մէջ նոր կալուածներ ձեռք բերել կառաջարկէ։ Մէկը՝ Եգիպտոսի և Ադէքսանդրիոյ մէջ գտնուած կալուածոց կը վերաբերի, զորոնք ընկերութեան մը վարձու տալ կառաջարկէ մասնաւոր պայմանագրութեամբ մը. Աթոռոյն 17-18 հազար ոսկւոյ պարտուց հատուցումը դիւրացընելու նպատակաւ փոխառութիւն մ'ընելու համար, այն պայմանաւոր թ հարկին նոյն ընկերութիւնը յիշեալ կալուածները ծախէ, Ազգին և Աթոռին գիտութեամբ, եթէ Աթոռը չ'կրնայ հատուցանել ընելիք փոխառութիւնը։ Ժողովը խնդիրը նկատողութեան առնելէ առաջ որոշեց գրել Երուսաղէմայ Պատրիարքին, որ բարեհաճի վանքին եկեմտից հաշուեցոյցը ղրկել վարչութեան, որպէս զի վարչութիւնը կարող ըլլայ իր ընելիք որոշումը օրինաւորութեան վրայ հիմնել և պատասխանատու չմնալ ապագային առջև։

ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵԾ ԵՊԱՐՔՈՍԻՆ ՀԵՏ ԱԶԳԱՅՐՆ ՀԻՆԳ ԿԱՐԵԻՈՐԱԳՈՅՆ ԽՆԴՐՈՅ ՎՐԱՅ

Ս. Պատրիարքը գաբու քէհեաի Ալիքսան էֆէնտիին հետ Մեծ Եպարքոսին ապարանքը երթալով, հետևեալ հինգ խնդրոյ վրայօք պատրաստուած յայտագիրը մատոյց, որք են

1°. Նիկոմիդեայ եպիսկոպոսի Սոյ վիճակէն վերցուելու խնդիրը։

2°. Տիվրիկի եկեղեցւոյ կողոպտուելուն և գողերը գտնուելու համար գացած հրամանագիրներուն ապարդիւն մնալուն խընդիրը։

3°. Զարսանճախի արտզիի խնդիրը։

4°. Քղիի բռնաւոր շահ Հիւսէին օղլուներուն դէմ եղած բողոքները։

5°. Աղթամարայ և վանայ սահմաններուն մէջ որջացած չէյխ սապատուլլահի դէմ եղած բողոքները։

Սոյ թագրիրին համար Մեծ Եպարքոսը պատասխաներ է թէ պաշտօնէից ժողովին պիտի դրվի, և դիտողութիւններ ըրեր է թէ իր լսածին նայելով Սոյ ժողովուրդը մեծագոյն մասամբ Նիկոմիդեայ կաթողիկոսութիւնը կ'ուզեն եղեր։ Ս. Պատրիարքն յայտներ է թէ կրօնականապէս դատապարտուած անձ մը ըլլալուն անարժան է նոյն բարձր պաշտօնին։ Մեծ Եպարքոսը խոստացեր է որ պաշտօնէից ժողովոյն որոշումն առնելէ ետև պէտք եղածը պիտի տնօրինուի այս մասին։

Մնացած չորս խնդրոյ համար ալ գոհացուցիչ խոստումներ ըրեր է Մեծ Եպարքոսը։ Գաւառական հարստահարու-

թեանց մասին Սրբազան Պատրիարքը ընդհանուր կերպով տեղեկագիր մը պատրաստելու դիտաւորութիւն ունեցած լլալնիւանցնելու առեն, Մեծ նպարքոսը գոհութիւն յայտներ է Ս. Պատրիարքին։

ՎԱՆԱԿԱՆ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆՑ ԽՆԴԻՐԸ

Ընդհանուր վանօրէից բարեկարգութեան համար հիմնագիծ մը պատրաստելու և՝ ընդհ. ժողովին ներկայացնելով պէտք եղած բարեկարգութեանց ի գործ դրուիլը դիւրացնելու համար, Սրբազան Հօր առաջարկութեամբ վանական ճանձնաժողով մը կազմուեցաւ հետեւեալ եկեղեցական անդամներէն,

Սիմէոն Սրբազան
Երեմիա Սրբազան
Խորէն վրդ. Փոխանորդ Երուսաղէմի
Հմայեակ » Եէնիգաբուի
Մատթէոս » Իզմիրլեան
Ղեւոնդ » Փիրղալէմեան

Որոշուեցաւ որ սոյն ճանձնաժողովը Ս. Պատրիարքին նախագահութեան տակ նիստ ընելով առաջարկեալ հիմնագիծը պատրաստելու ջանայ։

ՎԱՆՔԵՐՈՒՆ ՐՈՒՅՈՒՄԱԹԻ ԵՒ ՏՈՒՐՔԻ ԽՆԴԻՐԸ

Րուսումաթ և էօշիւրի տուրք պահանջուելով վանահայրները նեղվելնուն և տուրք վճարելու անկարող ըլլալնուն համար եկած ղանազան բողոքագրերը նկատողութեան առնուելով, ժողովը ընդհանուր կերպով վանքերն ապահարկ կացուցանելու մասին տնօրէնութիւն մը ընելու հարկը տեսաւ, և առ այժմ գանգատ ընող վանահարց գըրել որոշեց, որ Պատրիարքարանը Ք. Դրան հետ բանակցելով տնօրէնութիւն մը ընել տալու պիտի աշխատի։

ԱՐՄԱՇՈՒ ՎԱՆՈՒՑ ՀԱՇԻՒՆԵՐԸ

Այս հաշիւները նախորդ տարուն ժողովը վանահայրէն ուղած ըլլալով ղրկեր և իրենց ներկայացնելու պէտք եղած գիրն գրուիլ արժան դատեց։

ՄԱՄԲՐԷ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻՆ ՏՊԱՐԱՆԻ ԽՆԴԻՐԸ

Բազէշի Ամերդուոյ վանուց մէջ Մամբրէ վարդապետին հաստատել ուզած տպարանի խնդրոյն նկատմամբ Գաւառական Մանաժողովոյ տուած յայտագրին վրայ, ժողովը նկատելով այս խնդիրն իրեւ ազգային իրաւանց սկզբունքի խնդիր, ըստ որում Տէրութիւնը Ազգին արտօնութիւն տուած է ըստ 48րդ յօդուածոյ Սահմ. վանքերն տպարան ունենալու, այս սկզբունքն պաշտպանելու համար որոշուեցաւ թաղրիր գրել և հրամանագիր մը խնդրել, որպէս զի վիլայէթ նիզամնամէին մէջ տպարանաց վերաբերեալ յօդուածին ուժվը մեր ազգային իրաւունքը չ'կորսուի։

ՏԱՏԵԱՆ ԲԷՄՊԷ ՏԻԿՆՈՋ ԿՏԱԿԸ

Տատեան Ահարոն և Սիմեոն պէյերը խնդրած էին որ էֆքաֆին գրուի իրենց ժառանգական անշարժ կալուածներն ըստ օրինի իւրաքանչիւր ժառանգորդաց վրայ դարձնել։

Բայց որովհետեւ իրենց բարեյիշատակ մօրմէն Ազգին կտակեալ երկու տուներն, թէև մեկին եկամուտն Հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնը կ'առնէր, և միւսինը Աչիտէֆանոյի եկեղեցին, ըստ կտակին տակաւին Ազգին վրայ դարձած չէին սէնէտով, ժողովն ըստ կամաց նոյն ժառանգորդաց որոշեց Առաքել պէյին վրայ դարձնել ժառանգական թաղրիրներն առնելով, և Առաքել պէյէն ապահովագիր մը առնել նոյն երկու տուներուն ազգին ստացուածքն ըլլալուն համար, այս որոշումն ընելէ ետև էֆքաֆին պէտք եղած գիրն գրուիլ արժան դատեց։

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԱՆՑ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գաւառական դպրոցաց վիճակագրութիւնն ունենալու պէտքը նկատելով, վսեմ. Ատենապետ էֆ.ի առաջարկութեամբ որոշուեցաւ շրջաբերական ուղարկել բոլոր Առաջնորդաց, իրենց թեմերուն մէջ գըտնուած դպրոցաց վիճակագրութիւնը ուզելու համար, հետեւեալ իմաստով.

Ա. Ընդհանրապէս թէ՛ մանչ թէ՛ աղջիկ տղայոց համար քանի՛ դպրոց կան և ի՞նչ դրութեան մէջ կը գտնուին։

Բ. Ուսուցիչ կամ դաստատու ունին և ո՞րքա՞նք են։

Գ. Քանի՞ աշակերտ կը պարունակեն անոնց մէջ և ի՞նչ ուսմունք կ'աւանդուին։

Դ. Ո՞րչափ ծախք ունին և ի՞նչպէս կը մատակարարուին։

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ

ԹԷՔԻՐՏԱՂԻ ԹԱԴԷՈՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Յիշեալ Եպիսկոպոսը Սրբազան Պատրիարքի կողմէն քանի մը անհատական խընդրոյ համար գրուած նամակներն անգործադրելի թողած ըլլալով (յիշեալ խնդիրներն են Թէքիրտաղի Ռիմպիա գիւղ և Պզտիկեան Սարգսի խնդիրն) որոշուեցաւ վերջնական նամակ մը գրել Ժողովին կողմէն, յիշեալ խնդրոց անմիջական գործադրութիւնը պահանջելով և յիշեցնելով որ եթէ չը գործադրէ զանոնք, պատասխանատու պիտի ըլլայ վարչութեան առջեւ։

Թէքիրտաղիէն եկած բողոքագրոյն վրայ, որուն գաւառական երեսփոխանի ընտրութեան հրահանգն ըստ օրինի չը գործադրելուն համար Առաջնորդին դէմ կը բողոքէին, որոշուեցաւ նոյն բողոքագրոյն պատճէնը ղրկել Առաջնորդին, բացատրութիւն ուզելու համար։

Առաջնորդէն եկած պատասխանագրերը կարդացուեցան, Ռիմպիա կիւղ և Պզտիկեան Սարգսի տան վերաբերեալ խնդրոյ վրայօք, որուն մէջ կ'առաջարկէ քննիչ ղրկել՝ի Թէքիրտաղ, եթէ իր գրածներուն հաւատարմութիւն չըլլար։

Ժողովը Ս. Պատրիարքին յանձնեց քննիչ ղրկելու տնօրինութիւնը, և հարկ դատեց որ գացող քննիչը հակէ նաեւ երեսփոխանի ընտրութեան հրահանգին գործադրութեանը։ Ս. Պատրիարքին որոշմամբ Երեմիա Եպիսկոպոսը գնաց՝ի Թէքիրտաղ։

Երեմիա Եպիսկոպոսին տեղեկագիրը կարդացուեցաւ, որով Թէքիրտաղի գործոյ վրայ անձամբ ըրած քննութեանց արդիւնքը հաղորդելով քանի մը առաջարկութիւններ կ'ընէ, որոգմէ հետեւեալները գործադրել որոշեց Ժողովն առ այժմ։

Ա. Ռիմպիա կիւղ տանը խնգրոյն համար տեղական կառավարութեան գիր մը ուղղել յանձնարարական՝ի դիմաց Ս. Պատրիարքին։

Բ. Պզտիկեան Սարգսի հանգուցեալ աներոջ տանը խնդրոյն համար ալ ժառանգորդաց բաժիններն իրենց տրուելու մը տօք յանձնարարական մը գրել տեղւոյն դատաւորին։

Գ. Թէքիրտաղի Առաջնորդին օգնական կամ փոխանորդ վարդապետ մը ղրկելու խնդիրն արդէն գործադրած ըլլալով Սրբազան Պատրիարքը, ինչպէս ինքն ըսաւ թէ Նազարեան Մաւրիկոս վարդապետը ղրկեր է հոն իբր փոխ. Առաջնորդ, Ժողովն Սրբազան Հօր այս տնօրէնութիւնը հաստատեց։

ԶԱՐՍԱՆՃԱԽՑԻՔ

Թէպէտև Զարսանճախի ազդայնոց կալուածական հին խնդիրը Շուրայի Տէվլէթի որոշման համեմատ կայսերական հրովարտակաւ վերջին որոշումն առած էր, մերթ ազգայնոց իրաւունքը հաստատելով. մերթ Զարսանճախցիք ներկայանալով և երկրէն նոր լուրեր առած ըլլալնին յայտնելով,

պատնաշէն գանգատեցան իրենց խնդիրնե-
րուն կարգադրութեան գործադրութիւնը
անվերջանալի կերպիւ երկարելուն համար։
Եւ այս անգամ տեղւոյն դատաւորին դէմ
ալ սաստիկ բողոքներ մատուցին։

Որոշուեցաւ Մեծ Եպարքոսին յատուկ
խնդրագիր մը ուղղել Ս. Պատրիարքին կող-
մէն, Զարսանճախի խնդրոյն փութապէս
աւօրինութիւնը խնդրելու համար. իսկ դա-
տաւորին վրայօք Շէյխ Իւլ Իսլամ էֆէնտիին
խնդրագիր մը ուղղել որոշուեցաւ։

Ժողովը տեղեկանալով որ Բ. Դռնէն
հեռագիր քաշուեր է կուսակալին, պէյ-
րուն քաշած հեռագրին վրայ, որոնք կը
բողոքեն և չեն ընդունիր եղեր Տէրու-
մեան վերջին որոշումը և յայտներ են թէ
իրենք պիտի կրնան իրաւախոհ ըլլալ ժո-
ղովրդին հետ, բայց Առաջնորդը արգելք
է մէջ տեղը։ Այս հեռագրին վրայ Շուրայի
Տէվլէթը նորէն վերահաստատեր է իր առ-
ջի որոշումը և հեռագիր քաշել տուեր է
կուսակալին։ Կուսակալն ալ հեռագրով
պատասխաներ է թէ մարդ ղրկած է հոն,
գործը կը նայուի, մօտ օրերս տեղեկա-
գիրը կը ղրկէ։

Զարսանճախցիք դարձեալ ներկայացան,
և յուսահատական վիճակին յայտնելով
կուզէին որ գաղթեն, որովհետև իրենց
գործն այսպէս կախ մնալուն համար երկ-
րագործութիւնն ընելու ալ ժամ չեն տար եղեր։

Ժողովը դարձեալ յուսադրեց զիրենք,
և քիչ մ'ալ համբերելու յորդորեց, ծանու-
ցանելով թէ՝ Շուրայի Տէվլէթին ըրած վճիռն
անփոփոխելի է, չի կրնար ետ առնուիլ, նը-
դիրը կուսակալին վրայ է որ օր ըստ օրէ
գործադրութիւնը երկարաձգելով, զայն
փոտեցնելու վիճակին մէջ դրեր է, ահա
այս կէտին վրայ է ժողովին ուշադրութիւնը,
որուն դէմ բոլոր ուժովը պիտի բողոքէ
Բ. Դրան։ Եւ ասոր համար Բ. Դռնէն գացած
վերջին հեռագրական հրամանագրին համա-
ձայն նորէ ազդու թագրիր մը ղրկել որոշեց։

Զարսանճախի առաջնորդը գրած ըլլա-
լով որ Քէմախու և Օվաճըխի մէջ Զարսան-
ճախի բնակիչներէն Թանց դիւղայի կիրա-
կոս քհնան 15 մարդով աղ բերելու գա-
ցած ժամանակը՝ Խան օղլու ըսուած անձին
եղբօր որդին Մանդուր հրացան պարպելով
անմիջապէս սպաններէ զանի և եղեռնագոր-
ծը տակաւին բռնուած չէ, բայց Խան օղլու
բռնուեր և բանտարկուեր է, մինչև միւսը
գտնուի, որոշուեցաւ կարնոյ կուսակալին
նամակ մը գրել և ղրկել կարնոյ Առաջնոր-
դին որ պարտաւորեցնէ գործադրել տա-
լու վոյթ տանի։

Առաջնորդը սեպտ. 9 թուականաւ նոր
նամակ մը ղրկած էր, որով պէյերուն կողմէ
՚ի գործ դրուած նորանոր մարդասպանու-
թեանց դէպքեր կը յայտներ, և վիճակայնոց
ճարը հատած ըլլալով՝ գաղթականութիւն
ընելէ զատ վրկութեան ելք մը մնացած
չըլլալը կը յայտներ։

Որոշուեցաւ այս նոր դէպքերն ալ ինչ-
պէս նաև իսկ պէյ անուն չարագործին 12
յօդուածէ բաղկացեալ եղեռնագործու-
թեանց տեղեկագիրը, թագրիրով մը կըր-
կին ներկայացնել Բ. Դրան, և խնդրել կամ
Շուրայի Տէվլէթի որոշման գործադրուի
և կամ նոյն ազգայնոց ուրիշ տեղ գաղ-
թելու համար յարմար տեղ մը ցոյց ըլլո-
ւի։

ԲԱՂԷՇԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՄԱՄԲՐԷ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Կը հեռագրէ թէ տամկայի և խանութ-
ներու տուրքը թէեւ վերցուած, բայց բա-
ղէշի մէջ եւեթ եւեթօք կը պահանջուի։ կու-
սակալին դիմելնուն համար գայմագամը
արտմեր է և աւելի կը նեղէ եղեր, Հա-
յերն ստիպուեր են 13 օրէ ՚ի վեր չուկան
գոցել և խանութ չը բանալ, անմիջապէս
տնօրէնութիւն կը խնդրէ։

Որոշուեցաւ թէեւ թագրիր գրել,
բայց Առաջնորդին ալ հեռագրով պատաս-
խանել, որ նամակաւ մանրամասն տեղեկու-
թիւն տայ։

Կարնոյ Առաջնորդը մանրամասն տե-
ղեկագրով մը յայտնած ըլլալով յիշեալ վէ-
ճին պատահման պարագաները, որ Հռոմէ-
ականներէ մեր գերեզմանատան մէջ
թաղուելու համար ըրած պահանջումէն յա-

ռաջ եկեր են, որոշուեցաւ Թագրիր գըրել հրամանագիր խնդրելու համար, որպէս զի Հռոմէականաց առանձին գերեզմանատան տեղ յատկացուի հոն՝ ինչպէս ուրիշ տեղեր։

Բողիշեցի՛ք ամենք ներկայացան, և երկրէն եկած հանրագիրը մատուցին, որուն ժողովուրդն առ հասարակ Մամբրէ վարդապետին ու տեղւոյն իշխանաց վէրջ ծագած անհամաձայնութեան պատճառաւ Առաջնորդին ձգել երթալուն համար գըժգոհութիւն յայտնելով՝ անոր վերադարձը կը խնդրեին։

Որոշուեցաւ անմիջապէս հեռագրել Մշոյ Ազուանեան Գրիգոր վարդապետին, նոյնպէս նամակ ալ գրել որ շուտով երթայ՛ի հաղել քննութիւն ընէ, և ծագած անհամաձայնութիւնը բառնալով՝ Մամբրէ վարդապետն հոն վերադարձնելու աշխատի։ Եւ ըստ այնմ գործադրուեցաւ։

ԱՄԱՍԻՈՑ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԱՐԺԱԹԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌՄԱՆ ԽՆԴԻՐ

Բ. Դռնէն ծանուցագիր մը եկած էր, որով Ամասիոյ Առաջնորդ Եղեսեան Յովհաննէս եպիսկոպոսին վրայօք Սերաստիոյ կուսակալին միջոցաւ հասած ժողովրդեան դանգատագիրն կը հաղորդէր պարտ ու պաշտաճը անօրինելու համար։

Որոշուեցաւ յիշեալ դանգատագրին պատճէնը հաղորդել Եղեսեան Սրբազանին և բացատրութիւն ուղել իրմէ։

Ուզուած տեղեկութիւնն ստանալէ ետեւ, որոշուեցաւ Առաջնորդին գրել որ առ այժմ խնդիրը կախ ձնայ, վասն զի իր ձեռնարկութիւնը թէ եւ օրտակար, բայց վարչութիւնը կը պարտի օրինաւորութեան ճամբով կարգադրել այս խնդիրը։

Ուսաի քննիչ մը իրկել արժան դատուեցաւ. բայց՝ ի վերջոյ եկած տեղեկութիւններէն ժողովը վերահասու ըլլալով որ այս վէճը խաղաղաբար կարգի դրուեր վերջացեր է, քննութեան հարկ չի ձնաց։

ՍՂԵՐՏԻ ՊԱՊՈՑԻՆ ԴԻՄ ԳԱՆԳԱՏ

Սղերտէն նոր հեռագիր մը կը ծանուցանէ որ Պատրիարքարանի որոշմանց և ոգդարարութեանց հակառակ Պապօ անուն անձը նորէն Սղերտի կառավարական ժողովին անդամ ընտրուեր է Տիգրանակերտի կուսակալին հրամանաւը։ Այս մասին Տիգրանակերտի Առաջնորդին գրուած նամակին պատասխանը տակաւին հասած չըլլալով և ժողովը վերահասու ըլլալով որ առկէ առաջ յիշեալ Պապօ նամակ մը գրելով ազգային վարչութեան իմացուցած էր, իր վրայ եղած ամբաստանութեանց պատասխանատու տեղական ժողովէն և ազգային պաշտօններէն քաշուած ըլլալը, որոշուեցաւ վերատին գրել Տիգրանակերտի Առաջնորդին այս մասին պէտք եղած տեղեկութիւնը և պատասխանը խնդրելու համար։

Տիգրանակերտի կուսակալութիւնը զայն վերընտրելի որոշած ըլլալով և տեղւոյն հասարակութիւնը զանի չընդունելուն համար թագրիր գրուեցաւ, որ անոր վերընտրելիութիւնն անընդունելի է, քանի որ Առաջնորդն ու վիճակայինք նորէն ընտրելի ցոյց տուած չեն զանի։

Տիգրանակերտի կուսակալէն եկած պատասխանագիրը Սղերտու Պապոյին համար, որուն վրայ եղած ամբաստանութիւններն ուստ կը հանէր, որոշուեցաւ անպատասխանի չը թողուլ և գրել վերատին թէ նոյն անձը Առաջնորդին և Պատրիարքարանին անհնազանդ գտնուած և ազգային խռովութեան պատճառ եղած ըլլալուն համար, որ և է պաշտօնի դրուիլն անկարելի է։

ՓՂԵՅԻՈՑ ԱԻԱՆԴ ՍՏԱԿԸ

1863 թուականին Փղեցի՛ք իրենց ամբաստանած մէկ քանի քիւրտ պէյերը Պոլիս դատի կանչուելու համար, 10000 ի մօտ աւանդ գումար մը ձգած էին՝ի Պատրիարքարան, և ըստ կանոնի Տէրութեան երաշխաւոր ցոյց տրուած էր Պատրիարքարանէն Էնճիէճեան Սարգիս էֆ. որպէս զի յիշեալ պէյերը ե-

թէ անպատրաստ էլնեն, անոնց ծախքերն տուժէ քղեցւոց աւանդ ձգած գումարին. յիշեալ պէյերն եկան պօլիս և դատուելէ ետեւ աքսորուեցան ի Բուռլէի առ ժամանակայ կեցուցիչ։ Ա.ինուհետեւ քղեցիք իրենց ձգած աւանդ առակը ուզեցին Ադպանտուկի արձանագրութեանց համեմատ, յիշեալ գումարէն էնճիխճեան էֆ. իբրեւ երաշխաւոր՝ մէկ մասը առած և Մշոյ վանուց մուգամէթային համար վանահօր կալմէն Պատրիարքարանի մատակարարութեան վը. ճարած էր. Մուշէն առնելու և դարձեալ աւանդ գումարին տեղը լեցընելու պայմանաւ։ Եւ ահաւասիկ Մշոյ վանքը հատուցած էր իր պարտքը էնճիխճեան էֆ.ին, սակայն այս վերջինը կը պահանջէր որ Բ. Դրան քով գանուած իր երաշխաւորութեան դէմք։ Ետ առնուի և իրեն ղրկուի, որպէս զի ինքն ալ կարենայ վճարել քղեցւոց աւանդ ստակէն իր քով մնացած գումարն։ Այս խնդիրն նախորդ վարչութենէն առկախ մնացեր էր այսպէս, Քաղ. ժողովը թաղրիր գրելով ուղեց և ստացաւ էնճիխճեանի երաշխաւորութեան դէմք, և ղրկեց կարնոյ Առաջնորդին, որ էնճիխճեանէն ստակն առնելէ ետեւ ղրկէ ի Պատրիարքարան։

Կարնոյ Առաջնորդին գրուած խընդրոյն պատասխանը գալով և անոր հետ էնճիխճեանէն պահանջուած 7300 ղուրուշի գումարին համար փոխանակագիր մը ղրկուած ըլլալով, որոշուեցաւ Տնտես. խորհուրդը քղեցւոց աւանդ ստակին վճարման մասին կեդրոնական անտուկի արձանագրութեանց կողմէն ինչ ինչ կէտերու նկատմամբ տեղեկութիւնը յայտնելով, վարչութենէն հրահանգ կը խնդրէր։

Որոշուեցաւ պատասխանել որ յիշեալ գումարը ամբողջ ստակ վճարուի քղեցւոց։

ԱՅՆԹԱՊԻ ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՏՐՈՑ ԽՆԴԻՐ

Ամիրայրի Մահմէտական հպատակներէն դինուոր չառնուած տարիները ոչ-Մահմետականներէն դինուորական տուրքը առնուեր է. և քանի որում Մահմետականք դինուոր չէին տուած այն տարիները, ոչ-Մահմետականք ալ իրաւունք ունէին նոյն օրինի նոյն տուրքը չը տալ և կը խնդրէին որ արդէն տուած գումարնին նոր տարիներու հաշուոյն անցնի, ինչպէս որ ալ խոստացած էր տեղական կառավարութենէն։ Ցետոյ տեղական կառավարութիւնը այդ խոստման հակառակ չ'էր գործադրեր այդ խնդիրը, և սկսեր էր նեղել Ամիրայրի աղգայիները, անոնց ժողովականները քանտարկելով ևայլն։ Այդ խնդրոյն նկատմամբ տեղոյն հանրապետութեանց և հեռագրատան վրայ թէև քանիցս թաղրիր մատուցուած և բանտարկեալները աղաստուած էին, սակայն պահանջումը չարաւնակուեցաւ, ասիպատեր էր տեղւոյն փոխ. առաջնորդը քահանայի մը հետ պօլիս գալ ժողովը անոնց տուած ընդարձակ և լի ուլի տեղեկութեանցը վրայ ազդու թաղրիր մը մատոյց Բ. Դրան, որով խնդիրը նը-կատողութեան առնուելով, պահանջումը դադրեցաւ և արդարութեամբ գործադրելու համար քննութեան առնուեցաւ այդ խնդիրը։

ՊՈՒՐԿԱԶԻ ԵԿԵՂԵՑՒՈՑ ՓԱՓԱՆԱՑԻՆ ԱՄՍԱԿԱՆ

Պուրկազի սակաւաթիւ ազգայինք կարողութիւն չունենալով քահանայ մը պահել, հոն գտնուող քահանայն աւելը կ'ընէ և եկեղեցին գոյ ու ժողովուրդը կրօնական պաշտամունքէ զուրկ մնացեր է։ Ժողովուրդը կը խոստանայ ամիսը 100 ղուրուշ հոգալ այն տեղէն իրը ամսական քահանայի մը համար. ժողովը որոշեց որ 50 ղուրուշ ալ կեդրոնական անտուկէն կապուի այսուհետեւ հոն քահանայ մը ան-

խախտ պահելու համար 150 ղուրուշ ամ-
սականով և Օրթաղան Պատրիարքէն խընդ-
րուելու որ պանդուխտ քահանայ մը դըր-
նէ յիշեալ ամսականաւ և ղրկէ հոն։

ԵՕԶՂԱՏԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐ

Առանց առաջնորդի մնայած ըլլա-
նուն խընդրերը էին որ Գաղատիոյ վիճակին
հետ միանալով՝ Աբիստակէս եպիսկոպոսը
միանգամայն առաջնորդ ըլլայ Եօզղատի,
ինչպէս որ յիշեալ եպիսկոպոսն ալ ասկէ ա-
ռաջ կ'ուզէր նոյն վիճակը Գաղատիոյ վի-
ճակին հետ միացնել։

Ընդունուեցաւ այս խնդիրը։

ԿԵՍԱՐԻՈՅ ԽՆԴԻՐ

Առաջնորդը կը հեռագրէ թէ տաերը-
եան և Պալըքճեան անուն ազգայինք ի-
րենց ընկերներով յանկարծ վանքը գալով,
նախատինքներ ընելէ ետեւ սենեակը կրն-
քեր և տումարներն առեր տարեր են, ե-
ղելութիւնը նամակաւ պիտի իմացնէ և
դատ պիտի պահանջէ։

Մէկ քանի ազգայինք ալ կը հեռագ-
րեն թէ Առաջնորդին ապօրինի ընթացից
համար վիճակայինք կառավարութեան դի-
մեր են, պաշտօնէ ձգել տալու համար և
առ ժամանակեայ տեղապահ մը դրեր են.
կը խնդրեն որ որեւէ որոշում մը չընտրուի
մինչեւ որ իրենց հանրագիրերը գան։

Որոշուեցաւ երկու հեռագրին ալ պա-
տասխանել հեռագրով թէ պիտի սպասուի
հանրամատն տեղեկութիւններուն՝ զոր խոս-
տացած էին։

Ժողովը երկու կողմէն եկած տեղե-
կագրաց վրայ, նկատելով որ Առաջնորդին
հակառակորդները միտքնակ օրինաւորա-
պէս ներկայացնելու իրենց առաջնորդին
դէմ ունեցած ամբաստանութիւնները,
ինքնիրեն Առաջնորդը դադրեցուցեր և
սենեակը կնքեր ու տումարները առեր են,
որոշեց իրենց հեռագրել թէ ըրածնին ա-
պօրինաւորութիւն է, և կը պարտին նախ
տումարները ետ դարձնել և ապա ըստ օ-
րինի ամբաստանել։

Վանքին տումարները ետ դարձնելու
համար քաշուած հեռագրին՝ի պատաս-
խան՝ Առաջնորդը հեռագրած ըլլալով որ
հակառակորդք վարչութեան հրամանին
աննշանագանդ ցոնուելով տակաւին զանոնք
ետ չ'են դարձուցած, որոշուեցաւ
թագրիր գրել և խնդրել որ անմիջա-
պէս Բ. Դռնէն հրաման ղրկուի յիշե-
եալ տումարները առնուելու և Առաջնոր-
դին յանձնուելու, և միանգամայն Տաերը-
եանը և Պալըքճեանը Ազգ. գործոց չը
խառնուելնելու համար։

Երկու կեսարացի ներկայանալով՝ բազ-
մաթիւ ստորագրութեամբ հանրագիր մը
մատուցին ուրիշ խնդիրներու հետ,
որոնք այս անգամ կեսարիայէն հասած էին
Առաջնորդին հակառակորդացը կողմէն։

Ժողովը՝ ներկայացող կեսարացւոց
յայտնեց որ Առաջնորդին հակառակորդ-
ները պէտք է նախ վանքէն առած հաշ-
ուէտումարնին ետ դարձնեն, և ետքը իրենց
ամբաստանութեան վրայ վարչութեան ու-
շադրութիւնը խնդրեն։

Կեսարիոյ Առաջնորդէն եկած հեռա-
գրին վրայ, որով կը յայտներ թէ գացած
հրամանագրին հակառակ տակաւին վան-
քին տումարներն ետ չեն դարձուցած, ո-
րոշուեցաւ նորէն ըսել և նախորդ
հրամանագրին գործադրութիւնը պա-
հանջել։

ԵՒԴՈԿԻՈՑ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ
ԽՆԴԻՐԸ

Վիճակէն հասած հեռագրին վրայ,
Առաջնորդին հեռագրել որոշուեցաւ որ իր
եպիսկոպոսական վկայագիրն առնելու հա-
մար ծագած վէճին առջեւն առնէ և քա-
հանայից պատուիրէ իրենց պաշտօնն չա-
րունակելու. ուրկէ դադրած են եղեր մի-
եանոյն պատճառաւ Ոակիեան անուն անձէ
մը նախատինք կրելնուն համար։

ԱԽԼԱԹՅՈՑ ՀԱՐՍՏԱՀԱՐՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Ախլաթյուղ հարստահարութեան գանգատներուն վրայօք նախորդ խառն ժողովոյ օրով գրուած թղթերին համեմատ Բ. Դռնէն ղրկուած հրամանագրէն ինչ արգիլք ըլլալն ստուգելու համար՝ կարնոյ Առաջնորդին գրել որոշուեցաւ։ Նոյնպէս Սերկեվիլիկցւոց բողոքներուն վրայ՝ Շահ Հիւսէյին օղլու անուն բռնաւորին հաստատուած գայած վերջին հրամանագրոյն մասին յիշեալ Առաջնորդէն հեռագրով տեղեկութիւն խնդրել որոշուեցաւ։

ԼԱՐԷՆՏԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ ԽՆԴԻՐ

Յունաց Պատրիարքին նամակին պատասխանել որոշուեցաւ Գօնեայի վիլայէթին տակ Լարէնտէ ըսուած տեղը գտնուած մեր գերեզմանատան մէջ Յոյներուն ննջեցեալներն թաղելու մասին ծագած անհամաձայնութեան վրայօք, հաղորդելով մեղմ եկած հանրագրին պարունակութիւնը, և իմանալով որ եթէ երկու Պարխար.քարանոց մէջ տեղ կ'ուզեն այս խնդիրը կարգադրել, թող դրեն տեղւոյն Յունաց եան կենալ իրենց գատէն, ըստ որում տեղական կառավարութեան առջև գատը իրենք քաշած են։

Գաբու.քէհեասի էֆ. Յանոյց որ Յունաց Պատրիար.քարանը կ'առաջարկէ այս խնդրոյն կարգադրութիւնը Գօնեայի Յունաց Մէտրապօլիտին և Գալատիոյ Առաջնորդ Արիստակէս եպիսկոպոսին յանձնուի, որպէս զի Հոն երթալով պարտ ու պատշաճ քննութիւնն՚ի միասին ընեն։

Ընդունուեցաւ այս առաջարկութիւնը և որոշուեցաւ դրել յիշեալ Արիստակէս եպիսկոպոսին, որ Յունաց Մէտրապօլիտին հետ միանալով ակատ եղած քննութիւնն ընէ և արդիւնքը տեղեկագրէ վարչութեան։ Նոյնպէս Լարէնտէի Ժողովրդին այս որոշումը հաղորդել հարկ դատուեցաւ։

ՎԱՆԱՑ ՀՈԳԻՈՑ ՎԱՆՈՒՑ ՎԱՆԱՀՕՐ ԳԱՆԳԱՏՆԵՐԸ

Տեղական հարստահարութեանց եւ կառավարիչներու ղեկծմանցը վրայօք ղրկած պանդատագրերուն ծագկատաղ տեղեկութիւնը վանայ նորընտիր միւթասարիֆին հաղորդել և անոր ուշադրութիւնը հրաւիրել որոշուեցաւ։

ՏԻՎՐԻԿԻ ԵԿԵՂԵՑԵԱՑ ԿՈՂՈՊՏՈՒԵԼՈՒՆ ԽՆԴԻՐԸ

Մէկ քանի տարի յառաջ Տիվրիկի եկեղեցւոյ մէջ կոշնակ ղարնելու արգելքը բառնալու մասօք Բ. Դռնէն առնուած հրամանագրոյ վրայ Թէպէտև ամբաստանեալներէն մէկ քանի դէխաւորները Սեբաստիոյ կուսակալը մասնաւոր պաշտօնատար մը կը ղրկէ ի Տիվրիկ և հանդիսաւոր կերպիւ կարդացնել կուտայ զայն։ Հետևեալ առաւօտուն տեղւոյն բոլոր եկեղեցեաց դռները կոտրուած և բոլոր անօթները կողոպտուած կը տեսնուին։

Սոյն եղելութեան վրայ Ազդ. վարչութեան առած տեղեկութեանց համաձայն քանիցս թադրիրներ մատուցած և գողերը դտնելու համար Բ. Դռնէն առնուած հրամանագրոյ վրայ Թէպէտև ամբաստանեալներէն մէկ քանի դէխաւորները Սեբաստիա տարուած էին, սակայն ըստ որում առանց զանոնք ի-ընդ-ձեռք ենթարկելու, ինչպէս որ օրէնք է, Տեղական կառավարութիւնը կուզէր որ գողութեան ամբաստանութիւնը Մահմետական վկայներով հաստատել տայ, Ազգ. վարչութիւնը սակայն քողոքեց Բ. Դրան, Տեղական կառավարութեան դէմ՝ ծանուցանելով որ այս ընթացքով երբէք գողերը չի պիտի գըտնուին, հետևապէս այս մասին նոր անօրէնութիւն մը խնդրուեցաւ։ Բ. Դուռը վարչութեան այս վերջին տեղեկագիրը նկատողութեան առնելով, խիստ ազդու հրամանագրով մը Տեղական կառավարութիւնը կը մեղադրէր և գողերը ցարդ ձերբակալ

չԼԼՆաւն մասին յառաջ բերուելիք որ և է պատճառաբանութեամբ չի կարենալ արդարանալը յայտնելով ատիպանմէ կը հրաժարի որ գողերը երևան հանելու համար հարկ եղած ամեն կարելի միջոցներն ի գործ դնէ ։

ՄՇՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ՓՈԽԱՆՈՐԴԻՆ ԿԱՐԻՆ ԴԻՄԵԼԸ

Յիշեալ Արժ. փոխանորդը տեղեկագրովմբ վիճակին ժողովրդեան իրաւունքները պաշտպանելու համար կարին դիմած ըլլալը յայտնելով, իր ձեռք առած միջոցներուն վերաբերեալ տեղեկութիւններ կը հաղորդէ, տեղի ունեցած զեղծումները կը պատմէ և դիւանատրապէս Մշոյ միութեսարիֆին 'ի ձեռս ժողովրդային իրաւանց բռնած ընթացքէն կը գանգատի ։

Որոշուեցաւ կարնոյ կուսակալին գրել պէտք եղած պաշտպանութիւնը խնդրելու, և Մշոյ միութեսարիֆին ընթացքին վրայ իր ուշադրութիւնը հրաւիրելու համար ։

ՄԱՐԱՇԻ ՄԻՒԹԷՍԱՐԻՖԻՆ ԴԷՄ ԳԱՆԳԱՏՆԵՐ

Մարաշէն հետզհետէ բողոքագիրներ կը հասնէին տեղւոյն Միութեսարըֆին դէմ, մեր ազգայնոց վրայ ունեցած մասնաւոր ատելութիւնը պատմելով, մինչև որ այն աստիճան բռնական միջոցներու դիմած է, որ կիրակի առաւօտ մը եկեղեցին ըսպընելու կը պրկէ, և ճանապարհաց չինութեան համար մարդիկը բռնի դուրս հանել կուտայ, այն պահուն՝ երբ Ս. Պատարագի խորհուրդը կը կատարուէր ։ Ազգ. վարչութեան կրօնական և բաղաքական խառն ժողովը այս Միութեսարըֆին դէմ ծանրապէս գանգատելով հատուցում պահանջեց. և Բ. Դուռը պաշտօնէ ձգեց յիշեալ Միութեսարըֆը ։

ԴԵՐՁԱՆՑՒՈՑ ԳԱՆԳԱՏՆԵՐԸ

Ընդհանրապէս Մէ-ըէզիէ-ն կողմէն 'ի գործ դրուած զեղծումներուն դէմ կը գանգատին, և կը յաւելցնեն թէ տեղւոյն քահանաներն ալ գործակցութիւն ունենին անոնց հետ, ռամիկ ժողովուրդը վհատցընելով նպատակի տպատանալեօք՝ անոնց կրած կեղեքումներուն կեսպատիկ մը գործիք կ'ըլլան եղեր ։

Որոշուեցաւ տեղւոյն առաջնորդին գրել քահանայից համար եղած պանդատաննեերուն վրայօք բացատրութիւն ուղելու համար ։ Իսկ Մէ-ըէզիէ-ն մասին եղած գանգատանաց վրայ, ընդհանուր կերպով դարման մը տարուելու համար, հարկ դատուեցաւ անոնց համար Տէրութենէն տրուած թալիմնամին վաւերական օրինակին ստանալ Բ. Դռնէն՝ քաւու քէհեայի էֆ. ի միջոցաւ, և հարկ եղած տեղերու Առաջնորդաց 'ի տեղեկութիւն ։

ՔԷՕԹԱՀԵԱՅԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Քէօթահեայի մէջ գժտութիւն ծագելով, ժողովը քննիչ պրկեց Բարթուղիմէոս եպիսկոպոսը, որուն հետապիրը կը յայտնէ թէ գաւառական ժողովին ընարութիւնը կատարեր է, և թէ որոշուեր է որ Յովհէփ եպիսկոպոս անյարմար է հոն առաջնորդութեան պաշտօնին մէջ շարունակել ։ Ուստի խռովութիւնը չ'մեծնալու համար շուտով զայն հեռացնել կը խնդրէ, և մանրամասն տեղեկագիրն պրկել կը խոստանայ ։

Քէօթահեայի Յովհէփ եպիսկոպոսն ալ հակառակը կը հետապրէ ։

Այս միջոցին ժողովը երկու կողմէն բռպատուած տեղեկութիւններն առնելով, և վերահասու ըլլալով թէ Բարթուղիմէոս եպիսկոպոս կամ անոր կուսակից մաս մը Քէօթահեան Պրուսայու հետ միացնելու կաշխատին եղեր. որոշուեցաւ հեռագրել Բարթուղիմէոս եպիսկոպոսին, որ իր գործը աւարտած ըլլալուն, պէտք է վերադառնայ ի Պրուսա, և հոն տեղի գաւառական երեսփոխանի ընտրութեան հրահանգն գործադրելու փոյթ տանի ։

Իսկ Քէօթահեայի Յովհէփ եպիսկոպո-

սին համար ըստ առաջարկութեան Ս. Պատրիարքին որոշուեցաւ իր վիճակէն հեռացնել, առաջնորդութիւնն իր վրայ վերցնելով, և Արմաշէն Քաղաքեան Գրիգոր վարդապետը փոխ. Առաջնորդի պաշտօնով ղրկել ի Քէօմիւշխանա։

Բ. Դռնէն ծանուցագիր մը գալով առաջնորդ Յովհէի եպիսկոպոսի համար և կած չնորհակալութեան յայտագիրը կը հաղորդէր։

Ս. Պատրիարք Հօր տուած տեղեկութեանց վրայ՝ որոշուեցաւ պատասխան ղրկել Բ. Դրան որ Յովհէի եպիսկոպոս առանց առաջնորդութենէն դադարելու, ըստ որում վիճակին մէջ իւր վրայօք երկպառակութիւն կայ, իր ցօժարութեամբ Պրուսա իր տունը պիտի նստի առժամանակ մը, և անոր տեղ վոխանորդաբար Զաքարիա վարդապետը պիտի ղրկուի հոն դանուող վոխանորդ Գրիգոր վարդապետը ետ կանչելով։ Ա.յս առթիւ Զաքարիա վարդապետին համար յանձնարարական հրամանագիր մը խնդրել որոշուեցաւ։

ՍԵՐԿԷՎԻԼԻԿ ԳԻՒՂԱՑԻՔ

Քղիի Սերկևիլիկցւոց շահ հիւսէին օղլու անուն բռնաւորներուն դէմ ըրած բողոքներուն վրայօք՝ վերջին թագրիրին համաձայն Բ. Դռնէն ղրկուած հրամանագրին պատասխանը ուշացած ըլլալով Սերկևիլիկցիք ներկայացան և բողոքեցին։

Ժողովը որոշեց նորէն թագրիր գրել։

Ժողովը որ այս խնդրովը քանիցս զբաղած էր, նկատելով որ ամէն անգամ Տեղական կառավարութեան կողմէն եկած պատասխանները եղած դանդատները չըլեր ու կը ծառայէին, վերջին անգամ արժան դատեց որ կարնոյ առաջնորդին յանձնուի մանաւոր քննութիւն մը ընել այս հարցատահարութեանց մասին, իր կողմէն յատուկ քննիչ մը ղրկելով. և ասոր համար ապրուստը բողոքարկուաց, որ իրենց դանդատներն յօդուած առ յօդուած ճշդութեամբ գրելով, աւորագրեալ մատուցանեն դիւանին, որպէս զի անոր պատճէնը կարնոյ առաջնորդին ղրկելով քննութիւնը նիւթերը ցոյց տրուի անոր։

Քղիի Սերկևիլիկ գիւղացւոց հետևեալ ընկացիք ալ այս անգամ բողոքագիրը բերած էին շահ հիւսէին օղլու բռնաւորներուն դէմ։

Ուրուեցաւ նորէն տպդու թագրիր մը գրել երկնկացւոց բողոքներն ալ Սերկևիլիկցւոց հետ միացնելով։

ԿԻՄԻՒՇԽԱՆԱՅԻ ՓՐԿԻՉ ՎԱՆՈՒՑ ԽՆԴԻՐ

Գաբու քէհեաի էֆ. տեղեկութիւն տուաւ թէ այս խնդրոյն վերաբերեալ մազպաթան և ուրիշ թղթերը Տրապիզոնի կուսակալին կողմէն Բ. Դուռը եկած, և անկէ ձեռքերնին կ'ուզուի եղեր որ իսլամը տան։ Եւ որովհետև այս գործին տէրերը հոս էին արդէն, մահզէրը ալ բերած էին և իսլամը կը խնդրէին, ներկայացան ժողովին, որ յանձնէց Գաբու քէհեասի էֆ.ին որ տանի զերեանք շէյխիւլ իսլամին Դուռը, ծախքը վճարել տայ և իսլամն առնէ։

ՄԱՐԱՇԻ ՀԱՃԻ ՏԷՎԼԷԹ ԷՖԷՆՏԻԻ ԽՆԴԻՐԸ

Հալէպի Մկրտիչ եպիսկոպոսին և Մարաշցւոց հեռագիրները Հաճի Տէվլէթ էֆէնտիին բանտարկուած ըլլալն ծանուցանելով ազատութիւնը կը խնդրեն։

Ժողովը այս խնդրոյն մէջ ազգային կատողութիւններ ունենալով, որոշեց թագրիր մը գրել. և ազատուելով, իր խնդիրն ալ Շուրայի Տէվլէթին մէջ քննուիլ որոշուեցաւ։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ԽՆԴԻՐ

Մինչդեռ Սեբաստիայէն՝ ի Պատրիարքարան և՝ ի Բ. Դուռն եկած վերջին դէպքերու թեանց և Բ. Դռնէն այս մասին Պատրիարքարան ղրկուած ծանուցագրոյն վրայ ազգային քաղաքական ժողովը իր Ա. նատին մէջ ակտ եղած տնօրէնութիւնները խորհելու վրայ էր, յանկարծ լսուեցաւ թէ կարապետ եպիսկոպոս մայրաքաղաքէս ճամբայ ելած է Սեբաստիա դառնալու համար: Այս անակնկալ ուղևորութեան վրայ, որ առանց՝ ի պաշտօնէ Ազգ. վարչութեան իմաց տրուելու տեղի ունեցած էր, ժողովը որոշեց յիշեալ եպիսկոպոսը ճամբէն ետ կեցնել, և ասոր համար Բ. Դրան միջամտութիւնը խնդրելու հարկ տեսաւ, Ամասիոյ ու Թօքատի կառավարչաց հեռագրով հրաման ղրկուելու համար, որ արգիլեն նորա Սեբաստիա երթալը:

Մարսուանու առաջնորդէն եկած հեռագրէն վարչութիւնը տեղեկանալով որ կարապետ եպիսկոպոս իր ճամբէն արգիլուելով հիւրընկալուած է հոն վանքին մէջ, ուր պիտի սպասէ մինչև՝ ի նոր անօրէնութիւն. ժողովը այս պարագայիս մէջ պատրիարքական իրաւունքը յարգել տալը իր առաջին պարտաւորութիւնը համարելէն և զայն կատարելէն ետև, անմիջապէս Սեբաստիոյ խնդրոյն լուծմանը ձեռնարկել որոշեց: Եւ որովհետև արդարութիւնն ու անկողմնակալութիւնը վարչութեան նախնական պարտաւորութիւնն է, իր առջի տնօրէնութիւններն եղան,

Սեբաստիայէն եկած խնդրագրերը նըկատողութեան առնելով, սեռաւ որ երեմիա եպիսկոպոսը չեն ուզեր, և եթէ կարապետ եպիսկոպոս չի պիտի ղրկուի, կը խնդրեն որ վարչութիւնը սահմանադրական առաջնորդի ընտրութիւնը իրենց ընել տայ: Ժողովը հարկ դատեց, նախ յուզման պատճառը բառնալու համար, երեմիա եպիսկոպոսը՝ որ առժամանակեայ խառն ժողովոյ որոշմամբը իրրև պատրիարքական փոխանորդ ղրկուած էր ետ կանչել, և միանգամայն հեռացնել անկէ նախկին փոխ. Առաջնորդ Պետրոս վարդապետը: Ուստի հեռագրուեցաւ Շապին Ղարահիսարու առաջնորդ Աբրահամ եպիսկոպոսին որ առժամանակեայ կերպիւ Սեբաստիա երթայ երեմիա եպիսկոպոսին պաշտօնը վարելու, և Պետրոս վարդապետ ալ իր տեղը փոխ. Առաջնորդ ըլլայ՝ ի Շապին Ղարահիսար. եւ Սեբաստիոյ վանքն ալ առժամանակեայ կերպիւ յանձնուի տեղւոյն Յովհաննէս վարդապետին:

Իսկ կարապետ եպիսկոպոսի նկատմամբ՝ որովհետև իր յանկարծական և անհրաման ուղևորութեամբը ինք պատճառ տուած էր վարչութեան վերջին տնօրէնութեանը, որոշուեցաւ այս կէտը իրեն յայտնելէ ետև, առաջարկել որ եթէ ասկէ յառաջ ծերութեան պատճառաւ առաջնորդական պաշտօններէ տուած հրաժեշտին վրայ հաստատ կենալով, կը փափաքի նախորդ վարչութեան ըրած խնդիրն ու խոստումնքը զործադրել, որ է իր հայրենիքը քաշուիլ և վանքի մը մէջ առանձնանալով՝ մնացած օրերն հանդարտութեամբ անցընել, Ազգ. վարչութիւնը պատրաստ էր ամեն դիւրութիւն իրեն հայթայթել:

Իսկ եթէ իր հրաժարականին վրայ ղջնալով, յետս կը կոչէ և կ'ուզէ Առաջնորդի պաշտօն վարել, պէտք է որ սպասէ իրեն դէմ եղած ամբաստանութեանց օրինաւորապէս քննուելէն ետքը Ազգ. վարչութեան տալու վճռոյն:

Սեբաստացւոց այն մասն՝ որոյ դիտակցութեամբ կարապետ եպիսկոպոս մայրաքաղաքէս ճամբայ ձգած էր, անոր Ամասիոյ մէջ բռնուելուն և Մարզուանու վանքը դրուելուն բողոքեցին վարչութեան: Ժողովն իր առջի որոշումը անոնց յայտնելով, Սեբաստիոյ խնդրոյն լուծման համար առաջարկեց որ կարապետ եպիսկոպոս ուզող և չ'ուզող կողմերը մէկ մէկ մասնաժողով ընտրեն իրենցմէ վեցական անձինք, իրրև պատգամաւոր վարչութեան հետ բանակցելու և խնդրոյն լուծման ձեռնարկելու համար, այս պայմանաւ որ ժողովրդեան երկու կողմի պատգամաւորաց հետ վարչութիւնն ինչ տնօրէնութիւն որ

ընէ՝ ժողովուրդն ալ ընդունի։ Այս առա-
ջարկութիւնն ընդունեցին։

Երկու կողմին պատգամաւորներն ընտրուած
ըլլալով ներկայացան, ժողովը բանակցու-
թեան մտնելէ առաջ որոշեց որ երկու
կողմն ալ մէկ մէկ տեղեկագիր պատրաս-
տեն, ցոյց տան եղած անհամաձայնութեան
պատճառները, և գլխաւորապէս կարա-
պետ եպիսկոպոսը չ'ուզող մասն իր ա-
բաստանութիւնները գրով մատուցանէ։

Այս պատգամաւորներէն կարապետ
եպիսկոպոսի կոչնակցաց առաջարկու-
թեամբ՝ ժողովը գ'կարապետ եպիսկոպոս
Մարզուանու վանքէն Եւդոկիոյ վանքը
փոխադրելու համար թագրիր գրելով հը-
րամանագիր մը ստացաւ Բ. Դռնէն։

Ետքն Գարահիսարի Աբրահամ եպիս-
կոպոս հեռագրով իմացնելով որ Սեբաս-
տիայէն գիր հասած է իրեն որ Սեբաստիա
չ'երթայ, չը պիտի ընդունին, չէ համար-
ձակեր ճամբայ ելնելու. նոյնպէս Սեբաս-
տիայէն հեռագիր մը Պատրիարքարան
գալով կը յայտներ թէ վարչութենէն
խրկուածը եթէ քննիչ ըլլայ պիտի ընդու-
նին, իսկ Առաջնորդ կամ փոխանորդ ան-
ուամբ մէկը չ'են կրնար ընդունիլ. ժողո-
վուն այս հեռագիրները լսուելէ որ
առ այժմ Սեբաստիա քննիչ ղրկելու հարկ
չը կայ, քանի որ քննութեան լսնդիրն հա-
յուզելու որոշում եղած է, որուն սպա-
սել քանի մի օր։

Բ. Դուռը հասած 2 հեռագիրը ծանու-
ցագրով մը Պատրիարքարան ղրկուեցաւ,
մէկը կարապետ եպիսկոպոսէն, որ կը բո-
ղոքէ Պատրիարքարանի դէմ դինքը ճամ-
բէն արգիլելով անարդանք ըրած ըլլալուն
համար, և կը յայտնէ թէ ինքն երբեք կըր-
նայ՝ եթէ յանցաւոր է՝ դատուիլ կա-
թողիկոսէն ալէտք է դատուի, իսկ քաղա-
քականապէս եթէ յանցանք մ'ունի, Բ.
Դուռն է դատաւորը, հետևապէս Պատրի
արքարանի հետ գործ չ'ունի։ Միւս հե-
ռագիրը Սեբաստիայէն քաշուած է, որով
վարչութեան կողմէ Աբրահամ եպիսկոպո-
սին իբր Պատրիարքական փոխանորդ հոն
ղրկուելու որոշման դէմ կը բողոքեն, և մի-
այն քննիչ կ'ուզեն։

Ժողովը թէև զարմացաւ կարապետ
եպիսկոպոսի այդ հեռագիրը ղրկելու հա-
մարձակութեան վրայ, սակայն կարևորու-
թիւն մը չընծայելով իր առջի կարդադրու-
թեան ծրագրին վրայ քալելու որոշմամբ
Բ. Դրան ծանուցագրին պատասխանն ղրկե-
ցին Սեբաստացւոց ղրկած վերոյիշեալ հեռա-
գրին գալով, ժողովը կարապետ եպիսկոպո-
սի կողմնակից ժողովրդեան պատգամաւոր-
ները կանչելով իր ցաւը յայտնեց, և որով-
հետև անոնք պատճառ ցուցին թէ տեղ-
ւոյն ժողովուրդը վարչութենէն ըրած նոր
կարգադրութենէն վրայ տեղեկութիւն
չ'ունի, ժողովը ապացոյց անոնց՝ գրել ի-
րենց կողմէն վարչութեան այս մասին ձեռ-
նարկած անտեղի կարգադրութիւնները,
և Պատրիարքարանի կողմէն ալ պաշտօնա-
կան յայտարարութիւն մը հրատարակել
տուաւ Սեբաստիոյ լսնդրոյն վրայ եղած
նոր կարգադրութենէն մասին։ Ցիշեալ
պատգամաւորք խոստացան ամեն ջանք
ընել իրենց հայրենակցաց ծանուցանելու
վարչութեան տնօրէնութիւնները բաց ի
մէկ կէտէն, որ է Պետրոս վարդապետը
Սեբաստիայէն դուրս ելնելու որոշումը չ'են
ընդունիր Սեբաստացի՛ք, այս մասին չ'են՛ք
կրնար երաշխաւորել ըսին։ Ժողովին Սե-
բաստացւոց ուղղեալ յորդորական կոնդակ
մ'ալ ղրկեց, որ հանդարտին. նոյնպէս
Աբրահամ եպիսկոպոսին իմացուց որ ա-
ռայժմ Սեբաստիա երթայ։

Ժողովին իմանալով որ Սեբաստիոյ կո-
մակը երեմիա եպիսկոպոսը Պոլիս ղրկեր է
Պատրիարքին հրամանն այս է ըսելով, իսկ
Պետրոս վարդապետին չէ դպիր, որ նոյն-
պէս Սեբաստիայէն դուրս ելնելու որոշում
եղած է, մանաւանդ թէ յայտնի պաշտպա-
նութիւն ըրեր է առ Բ. Դուռը ղրկելով
կոնդակ քէհեայի էֆէնտին տեղե-
կութիւն բերաւ, վարչական որոշումները
յարգել տալու և օտար պղտեցութենէ զը-
գուշնալու համար անվիջապէս թագրիր գը-
րեց ի Բ. Դուռն, և հրամանագիրը ստացաւ
Պետրոս վարդապետի հոս բերել տալու հա-
մար. միւս կողմէն որոշեց Սեբաստիոյ խըմդ-

բոյն քննութեան ձեռնարկել։ Եւ առանձին նիստի մը մէջ երկու կողմի պատգամաւորներն հրաւիրելով, անոնց տեղեկագիրներն և կարապետ եպիսկոպոսի վրայ եղած ամբաստանութեան կէտերն քննութեան առաւ։ Ամբաստանութեան քաղաքական կէտերը այնքան կարեւորութիւն չունէին, որքան կրօնական մէկ քանի կէտերը, որոց քննութիւնը որոշ արդիւնք մը չ'ունենալուն, հարկ կը տեսնուէր նոյն իսկ Սեբաստիոյ մէջ քննել տալ։

Երեմիա եպիսկոպոս և Պետրոս վարդապետ Սեբաստիայէն Պօլիս գալով ժողովին ներկայացան։ Ժողովը երկուքն ալ զատ զատ հարց ու փորձ ըրաւ Սեբաստիոյ խնդրոյն վրայ։ Երեմիա եպիսկոպոսին գանգատները լսեց Պետրոս վարդապետէն և անոր համախոհէց երեսէն կրած նեղութեանց վրայօք, նոյնպէս և կուսակալէն գտած ցուրտ ընդունելութեան վրայօք, որ Պատրիարքարանի պաշտօնական գիրերն ու կոնդակը ձեռքէն առնելով և զանոնք առ ոչինչ համարելով եպիսկոպոսին վայելուչ յարգանք մը ըրած չէ եղեր։ Այս մասին կուսակալին համար գանգատի թուղթերը գրուեցաւ ի Բ. Դուռը, և Ազգ. պաշտօնական թղթերն պահանջուեցաւ։ Իսկ քանի մը ամուսնական խնդրոյ մասին եղած ամբաստանութեանց վրայօք հարց ու փորձներ եղան Պետրոս վարդապետին, նոյնպէս Սեբաստիոյ խնդրոյն ծագման վրայօք տեղեկութիւններ առնուեցան իրմէ։ Ժողովը կրօնական ժողովին յանձնեց որ անգամ մը ևս մտիկ ընէ Երեմիա եպիսկոպոսն ու Պետրոս վարդապետը և ըրած քննութեանց վրայ իր կարծիքն տայ եւս և որոշում մը տուի։

Կրօն. և Բաղ. խառն ժողով կազմուեցաւ Պետրոս վարդապետէն գրով ուղղուեցաւ այն տեղեկութիւններն, որ ասկէ առաջ ամուսնական խնդրոյ համար Բաղ. ժողովին բերանացի հաղորդած էր։ Պետրոս վարդապետ անկարող գինքը ցուցուց գրաւոր բացատրութիւն տալու, յայտնելով թէ հին խնդիրներ են անոնք, որոց շատը միտքէն ելած է։

Կրօն. ժողովին ըրած հարցմանց Պետրոս վարդապետը պատասխանեց թէ ինք ազգութիւն մը չունէր հոն և ժողովուրդը յուզուած ըլլալով խօսք չէին հասկընար, խառն ժողովը ապագային որ վանքին հաստութիւն և երկրին վիճակին վրայ տեղեկագիր մը տայ վարչութեան, ապագային համար այս տեղեկագրութիւնը հարկաւոր դատելով։

Սրբազան Պատրիարքը Սեբաստիոյ խնդրոյն լուծման համար Գատաւական Մասնաժողովին հետ երած բանակցութիւնը պատմեց, սակայն կարծիք յայտներ են թէ, այս խնդիրն պէտք է Սահմանադրութեան երբ սահմանադրութեանց համեմատ լուծելու միջոցներ ձեռք առնուլ, այսինքն տեսուչ մը դրկել ասկէց հոն յատուկ հրահանգաւ մը, որպէս զի օրինաւոր Գատաւական վարչութիւնը հաստատէ, Թաղ. խորհուրդներն ընտրէ, նոյնպէս Բաղ. և կրօն. ժողովներն ու գատաւային ընդհ. ժողովը կազմէ ըստ Սահմանադրութեան. ետքը Ազգային Ներկայացուցչական ժողովն մը ընտրել տայ, և անոր նախագահութեան տակ կարապետ եպիսկոպոսին վրայ եղած ամբաստանութիւնները քննել կրօնական ամբաստանութիւնները քննել և տեղեկագրել։ Այս որոշման համեմատ հրահանգ մը պատրաստուեցաւ Սմբրոսիոս վարդապետին պաշտօնին համար, որ հեռաւեալ կէտերն կը բաղկանար, Սահմանադրութիւնը գործադրել և ժողովրդեան խնդիրներն ճշդիւ ըստուգել, և եթէ հարկը պահանջէր կարապետ եպիսկոպոսին վրայ եղած քանի մը կրօնական ամբաստանութիւններն քննել և տեղեկագրել։ Այս որոշման համեմատ հրահանգ մը պատրաստուեցաւ Սմբրոսիոս

վարդապետին տրուելու համար։

Ամբրոսիոս վարդապետին պաշտօնին վերաբերեալ հրամանագիրն եկաւ, բայց ժողովը զայն կախ ձգել որոշեց, լսելով որ Սեբաստացւոց երկու կղզի պատգամաւորք համաձայնելով իրենց մէջ, առաջարկութիւն մը կը պատրաստեն, և պիտի նոյացնեն վարչութեան նոր առաջնորդի մը ընտրութեան համար. ուստի որոշուեցաւ սպասել յիշեալ պատգամաւորաց բերելիք առաջարկութեան։

Այս միջոցին Պօլիս գտնուող Պետրոս վարդապետ բողոքագիր մատոյց, որով քննութիւն կը պահանջէր իր վրայօք եղած տարաձայնութեանց, զորս իր հայրենակիցները կ'ընեն եղեր և իր պատիւն ու բարմամեայ ծառայութիւնները անգոանել կ'ուզեն։ Ժողովն այս խնդիրը կախ ձգելով որոշեց սպասել Սեբաստացւոց կրկին մանաւորովոյ ընելիք առաջարկութեանց, որոնց համար համաձայնած ըլլալնին լուսած էր արդէն։

Երեմիա եպիսկոպոսը բողոքագիր մը մատոյց ժողովին, որով Պօլիս եկող Պետրոս վարդապետը վերստին Սեբաստիա դարձնելու համար իր կողմնակցաց ըրած չանքերը յայտնելով, կը բողոքէր թէ ինքը Սեբաստիա գտնուած միջոցին Պետրոս վարդապետ թէ իրեն և թէ վարչութեան պատուոյն դէմ վարուած է և մինչև հիմա վարչութիւնը իրմէն համար պահանջած չ'է, և կը խնդրէր որ առանց իր դատը տեսնելու թոյլ չը տրուի Պետրոս վարդապետին ի Սեբաստիա դառնալու։

Միւս կողմէ Սեբաստիայէն նոր հեռագիր մը և թղթատարով հանրագիր մը եկած էր, որով կը յանուցանէին որ երկու հակառակ կողմերը միաբանած են Առաջնորդական խնդրի մասին, և կը խնդրէին որ կարապետ եպիսկոպոս անպաշտօն Ս. Նշանի վանքը մնայ այսուհետև, և նոր Առաջնորդի ընտրութիւնը ըստ Սահ. Տեղւոյն Գաւառական Ընդհ. ժողովոյն միջոցաւ կատարուելու համար Պետրոս վարդապետ Սեբաստիա դառնայ և Սահմանադրական Գաւառ. Ընդհ. ժողովը կազմէ։

Ներկայս Մայրաքաղաքս գտնուող Սեբաստացւոց երկու Մասնաժողովոց կողմէն ալ միաբանական յայտագիր մը մատուցուեցաւ միևնոյն իմաստով և խնդրանօք։ Այս վերջին յայտագրին մէջ կարապետ եպիսկոպոսի հակառակորդ կողմին անդամներէն 3 հոգի ստորագրութիւն դնելէ զատ, երեմիա եպիսկոպոսին բողոքոյն ալ մասնակցած էին ուրիշ բողոքագրով մը։

Ժողովը յառաջակայ նիւթին այս խնդիրը որոշելու համար որոշեց Սեբաստացւոց երկու Մասնաժողովներն ալ հրաւիրել, իմացնելով իրենց որ չ'ներկայացողը եաքէն բողոքելու իրաւունք չպիտի ունենայ։ Իսկ երեմիա եպիսկոպոսին բողոքոյն գալով որոշեց զայն քննութեան առնել և եաքի թողուլ Պետրոս վարդապետին Սեբաստիա երթալու կամ չերթալու որոշումը։

Երկու Մասնաժողովներն ներկայացան 3 հոգիին, որ երկու տեղ ստորագրութիւն գրած էին, հարցուեցաւ մէկիկ մէկիկ թէ ինչո՞ւ միաբանական յայտագրին ստորագրութիւն դնելէ եաքը անոր դէմ չխնուած բողոքագրին ալ ստորագրութիւն դրած են։ Պատասխանեցին թէ համաձայնելու համար միաբանութեան կողմը յարեցանք, սակայն ժողովուրդը մեզի դէմ բողոքէց ըսելով որ մենք գձեզ կարապետ եպիսկոպոսի խնդրոյն համար միայն պատգամաւոր դրինք և չէ թէ Պետրոս վարդապետը Սեբաստիա վերադարձնելու համար։

Ժողովը նկատելով որ երկու Մասնաժողովներուն կատարեալ համաձայնած չեն մէջերնին, և թէ միւս կողմէն երեմիա եպիսկոպոսի քննութիւն կը պահանջէ Պետրոս վարդապետին վրայ բերած բողոքներուն համար, Սեբաստացւոց երկու կողմին ալ յայտնեց որ Պետրոս վարդապետ առ այժմ չը կրնար երթալ մինչև որ իր վրայօք եղած բողոքին քննութիւնը չկատարուի. միանգամայն յայտնեց որ Սահմ. գործադրելու համար գացող անձը առաջնորդական ընտրելի չկրնայ ըլլալ։ Այս որոշման համաձայնեցան երկու կողմէն և վարչութեան յանձնեցին որ ինք գործադիր տեսուչ մը ղրկէ Սահմանադրութեան գործադրութեան հա-

գրեց, անոր վաճառումին արգիլել տալու համար. և հրամանագիրը առնուեցաւ։

Ղրկված հրամանագրին՝ պատասխանը՝ Հալէպի կուսակալէն հասած ըլլալով՝ Բ. Դուռը ծանուցագրով մը անոր իմացուց հաղորդեց, որ կ'իմացնէ թէ յիշեալ գետինը իրեն արքունի կալուածք աճուրդի դրվելով՝ վերջին գինը Մըսըրլեան Պօղոս պէյին վրայ մնացեր է, երեք հազար այսքան դահեկանի։ Այս բանիս վրայ նորէն թագրիր գրուեցաւ թէ յիշեալ գետինը ի բնէ ազգային սեպհականութիւն է, և թէ այդ գետինը ազգը կառավարութեան պաշտօնատուն ըլլալու համար թէև ցոյց տուած է, բայց յարմար չէ գտուեր և ուրիշ տեղ չինուեր է, հետևաբար այդ գետինը այժմ ազգային սեպհականութիւն պէտք է որ մնայ։ Բ. Դուռը այս թագրիրին վրայ հրաման ըրաւ կուսակալին, որ նոյն տեղւոյն վրայ չինուիլիւն երբէք չ'ըլլայ, և թէ սկսուած ալ է, դադրեցնեն. և սպասէն Բ. Դրան հրամանին. ասով ետ մնաց սոյն արսային վաճառումը։

ԶԷՓՆԻՅԻ ՅԱԿՈԲ ՏՂԱՅԻՆ ԽՆԴԻՐԸ

Սեբաստիոյ կուսակալութեան տակ Զեփնի գիւղացի Յակոբին հայրը Յարգիս պօղիս գալով իր որդւոյն մահապարտութեան վճռոյն դէմ կը բողոքէ և վերաքննութիւն կը խնդրէ։

Յիշեալ Յակոբ որ 17=18 տարեկան պատանի մ'է եղեր, մօրը հետ այգին երթալու համար լեռը գտնուած միջոցին իրենցմէ քիչ մը հեռու գտնուող 2 տաճիկ կը կռուին և մէկը զմիւսը կը սպաննէ, և սպաննողն ալ կը վիրաւորուի։ Մարդասպան տաճիկը, որ վրան վէրքուներ, գիւղ կ'երթայ և կը զրպարտէ թէ Յակոբ զինքը վիրաւորեց և իւր ընկերն ալ սպաննեց. Գիւղը քննութիւն կ'ընէ մէկ քանի տաճիկ կը վկայեն թէ Յակոբ խոստովանած ըլլայ թէ ինքը սպաննած է. այս վկայութեան վրայ Սեբաստիոյ մէջ իւր մահապարտ

մար։ Այս որոշման համեմատ պաշտօնական ծանուցում մը հրատարակեց Հողովը։ Եւ որովհետև յառաջագոյն Սմբրոսիոս վարդապետը երթալու որոշուած էր, Սրբազան Պատրիարքին միջոցաւ յիշեալ վարդապետին աղդարարութիւն եղաւ պատրաստուելու համար Ս. Զատկէն ետքը ճամբայ ելնելու։ Իսկ Երեմիա եպիսկոպոսին ընդդէմ պետրոս վարդապետի տուած բողոքագրոյն քննութիւնը կրօն. Հողովին յանձնուեցաւ։

ԻԶՆԻՄԻՏԻ ՆՈՐ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

Իզնիմիտի համար օրինաւոր առաջնորդի մը ընտրութեան խնդրոյն վրայ, ոտքուեցաւ Ս. Պատրիարքի առաջարկութեամբ փիրղալէմեան Ղևոնդ վարդապետը ղրկել հրահանգով մը, որ գաւառական ընդհ. Հողովը կազմէ և առաջնորդի ընտրութիւնը կատարել տայ։

Ընտրութեան տեղեկագիրը ներկայացաւ Հողովին, որ տեսնելով թէ ըստ հրահանգին օրինաւորապէս առաջնորդ ընտրուեր է Գեր. Ներսէս եպիսկոպոս Վարժապետեան, սոյն ընտրութիւնը վաւերացուց և որոշեց թագրիր գրել առաջնորդութեան հրովարտակն Բ. Դուռէն ստանալու համար։

ԶՅՅԹՈՒՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐՍԱՅԻ ԽՆԴԻՐԸ

Զէյթունէն Մահակ վարդապետը, քահանայ մը և մէկ ալ աշխարհական մայրաքաղաքս գալով իրրև պատգամաւոր տեղւոյն ժողովրդեան խնդրագրերը մատուցին, որոնց գլխաւոր պարունակութիւնն էր Զէյթունի վանքին մօտ գտնուած ազգային գետնի մը խնդիրը, զոր տեղական կառավարութիւնը իրրև արքունի ըսացուած՝ աճուրդի հանելով մասնաւորապէս Հռոմէականաց ծախել կ'ուզէ եղեր։

Ժողովը սոյն պատգամաւորներէն կատարեալ տեղեկութիւն ստանալէ ետև, նոյն գետնի խնդրոյն վրայ, թագրիր մը

կը դատապարտուի, վկայութեանց վրայ հիմնելով ոճրագործութիւնը։ Ցիշեալ Սարգիս Պոլիս գալէն առաջ Սեբաստիոյ Պետրոս վարդապետէն եկած հեռագրայ և գրութեանց վրայ քանիցս թագրիր մատուցած և հրամանագիր առնուած էր վերաքննութեան համար։ Հրամանագրայ իբր պատասխան՝ Սեբաստիոյ կուսակալէն եկած տեղեկութիւնը հաղորդած է Բ. Դուռը ի Պատրիարքարան, որով կը յայտնէ թէ վերաքննութիւն եղած է ի ներկայութեան Հայ անդամոց՝ և մարդասպանութիւնը ստուգուած է, և թէ չէրիին և թէ կառավարութեան իլաճները ի մօտոյ պիտի ղրկուի։ Ցիշեալ Սարգսի մայրաքաղաքս դալով բողոքած միջոցին Պետրոս վարդապետ Պոլիս դառնալով մանրամասն տեղեկութիւն առնուեցաւ և իմացուեցաւ որ թէ և Բ. Դրան հրամանագրին վրայ վերաքննութիւն եղած է, բայց արդարութիւնը երբէք չէ գործադրուեր և թէ բողոքեր է և չէ ստորագրեր ինքը կառավարութեան Մոպտին ամեն ստիպման դիմադրելով, սակայն Հայ անդամները ոչ գիտէ ինչ նկատմամբ ստորագրեր են Մոպտին։

Ժողովը նկատելով որ տարիէ մը ի վեր քանի մ'անգամ թագրիր գրուելէ և հրամանագիր ղրկուելէ ետև Սեբաստիոյ կուսակալը արդարութեամբ վերաքննութիւն չէ ըրած, որոշուեցաւ յիշեալ խընդրոյն պարագաներն ամփոփելով աղտու թագրիր մը նորէն գրել և խնդրել որ այս գործին վերաքննութիւնը Արդարութեան բարձրագոյն ատեանը փոխադրուի։

Այս վերջին թագրիրին վրայ՝ խնդիրը Մեծ Եպարքոսի հրամանաւ Բարձրագոյն Ատեանին յանձնուիլը հաղորդուեցաւ ի Պատրիարքարան։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻՆ ԽՆԴԻՐԸ

Ժամանակէ մը ի վեր Պրուսայի առաջնորդին և տեղւոյն ժողովրդեան մէկ մասին մէջ յաւալի անհամաձայնութիւն մը ծագած ըլլալով. Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը վարժապետեան Ներսէս Եպիսկոպոսին յանձնեց, որ այն միջոցին ի Պրուսա կ'երթար, վէճին պատճառները քննելով հաշտեցնել զանոնք իրարու հետ։ Ներսէս Եպ. գրով և թէ բանիւ յայտնած էր թէ իրեն ի գործ գրած ամեն միջոցներն ապարդիւն եղած էին, և առաջնորդին հակառակորդները դատաստան միայն պահանջելով, չէին յանձն առեր իրաւախոհ ըլլալ։

Փիլ ատենէն 11 անձանց ստորագրութեամբ և 3 փետրուար 1871 թուականաւ Բարթուղիմէոս Եպիսկոպոսի վրայ զանազան տեսակ ամբաստանութեամբ բողոքագիր մը ուղղուելով Ազգային վարչութեան, հարկ եղաւ հաղորդել Բարթուղիմէոս Եպիսկոպոսին, որ նոյն միջոցին մայրաքաղաքս կը գտնուէր, և բացատրութիւն պահանջել այն ամբաստանութեանց համար։

Բարթուղիմէոս Եպիսկոպոս փետրվարի 16 ին օրը ներկայանալով Բաղ. Ժողովոյն, մերժեց իւր վրայ եղած ամբաստանութիւնները և խնդրեց որ քննութիւն ըլլայ, և հետևաբար նոյն ստորագրութեանց կողմէն մէկ քանի անձինք Պոլիս հրաւիրուին. նաև գրով պահանջեց որ Եւվրուեան Սահակ էֆէնտին անձամբ գայ ի Պոլիս, որպէս զի վարչութեան ատեանին մէջ անոր հետ դատուին, և հաստատուի թէ զրուցուածները բոլորն ալ անհիմն են և զրպարտութիւն։

Ժողովը որոշեց որ ամբաստանողաց գրուի և անոնց կողմէն փոխանորդ մը ուղուի. նոյնպէս և Եւվրուեան էֆէնտիի

ՓԻԼԻՍՏԻՈՅ ԳԱՆԳԱՏՆԵՐԸ

Տեղւոյն կառավարական ժողովոյն մէջ նստող Սիլահեան Գէորգ անուն անձէն դատելով, անոր պաշտօնէ իյնալը խընդ-

գրուի և անձամբ հրաւիրուի ի Պոլիս, մինչև 15 օր. եթէ սոյն պայմանաժամուն լրմանը չգան ի Պոլիս, Բարթողիմէոս Եպիսկոպոս իրրև անպարտ թոյտուութիւն պիտի ստանայ ի Պրուսա դառնալ, և իրենք զրպարտող պիտի համարուին, որով այնուհետև իրենց կողմանէ որևիցէ գանգատ անլսելի պիտի մնան վարչութեան առջև։

Որոշեալ ժամանակին Պոլիս կը հասնին Եպրուեան Սահակ և Կէյվէլեան Մ. Գլրի-գոր էֆէնտիները, և նախապէս ամբաստանութեանց քաղաքական մասը քննութեան առնուելով, կրօնական մասն ալ կրօնական ժողովոյ հետ խառն ժողովով քննել կ'որոշուի։

Երկու նիստ քննութիւն եղաւ, և երրորդ նիստին Սրբազան նախագահը առաջարկեց որ Պրուսայի քահանաները և ուրիշ պէտք եղած անձինքը կանչել պէտք է այս քննութիւնը կատարեալ ըլլալու համար, որովհետև չկրնալ քահանայք Մ-ի-ի լրագրին մէջ իրենց կողմէ այնպիսի ամբաստանագիր մը հրատարակել տուած էին, որուն մէջ նկատողութեան առնելու ծանր կէտեր կան, զորս ուշի ուշով քննել հարկ է. և կամ ասկէ մասնաւոր քննիչ մը ղրկել և հոն քննութիւն ընել տալ։ Ասոր համար ժողովը որոշեց որ Բարթողիմէոս եպիսկոպոս Զատկին հոն չ'երթայ և քննութեան վախճանին սպասէ. բայց Բարթողիմէոս եպիսկոպոս չուզելով քննութեան վախճանին սպասել հրաժեշտ տուաւ իր առաջնորդական պաշտօնէն, ցաւ յայտնելով միայն որ իւր հինդ տարուան աշխատութիւնը ի դերև կելլէ, և մէկ քանի մը ապերախտ բառնութեանը զոհ կերթայ։

Բարթողիմէոս եպիսկոպոս ուզեց որ գրաւոր հրաժարական տայ և յուզեալ ըլլալուն չը կարենալ գրելը պատճառելով, խնդրեց որ Դիւանէն գրեն և ինքը ստորագրէ. բայց ժողովը իւր ատեանին մէջ տրուած հրաժարականին ատենագրութեան մէջ արձանագրուիլը բաւական համարելով գրաւոր հրաժարականի կարևորութիւն չի տեսնալն իրեն ծանոյց. յաւելցնելով թէ իրեն հրաժարումը բացուած քննութեան գործողութիւնը եթէ չը կրնար մնալ հետևաբար դատաստանը պիտի չարունակուի, արդարութիւնը երևան հանելու համար. որպէս զի ամբաստանողաց կողմին ընթացքն ալ քննուելով, եթէ բառնաւորութեան կամ զրպարտիչ ըլլալնին յայտնուի, անոնց պատիժը տնօրինուի և առաջնորդը վերահաստատուի իր պաշտօնին մէջ։

Յետ այսորիկ Ազգ. վարչութիւնը պատշաճ դատելով որ եպիսկոպոս մը ղրկուի ի Պրուսա՝ Ս. Զատկի օրերուն մէջ ժողովուրդը հոգևորապէս մխիթարելու համար, Ամմաշու վանահայր Գէորգ Եպիսկոպոսը կը ղրկէ, որ երթալով՝ առանց դադարի նէ գիշեր մը իրրև հիւր եկեղեցւոյ մէջ մնալու՝ կ'արգիլուի, Բարթողիմէոս եպիսկոպոսը իր հակառակորդացը հետ, որոնք կը թախանձէին ժողովը իրենց ամբաստանութեանց քննութիւնը չարունակելու, և եթէ իրենք զրպարտիչ երևան՝ պատիժնին կրելու։ Ժողովը տեսաւ որ Բարթողիմէոս եպիսկոպոս ալ սկսաւ փախուստ տալ իր դատաստանէն, և նոր խնդիր մը յարուցանել թէ, ես ինչպես պէտք է որ իմ գաւառիս մէջ դատուիմ։

Եւ Ապրիլ 7 թուով ալ բողոքագիր մը կը հրատարակէ, որով կ'ուրանայ և կը ստէ իր հրաժարականը, և կը ճգնի վարչութեան ատեանին մէջ եղած մանրազնին քննութիւններն ի դերև հանել։

Փաղ. ժողովը այս հրատարակութեան չ'ուզեց կարևորութիւն տալ, վասն զի Բարթողիմէոս եպիսկոպոսի վրայ եղած ամբաստանութեանց քննութիւնը անոր հրաժարմամբը չէր դադրեր. և եթէ ինքը

հրաժարած ալ չ'ըլլար, իր վրայ եղած ամբաստանութիւններէն իւր խոստովանութեամբը հաստատուած այնպիսի ծանր կէտեր կային որ վարչութիւնը ինք պիտի պարտաւորէր դադրեցնել զանի պաշտօնէ, մինչև որ ինքզինքը արդարացնելով, դարձեալ առաջնորդական պաշտօնը՝ վարելու կարող ըլլար։

Հեռւատեսէս իրաց այս վիճակին մէջ վարչութիւնը իւր որոշումը գործադրելու պարտաւոր, մէկ կողմէն հրաւիրեց զՔարթողիմէոս եպիսկոպոս որ իր դատը շարունակէ. միւս կողմէն ալ Պրուսայի դատարանին մէջ Սահմանադրութիւնը ճշդիւ գործադրել տալ որոշեց, որպէս զի Պրուսայ իր օրինաւոր ներկայացուցիչ ժողովներն ունենալով կարենայ օրինաւորապէս բանակցիլ կեդրոնական վարչութեան հետ, պէտք եղած բոլոր խնդրոց վրայ։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Թէպէտև Ս. Երուսաղէմայ Եգիպտոսի մէջ ունեցած թեմական և կալուածական իրաւանց վաղեմի խնդիրը, նախորդ վարչութեան օրով ի գործ դրուած կարգադրութեանց համեմատ, երկու կողման հաճայնութեամբը լուծուած էր, բայց առաջնորդութեան խնդիրը առ յապայն թողլով, Տրապիզոնի առաջնորդ Մեսրոպ եպիսկոպոսը, Սուէզի Ջրանցքի բացման հանդէսին մէջ իբրև ազգին ներկայացուցիչը գտնուելու պայմանաւ ղրկուած էր ի Գահիրէ, և ի վերջոյ ժողովուրդը զինքը առաջնորդ ընտրելով անոր հաստատութեան կոնդակը և ֆէրմանը կը խնդրէր Ազգ. վարչութենէն։

Մէկ կողմէն ալ Բ. Դուռը դիտողութիւն կ'ընէր յիշեալ եպիսկոպոսին առանց արքունական ֆէրմանի Եգիպտոսի մէջ առաջնորդական պաշտօն վարելուն դէմ։

Բայց Քաղաքական ժողովը նկատելով որ Երուսաղէմի Ս. Պատրիարքը տակաւին Ս. Յակոբայ աթոռոյն կալուածական իրաւանց խնդրոյն կարդադրութեան պայմանները ի գործ դրուած չ'ըլլալը առարկելով, կը դանգատէր իրայ վիճակէն և չէր ուզեր առաջնորդական ընտրութեան իր հաւանութիւնը տալ, պարտաւորեցաւ մէջերնին եղած նախորոշման գործադրութեան արգելքներն հեռացնել, և ըստ այնմ խնդրոյն վերջնական կարդադրութիւն մը տալու համար պէտք եղած միջոցներն ձեռք առնուլ։

Այս միջոցիս Երուսաղէմայ Պատրիարքական փոխանորդը հեռագիր մը հաղորդեց Քաղաքական ժողովոյ, որով Ն. Ս. կը դանգատէր Մեսրոպ եպիսկոպոսի դէմ որ Երուսաղէմայ գործակատար Աստուածատուր վարդապետը կոտակի մը խնդրոյ պատճառաւ ծեծեր է և խել մը անարգութիւններ ընելէ ետև բանտարկեր է։

Ազգ. վարչութիւնը որոշեց անմիջապէս բացատրութիւն պահանջել Մեսրոպ եպիսկոպոսէն, և Աստուածատուր վարդապետը եթէ տակաւին բանտն է արձակել տալ։

Այս խնդրոյն վրայ հետզհետէ գահիրէէն եկած նամակները և նոյն իսկ Մեսրոպ եպիսկոպոսին և Աստուածատուր վարդապետին տեղեկագրերը նկատողութեան առնելէ ետև, տեսնելով որ երկուքն ալ իրենց իրաւանց պաշտպանութեանը համար Ազգ. վարչութեան իրաւարար դատաստանին կը դիմեն. և Մեսրոպ եպիսկոպոս կը պահանջէ որ Ազգ. վարչութիւնը մասնաւոր քննիչ մը ուղարկէ և տեղեկանայ,

Որոշուեցաւ հրաւիրել զիրենք ի Մայրաքաղաքս վարչութեան դատուելու համար։

Աստուածատուր վարդապետ քիչ օրէն հասաւ մայրաքաղաքս, իսկ Մեսրոպ եպիսկոպոսէն պատասխան առնուելու թէ ինքը որքան որ պատրաստուած էր վարչութեան հրամանին համեմատ անմիջապէս մեկնելու, Պ. Յակոբ Ն. Գասպարեան տեղական կառավարութեան բողոքագիրը տալով, նոյնպէս և հանդուցեալ փարիս տիկնոջ ժառանգներն ալ կառավարութեան առջև դատ բացած ըլլալով, իրենն Պօլիս երթալը արգիլեր են։

Ա.յս մտօք վսեմ: Նուպար փաշայէն և եգիպտոսի թաղական խորհրդէն ալ նամակներ առանալով ժողովը տեղեկացաւ թէ ժողովուրդը վկայելով Մեսրոպ եպիսկոպոսին անմեղութեանը, թոյլ չը տար հոնկէ մեկնելուն, և կը խնդրեն որ վարչութիւնը հաստատէ զինքը առաջնորդութեան պաշտօնին մէջ:

Որոշուեցաւ պատասխանել նորին վսեմութեան և թէ թաղական խորհրդոյն թէ կեդրոնական վարչութիւնը այս խնդիրը իւր առեանին մէջ դատելու որոշումը ետ չը կրնար առնել, հետևապէս Մեսրոպ եպիսկոպոս պարտի գալ և եթէ կարենայ ինքզինքը արդարացնել եղած ամբաստանութեան դէմ, ան ատեն անոր առաջնորդութեանը մասին ժողովրդեան խնդիրը նկատողութեան առնուելով, պարտու պատշաճը կը տնօրինուի:

Ըստ այսմ Մեսրոպ եպիսկոպոս մայրաքաղաքս եկաւ և մէկ երկու անգամ Աստուածատուր վարդապետին հետ վարչութեան ատեանին ներկայանալէ ետև, իրենց խնդիրը Մասնաժողովի մը յանձնուեցաւ:

ԱՅԼԵՒԱՅԼ ԽՆԴՐՈՑ ՎՐԱՅ ՄՕՏՈՒՑՈՒԱԾ

ԹԱԳՐՒՐՆԵՐ

Գաւթանոցի կառավարութեան ժողովին մէջ մեր ազգայիններէն անդամ չը գտնուելուն համար նախորդ վարչութեան օրով թագրիր մը գրուելով թէև Բ. Դըռնէն հրամանագիր մը ղրկուեր էր, բայց տեղոյն կուսակալը դիտողութիւն ընելով, թէ՝ մեր ազգէն խիստ քիչ մարդ կը գտնուի հոն, մեր խնդիրն անգործադրելի թողած էր: Ա.յս անգամ սոյն դիտողութեան անհիմն ըլլալուն, և թէ կեդրոնը և թէ շրջակայները մեր ազգէն որքան բնակիչ գտնուիլը յայտնելով և ցանկն ալ 'ի միասին մատուցանելով նորէն ազդու թագրիր գրուեցաւ:

1870 փետրուար 27

Նոր հրամանագիր մը առնուելով պէտք ղրկուեցաւ:

Բարերդու քաղաքին մէջ քանի մը տաճիկ սրինկայից ձեռօք գիշերային իւր տանը մէջ սպաննուած Քէպապճի Սարգիս անունն ազգայնոյն վրայօք առաջնորդէն և Գաւառական ժողովէն եկած հանրագրոյն համեմատ, թագրիր գրուեցաւ որ այս դատը կարնոյ կուսակալութեան ատեանը փոխադրուելու և արդարութեամբ հատուցում ըլլալու համար Բ. Դռնէն հետապիր քաշուի անմիջապէս կարնոյ կուսակալութեան:

1870 Մարտ 9

Սոյն հետապիրը տալուելով Բ. Դռնէն, պէտք այն առաջնորդն կարին ղրկուեցաւ այդ դատը պաշտպանելու համար:

Խարբերդու Քէսրիկ և Մորենիկ քսուած երկու գեղերուն մէջտեղ գտնուած մարգագետինը, որ Սուրբ Մասնաց անուն վանքին և յիշեալ գիւղերուն իվաղուց անտի ստացուածքն է եղեր, Հռոմէական Հայք կը ջանային յափշտակել և գրաւել իրենց գերեզմանատուն ընելու համար, ասոր առաջն առնելու համար թագրիր գրուեցաւ, 70 Մարտ 9:

Մինչև ցարդ պախասխան մը չառնուելուն համար կրկնուեցաւ սոյն թագրիրը:

70 Օգոստոս 3

Բ. Դռնէն հրամանագիր մը առնուած է, որով կը հանուի ըլլ ասկէց առաջ դրկուած հրամանագրին պատասխանը պէտք եկած չէ և կը պատուիրէ քսք նախագահ պատրաստելու համար ընդհանուր ազգային ժողովը գումարելով 1870 Սեպտ. 9

Տիվրիկի Օտուր գիւղի ազգայինները ջուրի գետը իրենք մաքրելնուն համար որ և է տուրքէ ազատ էին. իսկ այժմ նոյն ծառայութիւնը ընել տալով դարձեալ, տուրք ալ պահանջուելուն համար բողոքեցին, և ժողովը որոշեց թագրիր գրել:

1870 Մարտ 18

Հրամանագիրն առնուելով ղրկուեցաւ:

Արապկիրու Սաղմըկայ գիւղացի Հանգուցեալ Հաճի Թիւմէլի դոյքերը և կալուածները շատ վար գնով առնելիքի տէրերը գրաւելնուն և ժառանգներնուն մեծ գրկանք պատճառելնուն համար թագրիր գրուեցաւ։

1870 Մարտ 27

Հրամանատէր առնուեցաւ։

Կարնոյ ճանապարհի շինութեան համար գղիի բաբերդի և Դէրճանի ազգայիններու շինութեանց պաշտօնեաներէն սահմանիկ նեղուելնուն համար հետզհետէ հանրապրեր եկած ըլլալով թագրիր գրուեցաւ։

1870 Մարտ 30։

Հրամանատէր առնուեցաւ։

Կեսարացի Բէքմէզեան Յակոբի կեղծիքի մէջ ստացուածքը եղած ապարակը Ջերքէզները գրաւել ուզելնուն համար թագրիր գրուեցաւ։

1870 Մարտ 31։

Տախտէյէ նաղըրէյէն հրամանատէր առնուեցաւ։

Զինուորական կարդէն հիւսէյին չափուչին, որ գաբրիել անուն անձ մը սպաննած էր Իւսկիւտարու մէջ, ըստ օրինի պատիժը տրուելու համար թագրիր գրուեցաւ։

1870 Ապրիլ 1։

Ե. Բ. Դուռը՝ Թնդիքը Ռոփիանոպլեան պաշտօնէին յանձնելով, Թնդիան եղեր է և վրան տրուելով, 15 տրի քանդակուելան պատպարտուած ըլլալը Մեծ եպարխոսը ձանուցած է ի Պարբէթարան։

Բալուի Հապատ գիւղի բանաւոր Շէրիֆի աղայի համար թագրիր գրեցաւ։

1870 Ապրիլ 2։

Հրամանատէր առնուեցաւ։

Գալատիոյ վիճակին մէջ Տէվրիկ քաղաքի ազգային եկեղեցւոյն շինութեանը համար Ֆէրմանը առաջուց առնուած էր, բայց տեղւոյն Տաճիկք արգելք ըլլալնուն համար թագրիր գրուեցաւ։ 70 Ապրիլ 2

Հրամանատէր առնուեցաւ։

Զմիկածակի երից Ագարակ անուն գիւղի եկեղեցւոյն ի հիմանց նորոգութեան համար թագրիր գրուեցաւ։

70 Ապրիլ 2

Ֆէրման առնուեցաւ։

Զմիկածակի կարմրակ Ս. Նշան վանուց և եկեղեցւոյն նորոգութեան համար թագրիր գրուեցաւ։

70 Ապրիլ 2

Ֆէրմանը առնուեցաւ։

Արապկիրու Մաշկերտ գիւղէն յուրիւ տեղեր դաղթող ազգայնոց տուրքերը մնայողներէն պահանջուելուն և վճարելու անկարող ըլլալնուն համար թագրիր գրուեցաւ։

70 Ապրիլ 6

Այս Թնդրոյն վրայ Թանձոց պաշտօնէին Ընդդէմ էրուած է Բ. Դուռն։

Խարբերդու գիւղերուն մէջ հարստահարութիւն ընող բռնաւոր Ալի պէյին համար թագրիր գրուեցաւ։

70 Ապրիլ 8

Հրամանատէր առնուեցաւ։

Տիվրիկու կիրասուն գիւղի ազգայնոց տաճիկներէն կրած հարստահարութեանց համար թագրիր գրուեցաւ։

70 Ապրիլ 8

Հրամանատէր առնուեցաւ։

Կարնոյ Շէն գիւղի ազգայնոց կալուածները և գետինները իմայել պէտք անուն բռնաւոր մը բռնի յափշտակել ուզելուն համար թագրիր գրուեցաւ։

1870 Ապրիլ 16։

Հրամանատէր առնուեցաւ։
Կարնոյ Կոստակիէն պատասխանը կը հաղորդէ Բ. Դուռը ի Պարբէթարան, որով հայոց եպատոսէ ընդհանրապէն կը Թանձոցուի։

Այս պատասխանին՝ պատասխան գրեցաւ, կարնոյ Առաջնորդէն եկած տեղեկութեանց վրայ հիմնելով՝ Թէ քննութիւնը անաչառ եղած չէ, և Թէ յիշեալ պէյին, որ

պղեցութեան տէր մարդ մ'է՝ կողմնակցութիւն եղած է, և խնդրուեցաւ որ այս խնդրոյն վերաբերեալ բոլոր գրերը և արձանագրութիւնները Բ. Դռնէն ուղուի և խնդիրը Նուրայէ Տէվլէթի մէջ քննուի արդարութեամբ։

Ատանայի կառավարութեան ժողովին մէջ Հայոց կողմանէ կրօնական անդամ մը գտնուելու համար թագրիր գրուեցաւ։
1870 Ապրիլ 25։

Իզմիրի կուսակալին բարւոք կառավարութեան համար շնորհակալութեան թագրիր գրուեցաւ ըստ խնդրանաց Պօղոս Սըրբազանին։
1870 Ապրիլ 25։
Մեծ եպարխոսը յոգոկ ընդունելով մը էր գոհանալոնիքը յայտնեց այս մասին։

Տիվրիկի Օտուր և Աշուշէն գիւղերուն Ջրոյ խնդրոյն համար թագրիր գրուեցաւ։
1870 Ապրիլ 29։
Հրամանագիրը առնուեցաւ է։

Գարահիսարի 12 գիւղերու սեպհական և յատկացեալ Մերան Գըլըճ գիւղի Տաճիկներն գրաւել և իւրացնել ուզելնուն թագրիր գրուեցաւ։
1870 Մայիս 8։
Հրամանագիրը առնուեցաւ։

կարնոյ բերդաշինութեանց համար նոյն սահմանէն դուրս գտնուող Գարահիսարի բնակիչներէն բռնի գործաւոր ուզուելուն համար թագրիր գրուեցաւ։
70 Մայիս 11
Բ. Դռնէն հեռագիրը տալուեցաւ պէտքոյն կուսակալութեան։

Տրապիզոնի կալաճիկա գիւղի Հայերը ասկէ առաջ սխալմամբ թահրիրի ժամանակ տաճկաց աղգահամարի տումարը անցած ըլլալուն և ասոնցմէ ալ գինուոր պահանջուելուն համար, թագրիր գրուեցաւ որ ասոնց անուններէն տումարէն հանուի և գինուոր չը պահանջուի։
1870 Մայիս 11
Իմիալա եղած է։

Աստուց Ֆերիթէկա գիւղի գետինները համար որ կաթոլիկ Աստրինեերուն ծախած էր տեղոյն կառավարութիւնը, մատրիր գրուեցաւ։
1870 Մայիս 14
Բ. Դռնէն պատասխանը էր գալոս էհէնէն, ինչպես նաև Պօղոս Սըրբազանէս ընդհանրով մը ստացուցած էր ըստ Աստրէ երեսոնի մը ղրկուին այս մասին։

Բաբերդու կառավարութեան ժողովոյ անդամ Մէհմէտ էֆէնտիին բռնաւորական վարմանցը համար գանգատանաց թագրիր գրուեցաւ։
70 Մայիս 18
Հրամանագիրը կը ղրկուի Բ. Դռնէն, և անոր բացատրելուը կ'արձագրուի։

Վանայ արքունի տրոց համար պղինձ դրամ չառնուելով ժողովուրդը զրկանք կըրելուն համար թագրիր գրուեցաւ։
70 Մայիս 23
Գանձուց պաշտօնէին յանձնուելով որոշուած է հարիւրին պատ պղինձ ընդունել։

Տիգրանակերտու Ուսուի գիւղի մէջ Շախի պէկ անուն բռնաւոր մը՝ հայապետի Շահին ցարտիւնեանի տունը մնոելով բոլոր գոյքը յափշտակած և կինը իր 2 զաւկին հետ մեկտեղ փախուցած ըլլալուն համար թագրիր գրուեցաւ։
1870 Մայիս 30։
Հրամանագիրը առնուեցաւ։

Գարահիսարու Թումպուշ գիւղի մէջ նոր եկեղեցի մը կառուցանելու համար թագրիր եղաւ։
1870 Յունիս 9։
Ծերման առնուեցաւ։

Տրապիզոնի Պաֆրում քաղաքը նոր եկեղեցի մը կառուցանելու համար ինչպես Յունաց ազգին՝ նոյնպես Հայոց ալ Տէրութեան կողմէ գետին մը և շինութեան հրաման տրուելու խնդրանօք թագրիր գրուեցաւ։
1870 Յունիս 15։

Եգիպտոսի մէջ Էբրև լրտես ձերբակալուելով բանտարկուած Բաղար գիւղի Բագրճեան Մանուկին ազատութեան համար թաղրիր գրուեցաւ։

Հրամանատիր առնուեցաւ ուղղել — Եգիպտոսի Խըտիւն։

Տիգրանակերտու Հայնի գիւղի մէջ եկեղեցի կողոպտող և մարդասպանութիւն ընող անձանց համար թաղրիր գրուեցաւ։

Հրամանատիր առնուեցաւ։

Պարնոյ կուսակալութեան տակ Գառնիկ գիւղի մէջ հալածահարութիւն ընող մէկ քանի բռնաւորներու համար թաղրիր գրուեցաւ։

1870 Յունիս 18։

Հրամանատիր առնուեցաւ։

Սերաստիոյ Թուզսար գիւղացւոյ դէմ ընդդիմներէն կրած ղրկանաց համար թաղրիր գրուեցաւ։

70 Յունիս 22

Հրամանատիր առնուեցաւ։

Կարնոյ ճանապարհի չինութեանց պատճառաւ գղեցւոց դէրճանցւոց և Բաբերդցւոց կրած նեղութեանց համար թաղրիր գրուեցաւ։

Հրամանատիր առնուեցաւ։

Երզրում գաւառի Քէֆէրտէղ գիւղի մէջ նորէն եկեղեցի կառուցանելու համար թաղրիր գրուեցաւ։

Նոյնպէս յիշեալ տեղը Աստուց էօթօղ ջնդիւն չինուելու համար թաղրիր գրուեցաւ։

70 Յունիս 22

Ֆէրմանները առնուեցան։

Բերայի հրկիզելոց համար տէրութեան ըրած չնորհացը մասին չնորհակալութեան թաղրիր մատուցուեցաւ։

70 Յունիս 25

Մեծ եպարքոսը ընդհանրապէս մը պատրաստել ըլլալ, ընդբերը Օքտոմբր ընդհանրապետութեան յայտնեց է։

Սամսոնի մէջ Հայոց թաղը վաղած լուրը տաճիկ մը իւրացնել ուզելով կարած ըլլալուն համար թաղրիր գրուեցաւ։

70 Յունիս 27

Հրամանատիր առնուեցաւ։
Տեղւոյն կառավարութենէն եկած պատճառը Բ. Դրան կը հաղորդէ է պատրաստուած, յորմէ կ'իմացուի ըլլալ Հայերը ետուած չըլլալ առնեցած։

Զալաթիոյ դպրոցի վաղոցին մէջ վրէժ չարու վրայ եղած տան մը համար թաղրիր գրուեցաւ ըստ խնդրոյ թաղ. խորհրդոյն։

Բերայի Քաղաքապետութենէն յանձնուած է Բ. Դրան։

Էսքիշէհիրի ճանապարհին չինութեանը պատճառաւ Զորլուի բնակչաց կրած նեղութեանց համար թաղրիր գրուեցաւ։

70 Յունիս 29

Հրամանատիր առնուեցաւ։

Տրապիզոնի Քեան գիւղի եկեղեցւոյն չինութեանը համար թաղրիր գրուեցաւ։

70 Յունիս 29

Ֆէրմանը առնուեցաւ։

Բաբերդի և Երզինկեանի առաջնորդութիւնները միացնելով Ալեմաճեան Գրիգորիս վարդապետին յանձնուեցաւ և ըստ այնմ Ֆէրման առնուելու համար թաղրիր գրուեցաւ։

Ֆէրմանը առնուեցաւ։

* Իճատիյէի երկաթէ վարժարանի չինութեան հրամանագիր խնդրելու համար թաղրիր գրուեցաւ։

70 Յունիս 15

Տեղը գրէ չ'ըլլալուն համար ըստ օրինի պարտաւոր եղաւ որ նոյն տեղը գրէ մը հետ փոխանակէն և այնպէս հրամանագրութիւնը ետ ղրկուելու վրայ է։

Երուսաղէմ Ատանայի առաջնորդ Գաւիթ վարդապետը՝ որ վերջերը Սարգիս Եպիսկոպոս Եպիսկոպոսէն ապօրինաւորապէս եպիսկո-

պոս ձեռնադրուած էր, նորէն Ատանա գալով անտեղութիւններ գործելուն պատճառաւ կիպրոս կղզւոյն վանքը ղրկուելու համար թագրիր գրուեցաւ։
70 Յուլիս 21.
Հեռագիր ընծուեցաւ Բ. Դռնէն։

Սըղերդու Շահնաատերկ գիւղը եահօ անուն քիւրա մը կիրակոս անուն հայազգի մը կինը փախուցած ըլլալուն համար թագրիր գրուեցաւ։
70 Յուլիս 21
Հրամանագիրը առնուեցաւ։

Զընկուշի Ատիլ գիւղին եկեղեցւոյ և դպրոցի չինութեան հրամանագիրն՝ խընդրելու համար թագրիր գրուեցաւ։
70 Յուլիս 25՝
Հրովարտակն առնուեցաւ։

Սէվերէկի Ասորւոց եկեղեցւոյն չինութեան հրամանագիրն խնդրելու համար թագրիր գրուեցաւ։
70 Յուլիս 25։
Հրովարտակն առնուեցաւ։

Դերճանու փոխառաջնորդ Տիմոթէոս վարդապետին հրովարտակ տրուելու համար թագրիր գրուեցաւ։
70 Օգոստոս 15
Ֆերմանը առնուեցաւ։

Շամտանճի Միհրանին ամուսինը՝ որ յունական կրօնքը ընդունելով կ'ուզէր ուրիշի հետ կենակցիլ և իր պսակեալը ձգել թագրիր գրուեցաւ որ Ոսմիկանութեան գրան միջոցաւ յանձնուի։
70 Օգոստոս 15
Յանձնուեցաւ ոստիկանութեան պաշտօնէին

Նիկոմիդիոյ վիճակին մէկ քանի գիւղերը թէև թահրիրի ժամանակ գրուեր և ըստ այնմ տուրքերը բաշխուեր է, սակայն ցարդ գօչանները տրուած չ'ըլլալուն և թահրիրի ժամանակ յատկացած տուրքէն աւելի պահանջուելուն համար, նոյն գօչանները տրուելու և ըստ այնմ տուրք պահանջուելու համար թագրիր գրուեցաւ։
70 Օգոստոս 19
Գանձուց դադրեցուեցաւ։

Նիկոմիդիոյ վիճակին Միջագիւղի ժողովուրդը գիւղի գետին կամուրջին և ուրիշ շինութեանց զբաղեալ ըլլալով, Մուտանեայի ճանապարհի շինութեան պատճառաւ ատոնցմէ բանուոր չ'ուզուելու համար թագրիր գրուեցաւ։
70 Օգոստոս 19
Հրամանագիրը առնուած է, որով կը ձանուցուի թէ երէ պոռթիւ կամուրջի շինութեան կ'ըզբաղին գէղացիք, ճանապարհի շինութեան չը պարտին։

Պիթլիսի Գուլթիկ գիւղի մէջ վաշխառուներուն կեղեքմանց նկատմամբ թագրիր գրուեցաւ։
1870 Օգոստ. 19։
Հրամանագիրը առնուած է որով պարտքէը կէսէն օրինոց հակառակ փերդ գրած անբարուրիւններէը ոչնչելու։

Թօգատի պախրաճի արհեստաւորաց կողմէն Բ. Դրան ուղղեալ տաճկերէն աղերսագիրը մատուցանելու համար թագրիր գրուեցաւ։ Այս աղերսագիրը իրենց արհեստին և գործին վերաբերեալ էր, որով գանգատ կընէին Սուքիասեան Օհան էֆէնտիէն. յայտնելով թէ Տէրութեան կողմէ յիշեալ արհեստաւորաց սովորական գինէն օխային 60 վարայ պակասով տրուած պաղինձները ինքն է առեր յանուն արհեստաւորաց և չէ տուեր իրենց։
1870 Օգոստ. 19։
Այս խնդիրը գանձուց պաշտօնատունը յանձնուած է։

Դէրճանի գիւղացիներէն՝ Տէրութեան զինուորներուն պիտոյից համար առնուած մթերքներուն գինը վճարելու և այս մասին ժողովուրդը չը նեղելու համար թագրիր գրուեցաւ։
1870 Օգոստ. 19։
Բույր. պաշտպէրն յանձնուեցաւ։

Դէրճանի Մուլթէզիմներէն ժողովրդոց

կրած նեղութեանց վերջ տրուելու համար թագրիր գրուեցաւ։
1870 Օգոստ. 19։
Գանյոց պալթենէն յանյնուեցաւ։

Դէրճանի բագաւիճ գիւղի ժողովրդոց կալուածներուն թահրիրի ժամանակ չափէ դուրս գիներ որոշուած և յատկացած ըլլալնուն համար, նորէն արդարութեամբ թահրիր ըլլալու խնդրանօք թագրիր գըրուեցաւ։
1870 Օգոստ. 19։
Գանյոց պալթենէն յանյնուեցաւ։

Դէրճանէն կարին գաղթող ժողովրդեան զինուորական տուրքի բաժինը մնացողներէն չը պահանջուելու համար թագրիր գրուեցաւ։
1870 Օգոստ. 19։
Գանյոց պալթենէն յանյնուած է։

20 տարի առաջ Հալէպու մէջ այլազգիք քրիստոնէից վրայ յարձակելով բոլոր գոյքերնին յափշտակած և կողոպտած էին. կառավարութիւնը յանցաւորներն ձերբակալելով և յափշտակեալ գոյքերը ձեռքերնուն առնելով ջնաս կրողներուն պէտք եղած հատուցումն ըրած էր, սակայն Հայոց Ազգին ջնանները ցարդ հատուցած չըլլալնուն համար Հալէպցիք բողոքելով այս անգամ թագրիր գրուեցաւ, և տեղէն եկած ջնասուց ցուցակն ալ մեկտեղ մատուցաւ։
1870 Օգոստ. 25։
Մեծ եպարխոսը ձանուցմբով մը պէղէկոնիկոյ ընէ խնդիրը ընդունած է, և հրաման գացած է որ պէղական արխունէ քանիէն նոյն ջնաններէը պրուի ուշէուելիմաներն։

Փարիզի մէջ պաշտօնով գտնուող Հիւնքեար պէյ էնտիւեան Տէր Յովհաննէսին, որ պատերազմի պատճառաւ հոն չկրնալով կենալ մայրաքաղաքս պիտի դառնար, իրեւ ծախք 2500 ֆրանք արքունի գանձէն տրուելու համար թագրիր գրուեցաւ։
1870 Սեպտ. 3։
Կատարուած է ոչն խնդիրը։

Կեսարիոյ Թօմարզա գիւղի բնակիչներէն Քէօր Ղազարեան Սարգիս անուն ըստահակ անձը, յորմէ դիւզացիք միշտ կը նեղուէին, թագրիր գրուեցաւ որ նոյն գիւղէն վերցուի։
7 Սեպտեմբեր 1870
Հրամանագիր առնուեցաւ։

Բերայի եկեղեցւոյ կալուածներէն Ա. կաղար խանութին համար, որ վարձակալը վէճ յարուցանելով վարձք չէր վճարեր, թագրիր գրուեցաւ։
70 Սեպտ. 22
Շեհէր եմինն յանյնուեցաւ։

Տրապիզոնի Մաչդա գաւառի եէնի գիւղը Ասլպաս օղլու անուն տաճիկ մը, որ Մարիամ անուն հայ կնին մը տաճկացնելու համար վախուցեր էր, և վերջը աղատուեր էր. դարձեալ վախցնելու համար փորձեր ընելուն, և վտանգ սպառնալուն համար թագրիր գրուեցաւ որ պատժուի յիշեալ անձը։
70 Սեպտ. 25
Ըսպայոմ խնդրանաց հրամանագիր առնուեցաւ

Ամրակիրու Մաշկերա գիւղի բնակիչներէն աւելորդ տուրք պահանջուելուն համար վերատին թագրիր գրուեցաւ։
70 Հոկտ. 3
Գանյոց պալթենէն յանյնուեցաւ։

Կեսարիոյ մէջ պատահած հրկիզութենէն ջնասեալ անձանց Տէրութեան կողմէն օգնութիւն ըլլալու համար թագրիր գրուեցաւ։
70 Սեպտ. 12
Մեծ եպարխոսը պատասխանած է՝ ըլե՛ր պէտ եղած գրամական օգնութիւնը եղաւ։

Քէօսթէնճէյի մէջ եկեղեցի մը և դպրոց մը շինուելու համար, Տէրութեան կողմէն ինչպէս ուրիշ ազգայ նմանապէս Հայոց համար ալ ձրի գետին չնորհելու թագրիր գրուեցաւ։
70 Հոկտ. 12
Իմնելա եղած է։

Ա. Բասկիրու Սղնա գիւղաքաղաքի լամամը և հօճան, հայերը նիքեահ ընելուն համար թագրիր գրուեցաւ որ չը միջամըտեն մեր կրօնական գործոց։
70 Հոկտ. 62
Հրամանատիր պատած է Ի. Դուրը ըստ ետսպի ընթերցիր։

Մօտկան գաւառի Օրսէնկ գիւղի հաըստահարիչ քրիստոյ համար թագրիր գըրուեցաւ։
70 Հոկտ. 12
Հրամանատիրը առնուած է։

Հանգուցեալ Թովմաճանեան ոսկերիչ Յակոբ ալտային կտակին գործադրութեան համար, որուն նկատմամբ եղբայրը Ռուսիացի Համբարձումը դատ բացած և խնդիրը Շէրին վերուցած էր. թագրիր գրուեցաւ որ Տիվանը Ա.Ն.քեամի մէջ խնդիրը քննուի և կտակը գործադրուի,
70 Հոկտ. 15
Տիվանը Ահտեամին յանձնուեցաւ։

Եէտիգուլէի դուրսը Ս. Յակոբ եկեղեցիին մօտը չինուելիք խաղախորդի գործարանի չինութիւնը արգիլուելու համար, որ առողջութեան վտանգաւոր է, թագրիր գրուեցաւ։
70 Հոկտ. 15

Բաղիշու վանիկ գիւղացի Թօրոս անուն անձը ժամանակէ մը ի վեր իւր ամուսինը հայրենիքը անխնամ թողլով մեկներ է և այժմ Մերսին կը գտնուի. թագրիր գրուեցաւ որ հայրենիքը վերադարձուի, և եթէ չուզէ դառնալ, ամուսնոյն ապրուստին համար ամսական թոշակ մը յատկացընէ և ղրկէ։
70 Հոկտ. 27
Ըստ էտապէ ընթերցին Ափանայէ կոստակոլունեան ոգիեալ հրամանատիրը առնուեցաւ։

Ակնոյ գանարեան Նշանը ժամանակ մը ի վեր ընտանիքը թողլով Իտալիա գացեր է. թագրիր գրեցաւ որ կամ հայրենիքը գառնայ կամ ընտանիքին ապրուստին համար ամսական թոշակ մը յատկացընէ և ղրկէ։
70 Հոկտեմբեր 27
Պատասխան եկաւ Ի. Դանէն, որով կը յայտնէ ըլլալ այն պէտքառիթը այն անուանով մարդ չը կայ երկրի։

Համս գաւառի ասորւոց Յերթէկա գիւղի արտերու խնդրոյն համար, որ Հռոմէական Ասորիներուն արուած էր տեղւոյն կառավարութեան կողմէ, թագրիր գրեցաւ վերստին՝ մեկտեղ մատուցանելով մէկ քանի տարի առաջ տեղական կառավարութեան տպագրեալ օրինակը, որ իրաւունքը Ասորւոց տուած էր, նաև Ասորւոց ձեռքը գտնուած իլմոհաթէրը, և խնդրուեցաւ որ նոյն արտերը վերստին Ասորւոց տրուի որոշեալ գնովը։
70 Հոկտեմբեր 27։
Գանձուց պատասխանը չանձնուած է։

Գաւառաց վանօրէից մէջ ըստ տրրամադրութեան Սահմանադրութեան տրպարան հաստատելու համար արտօնութիւն տրուելու նկատմամբ թագրիր գրուեցաւ։
70 Նոյեմբեր 2

Խարբերդու Ս. Մամաս վանքին արտերուն չուրերը որ կարել կ'ուզէին ոմանք և չ'էին թողուր որ յատկացեալ օրը վազէ յիշեալ վանքին արտերուն մէջ, թագրիր գրուեցաւ։
70 Նոյեմբեր 2
Հրամանատիրը առնուեցաւ։

Էտիրնէի մէջ մարդասպանութեան ամբաստանութեամբ ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուելով, 10 տարիէ հետէ բանտարկեալ Մելիք անուն անձին այնքան տարուան բանտարկութիւնը բաւ սեպուելով ազատութեանը համար թագրիր գրուեցաւ։
70 Նոյեմբեր 2
Տիվանէ ահտեամին յանձնուելով պատասխան առնուեցաւ ըստ ցկեանս բանտարկութեան պատժոյ ընելու ոչ հնար պատճառ։

Կէյվէյի Միջագիւղի հնացեալ եկեղեցւոյն տեղը փոխելով ի հիմանէ նորոգելու համար թագրիր գրուեցաւ։
70 Նոյեմբեր 9

Խարբերդու պէզեստէնի խանութներէն յատկացեալ իննըերեք աւելի սոակ պահանջուելով Մի-ըէվելնէրէն՝ կը նեղուին եղեր տէրերը, թագրիր մատուցուած է խնդրելով որ որոշեալ իննըէն աւելի բան չը պահանջուի։
70 Նոյեմբեր 9
Հրամանագիրը առնուեցաւ։

Բարերդու թօմլա գիւղացի Ներսէս անուն ազգայինը, իր ամուսինը մինչդեռ ողջ է, Ալեմտաղիէն աղջիկ մը կ'առնի հետը և ասոր հետ պսակեալ եմ ըսելով կ'ուզէ անոր հետ կենակցիլ, թագրիր գրուեցաւ յիշեալ աղջիկը Մայրաքաղաքս բերուելու և Ներսէսն ալ իր օրինաւոր ամուսնոյն հետ կենակցիլ տալու համար։
1870 Նոյեմբ. 9։
Ողիկանութեան պաշտօնէին յանձնուած է։

Սեբաստիոյ Տարէնտէ գաւառի գիւղերէց մէջ Տաճկաց ըրած հարստահարութեանց նկատմամբ թագրիր գրուեցաւ։
1870 Նոյեմբ. 9։
Հրամանագիրը առնուած է։

Արդուինի բռնաւոր Մէհմէտ անուն Տաճկին համար թագրիր գրուեցաւ, Տաճկաց և Քրիստոնէից կողմէ եկած դանդատանաց մահզերը մէկտեղ մատուցանելով։
1870 Նոյեմբ. 16։
Հրամանագիրը առնուեցաւ։

Արդուինի մէջ հռոմէականքականի ճամբան մը եկեղեցւոյն պատին տակէն կուզեն եղեր անցնել, մինչդեռ ուրիշ յարմար ճամբայ կը դանուէր, արգելմանը համար թագրիր գրուեցաւ։
2970 Նոյեմբ. 17։
Հրամանագիրը առնուած է։

Բերայի եկեղեցւոյն Ալկազար խանութին վերայ եղած իրաւունքին համար կրկին թագրիր գրուեցաւ, յայտնելով որ խնդիրը թէև նախորդ թագրիրին վրայ շէհր Էմինին յանձնուած է, սակայն վարձակալը պարսից հպատակ ըլլալով չը ներկայանար դատաստանի և հետևաբար ժամանակ անցնելով եկեղեցւոյ մեծ վնաս կը պատճառէ։
1870 Նոյեմբ. 20։
Շէհր էմինին յանձնուած է։

Սամաթիայի Հաճի Մխրիճանի աղջիկը որ մէկ քանի ամիս առաջ Մահմետականութեան դիմած էր վերջը ստրջանալով իրեն նախնի կրօնքին դառնալուն համար, Տաճիկները բռնութիւն բանեցնելնուն վրայօք թագրիր գրուեցաւ։
1870 Նոյեմբ. 27։
Ողիկանութեան յանձնուած է։

Հալեպու կուսակալութեան տակ բնակող Հայոց կառավարութեան պաշտօնեաներէն կրած զրկանաց և ընդդէմ օրինի բարեխնամ Տէրութեան տեղի գտած զեղմանց դէմ բողոքելով թագրիր մատուցուած է։
1870 Դեկտ. 3։

Սուրէյայի կուսակալութեան տակ Սատտատ քաղաքին մէջ գինուորական դասէն Սալիհ պէյ անուն Տաճիկ մը Ասորւոց ազգէն Շէյխ Եուսուֆ անուն անձը սպաննած ըլլալուն համար, ըստ օրինի պէտք եղած հատուցումը տրուելու խնդրանօք թագրիր մատուցաւ Բ. Դրան ըստ խնդրանաց Ասորւոց կաթուղիկոսին։
1870 Դեկտ. 15։
Հրամանագիրը առնուեցաւ։ Բ. Դռան կուսակալէն առած պատասխանը է Պորչ-բրան կը հաղորդէ, յորմէ կ'իմացուի ըէ անբարեբաղձութիւնը հատուցելու պաշտօնեային ձեռնարկները կանգնուած են քայց չեն ներկայացը, և ըէ պաշտօնեային ձեռայ հեռաց գտնուելը է Սայլն։

Արապկիրի գաւառը Ալաուլահ էֆենտիին՝ ընդդէմ օրինաց և կամաց բա-

բեխնամ Տէրութեան բռնած ընթացքէն դանգատելով այս մասին պարտ ու պատշաճ տնօրէնութիւնը ընելու խնդրանօք թագրիր մատուցուած է։

1870 Դեկտ. 22։

Բարբերդի Զոր գիւղի եկեղեցին ի հիմանց նորոգելու և դպրոց մը կառուցանելու համար հրովարտակ մը շնորհելու խնդրանօք թագրիր մատուցաւ։

1871 Յունվար 12։

Հրովարտակը առնուեցաւ։

Սերաստիոյ թաւշանկու գիւղին մէջ եկեղեցի չքլալուն թագրիր մատուցաւ Բ. Դրան, որ շինութեան համար հրովարտակ մը շնորհուի։

1871 Յունվար 12։

Հրովարտակը առնուեցաւ։

Զմիկածակի Մօրա գիւղի մէջ եկեղեցի չքլալուն թագրիր մատուցաւ Բ. Դրան որ նորոգ կառուցման հրաման շնորհուի։

1871 Յունվար 12։

Հրովարտակը առնուեցաւ։

Ս. Երուսաղիմայ վանուց կալուածներէն եալօվա գտնուած ագարակէն իւր արժէքէն եւեթ կալուածական տուրք պահանջուելուն համար, յորմէ ջնաս ծագած է վանքին, թագրիր մատուցուած է շնորհ մը խնդրելով։

1871 Յունվար 25։

Մեծ եպարխոսը ձանուցքերով պատասխան տուած է յայտնելով որ՝ ուրիշ դործերու համար նոյն կողմերը դրկուող պաշտօնէի մը յանձնուած է ու խնդիրը դնէ։

Վանայ Շատախ գիւղի քրիստոնէն 2 անձ 2 Հայ օրիորդները լեռը փախցնելով բռնի կուսութիւննին կ'եղծեն և իրենց կնութեան առնելու համար կը տաճկացնեն, թշուառ աղջիկները մէկ կողմէն իրենց կուսութեան եղծուած ըլլալը տեսնելով և միւս կողմէն քրիստոնէութենէ վախ ունենալով, յանկամայից բռնադատեալ Մահմետականութեան կրօնքը կ'ընդունին։ Տեղական կառավարութիւնը առանց քննելու կրօնափոխութեան պատճառները և առանց օրինական պարտաւորութիւնները լրացնելու, կ'ընդունի զանոնք Մահմետականութեան։ Տեղական կառավարութեան այս վարմունքին դէմ բողոքելով ըստ օրինի պարտ ու պատշաճը դործադրել տալու խնդրանօք թագրիր մատուցուած է։

1871 Յունվար 25։

Հրամանոփէր ղրկուած է Բ. Դռնէն։

Կեսարիոյ Տէվելու քաղաքի բնակիչներէն Տէվելլու օղլու Ֆէյղուլլահ և ընկերը 6 գիւղի արտերը մեր ժառանգական ստացուած քներն են ըսելով տուրք կը պահանջեն և կը նեղեն եղեր ժողովուրդը, այս հարստահարութեան արգելումը խընդրելով թագրիր մատուցուած է։

1871 Յունվար 26

Հրամանոփէր առնուած է։

Պօլսոյ մէջ բնակութիւն հաստատող և ամուսնացող թէքիրտաղցի ազգայիններէն ճանապարհի շինութեան և այլ տուրքեր պահանջուելուն համար, որոնք 37 անձ էին, թագրիր մատուցաւ յայտնելով որ ասոնք այժմ Պօլսեցի կը սեպուին և ասոնցմէ տուրք պահանջելը օրինայ հակառակ է ևն.։

1871 Յունվար 28։

Տէվրէն Ահտէսին յանձնուեցաւ։

Բարբերդի Բլուր գիւղի տաճկաց Հայոց դէմ ըրած հարստահարութեանց նկատմամբ թագրիր մատուցաւ։

1871 Յունվար 28։

Հրամանոփէր առնուած է։

Կեսարիոյ Թօմարզա գիւղի բնակիչներէն ստահակ և չարագործ քէօր Ղազարեան Սարգիս անուն անձին ըստ օրինի պատժուելուն նկատմամբ՝ ըստ նախորդ

խնդրանաց առնուած հրամանագրին անդործադրելի մնացած ըլլալը յայտնելով կրկին անգամ թագրիր գրուեցաւ։
1871 Յունվար 29
Հրամանագիր առնուեցաւ։

Կեսարացի Բէքմէզեան Յակոբի Նիկոմիդիոյ մէջ ունեցած ագարակէն բաւական ընդարձակ տեղ Չերքէզ գաղթականներուն յատկացուցած էին առանց տիրոջը հաճութիւնը առնելու։ Այս մասին Պատրիարքարանէն մատուցուած թագրիրին վրայօք ուղեր է Տեղական կառավարութիւնը իբր փոխարինութիւն ստակ տայ տիրոջը և գոհ ընէ. ասոր վրայ կրկին անգամ թագրիր մատուցաւ Բ. Դրան, յայտնելով որ յիշեալ Յակոբ չ'ախտի վաճառէ իր տեղը. հետևաբար հարկ կ'ըլլայ որ Չերքէզները հանուին իր տեղէն։
1871 Յունվար 29
Ոսթկանութեան պաշտօնէին յանձնուած է։

Յունաց ազգէն Սաքզոյի Միխալ անուն անձը Գալաթիոյ մէջ Բաղիշեցի Յակոբեան Մուրատը դաշոյնով սպաննած ըլլալուն, ըստ օրինի պէտք եղած հատուցումը տրուելու խնդրանօք թագրիր մատուցաւ։
1871 Յունվար 29։
Ոսթկանութեան պաշտօնէին յանձնուած է։

Պրուսայի մէջ նոր կառուցանելիք աղջկանց վարժարանին ի նպաստ չինութեան տէրութեան գանձէն 500 Օսմանեան լիրայ շնորհուելու խնդրանօք թագրիր մատուցաւ։
1871 փետրվար 2

Թէքիրտաղիի Չօրլու քաղաքի Հայրապետ գիւղի մէջ մատուռ մը կառուցանելու համար հրովարտակ խնդրուեցաւ թագրիրով։
1871 փետրվար 13
Ցերմանը պետ առնուած չէ։

Տրապիզոնի Գալաֆքա գիւղի Հայազգիներէն, որոնք սխալմամբ տաճկաց տուժմարներուն մէջ արձանագրեալ էին, պետուր պահանջուելուն համար, թագրիր մատուցած էր արդէն որ անոնց անունները վերնան տաճկաց տուժմարներէն և իրենցմէ զօրք չը պահանջուի ըստ որում Հայ են։ Սոյն թագրիրին վրայ անօրէնութիւն մը եղած չ'ըլլալուն՝ կրկնուեցաւ։
1871 փետրվար 23։
Ութիւնամ եղած է պետական կառավարութենէն։

Գօղան օղլուին կալուածները յարքունիս գրաւուած առեն Հաճընի մէջ մէկ քանի կալուածներ ալ, զորս յափշտակելով պէս պէս թէ իւրացուցած էր, իւր կալուածոց հետ առնուած ըլլալով, թագրիր մատուցաւ որպէս զի ետ արուին անոնք։
1871 Մարտ 2
Ութիւամ ներքով հրամանագիր առնուած է։

Առաջնորդաց առաջնութեան խնդրոյն վրայօք թագրիր գրուեցաւ, որ այս մասին ի վաղուց անտի Հայոց ազգին շնորհուած արտօնութիւնը չ'եղծուի, և ինչպէս ցուննաց առաջնորդաց նմանապէս վերիններուն համար բացառութիւն ըլլայ։
1871 Մարտ 2

Բաբերդի մէջ սպաննուած քէպապճի Սարգսին սպաննողները, որք բռնուած էին, կարին բերուելու և հոն պէտք եղած քննութիւնները ընելով ըստ օրինի հատուցում ըլլալու խնդրանօք թագրիր մատուցած և ըստ այնմ Մեծ Եպարքոսէն հրապրով հրաման ղրկուած էր, բայց պարդիւն ձնացած ըլլալուն կրկնուեցաւ առջի թագրիրը։
1871 Մարտ 2
Հրամանագիր առնուեցաւ։

Հալէպու կուսակալութեան տակ Լահիյէի մէջ ապօրինաւոր կերպով գինուրական տուրք պահանջուելուն՝ Հալէպու առաջնորդ Մկրտիչ եպիսկոպոսը թագրիր տուած էր կուսակալին, կուսակալը՝ փոխանակ խնդիրը ըստ օրինի կարգադրելու՝ պատասխան կը գրէ առաջնորդին ը-

սելով թէ ինքը այս տեսակ խնդրոյ մի-
ջամտելու արտօնութիւն չ'ունի և թէ պաշ-
տօնը լոկ կրօնական է, և այս տեսակ մի-
ջամտութիւնը օտար հպատակայ միջա-
մտութիւն կը սեպուի ևն. և ազդա-
րարութիւն կ'ընէ թէ նեղեալք պէտք է
ուղղակի կառավարութեան դիմեն, որուն
արդարութեան դուռը բաց պիտի գտնեն։
Կուսակալին այս ընթացքին դէմ բողոք-
լով Թագրիր մատուցաւ Բ. Դրան՝ առաջ-
նորդի Թագրիրին և կուսակալին պատաս-
խանագրին օրինակները մէկտեղ տալով։
1871 Փետրվար 24

Դէրճանի Գարագուլագ եկեղեցւոյ ա-
ռաստաղէն Ս. Ծննդեան դիշերը տեղւոյն
տաճիկները ապականելով եկեղեցին պղծած
ըլլալնուն, այս վայրենական գործին յան-
դգնողները Տեղական կառավարութեան
միջոցաւ թէև բռնուեր են, սակայն տաճկաց
ազդեցութեամբը աղաս թող տրուեր են։
Թագրիր մատուցաւ Բ. Դրան բողոքելով
այս գործին դէմ և յայտնելով որ տեղւոյն
Գայիմագամը չը պիտի կրնայ հատուցում
մը ընել տալ, և պատիժը խնդրուեցաւ որ
կարնոյ կառավարութեան ժողովէն մէկ տա-
ճիկ և մէկ Հայ անդամ ղրկուին հոն և ղար-
ժանն տնօրինեն։
1871 Մարտ 9։

Բ. Դռոջ հրամանագիր մը պռոաջ է, որով
պաշտօնատար կը կացուցանէ Տեղական
կառավարութիւնը, նոյն Տաճիկներուն աջա-
նաւոր պաշխը ցուցք չը պրոելուն, և
պաշտօնէր կընէ կամ Պաշխատարանի ցոյց
պռոաջ կերպով կամ ուրիշ ձիջոցով անպաշ-
ճառ փոխել նոյն Տաճիկները և պաշխել

Մալաթիոյ մէջ ընդդէմ օրինի զինուո-
րական տուրք պահանջուելուն, ժողովուրդը
սաստիկ կը նեղուի և կը բռնաբարուի ե-
ղեր, որուն համար առաջնեռն ալ քանիցս
Թագրիր եղած և ապարդիւն մնացած էր,
վերստին Թագրիր եղաւ ըստ օրինի պարտ
ու պատշաճ տնօրէնութիւնը խնդրելով։
1871 Մարտ 9։

Գանձոց պաշտօնէին յանձնուաձ է։

Էրզինկեանի Մօլլա գիւղի մէջ եկեղե-
ցի և դպրոց մը կառուցանելու համար հը-
րովարտակ ուղուեցաւ Թագրիրով։
1871 Մարտ 9։

Հրամանագիրը առնուաձ է։

Կեսարիոյ մէջ պատահած վերջին հըր-
կիզութենէն ժողովուրդը ազքատացած ը-
լլալով Թագրիր մատուցաւ Բ. Դրան, խնդր-
լով որ տրոց պահանջումները դադրին,
մինչև որ այրած շուկաները և խանութնե-
րը շինուելով վաստակի սկսին։
1871 Մարտ 15։

Հրամանագիրը առնուաձ է։

Զիլինկիրեան Յակոբ և Սիմեոյ Յակոբ
անուն անձերը որ կրօնական դասէն մեր-
ժուաձ և արտաքսուաձ են. տակաւին կը-
րօնական հանդերձներով պատրելնուն հա-
մար Թագրիր մատուցաւ Բ. Դրան, որ Յա-
տիկանութեան միջոցաւ անոնց վրայէն և-
կեղեցականի հանդերձը առնուի։
1871 Մարտ 19։

Ոստիկանութեան պաշտօնէին յանձնուաձ է։

Ս.զդ. եկեղեցական իշխանութեան ըմ-
բոստ Սսեցի Յարութիւն եպիսկոպոսը կիպ-
րոս կղզւոյն և Գրիդոր եպիսկոպոսը կեսա-
րիոյ Ս. Դանիէլ վանքը ղրկելու համար Թագ-
րիր մատուցաւ Բ. Դրան։
1871 Մարտ 23։

Բ. Դռնէն հեռագիր ղրկուաձ է Տեղա-
կան կառավարութեան։

Չաճընի Գայիմագամին և Դատաւորին
բռնական ընթացից դէմ բողոքելով Թագ-
րիր մատուցաւ։
1871 Ապրիլ 3։

Հրամանագիրը առնուաձ է։

Ամթապի մէջ արմտեայ սովու և ար-
գութեան պատճառաւ բնակիչք նեղութեան
մէջ ըլլալով, Թագրիր մատուցաւ Բ. Դրան
խնդրելով որ արմտիք ղրկուին հոն և տրոց
պահանջումը մեղմանայ։
1871 Ապրիլ 3։

Գանձոց պաշտօնէին յանձնուելէն ետև, կը
պատասխանէ Մեծ Եպարխոսը թանաքագրով

ը ըե ինչ հիմ 18000 էրե- ցորեն ղըրե-
էոեը է և պոշխոլ պէտէ ղրիոեը քայց
պէտ չէ ճոցեը ։

Պրուսայի կուսակալութեան տակ Պի-
լէճիկ գիւղի մէջ դինուորական տրոց պահանջ-
ման մասին ընդդէմ օրինի սեղի ըտած
դեզմանց և ժողովրդեան կրած նեղու-
թեանց նկատմամբ Թագրիր գրուեցաւ ։
1871 Ապրիլ 6 ։

Գոնիոց պաշտօնէին յանձնուած է ։

Պրուսայի կուսակալութեան տակ Պի-
լէճիկ գիւղի մէջ սպաննեալ Սէխոեան Յա-
րութիւնը սպաննողները Պրուսայ բերել և
քննութիւն ընելով հասուցումատալու խընդ-
րանօք Թագրիր մատուցաւ ։
1871 Ապրիլ 6 ։

Հրամանատէնը առնուած է ։

Ուսմունք տալու համար Տէրութեան
կողմէ փարիզ ղրկուող Հայ աշակերտաց կը-
րօնական պէտքերը հոգալու համար Ա-
քունի գանձէն ամսական յատկացնելով փա-
րիզ ղրկուած Հիւնքեար պէյէնտեան Տէր
Յովհաննէս քահանային պատերազմին և
փարիզի պաշարեալ վիճակին համար պօլիս
եկած էր, սակայն աշակերտները պէլճիքա
քաղաքը փոխադրուած ըլլալուն, յիշեալ քա-
հանայն ալ նոյն քաղաքը ղրկելու խնդրա-
նօք Թագրիր գրուեցաւ ։
1871 Ապրիլ 6 ։

Գործադրուեցաւ ։

ՅԱՅԵՒՍՅԱԼ ԿԱՐԵՒՈՐ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Սրբազան Պատրիարքի կողմէ կարնոյ
Բարձրագոյն Կուսակալին նամակ գրեցաւ
վանոյ կառավարչէն գանգատելով, և այս
մասին իր ուշադրութիւնը հրաւիրելով ։
24 Փետրվար 1870

Բաղնիսի վանուց մէջ հաստատուելիք
տպարանին նկատմամբ արտօնութիւն շ-
նորհուելու համար կարնոյ Կուսակալին նա-
մակ գրուեցաւ Սրբազան Հօր կողմէ ։
25 Փետր. 70

Ամրակերտ Մաղնիկոյ գիւղի բնակիչ-
ներէն Հանդուցեալ մահտեսի Թումէլին
ժառանգ տղոցմանէ առաջ եկած պարտուց
համար՝ պարտատէրները կուզեն եղեր բո-
ւր կալուածները և տունը, որուն մէջ իր
թշուառ ընտանիքը պատսպարուած են,
գրաւել. Նամակ գրուեցաւ Խարբերդի կա-
ռավարչին, որ այս մասին արդարութիւնը ի
գործ դնել տայ և որբերը պաշտպանէ ։
7 Մարտ 70

Ապօրինաւոր պսակաւ մէկզմէկու հետ
ամուսնացող տակերիչ Սուքիաս և Ամպէր
անուն կիները Պատրիարքարան կանչուած և
չեկած ըլլալնուն համար ոստիկանութեան Պաշ-
տօնէինամակ գրուեցաւ Սրբազան Հօր կող-
մէն որ զանոնք Պատրիարքարան ղրկել տայ
և բերուեցան ։
18 Մարտ 70

Եամտանճի Միհրանի կողակից Ամպէր
տիկինը, ոսկերիչ Սուքիասի հետ ցոյն քա-
հանայի մը ապօրէն պսակաւը պսակեալ ը-
լալուն համար, ցուներց Ս. Պատրիարքին նա
մակ գրուեցաւ այս ապօրինաւոր պսակի
համար պէտք եղածը տնօրինել խնդրելով
24 Մարտ 70

Պատասխան եկած է, որով երկրորդ
պսակին անվաւեր և ապօրինաւոր ըլլալը կը
ծանուցանէ ։

Բաճկոնի մը դողութեան համար 3
տարի բանտարկութեան դատապարտեալ
Սերաստացի Մարդարին, որուն պայմանա-
ժամը լրանալուն քիչ առեն մեռցած է, ա-
զատութեանը համար նամակ գրեցաւ Ո-
տիկանութեան պաշտօնէին 3 ապրիլ 1870.
և աղատուած է յիշեալ անձը ։

Թօփդաղուի եկեղեցւոյն զանգակա-
տան շինութեան հրաման տրուելու համար
Շէհր Էմինին նամակ գրուեցաւ ։
4 Ապրիլ 70. և ըստ այնմ շինուեցաւ ։

Պրուսայի Ուշադ գաւառի ազգայնոց և կուսակալին դրութիւնները Մեծ Եպարքոսը Պատրիարքարան ղրկելով, որոնք Ուշադի առաջնորդութիւնը էնկլուրիէն բաժնելով Քէօլհահեայի կղուելու խնդրոյն կը վերաբերէին, պէտք եղածը տնօրինել կը յանուցանէր. պատասխան գրուեցաւ թէ՝ ընդհանուր առաջնորդութեանց համար տնօրէնութիւն պիտի ըլլայ, այն ատեն այս խնդիրն ալ կը կարգադրուի։

4 Ապրիլ 70

Ուրֆայի Գրիգոր Եպիսկոպոսին նկատմամբ գանգատանոց դրերը՝ որ տեղէն եկած և Պատրիարքարան ղրկուած էր Բ. Դռնէն. դարձեալ դրեր եկած ըլլալով որոնք յիշեալ Եպիսկոպոսին ապօրէն ընթացքը կը վերաբերէին, Մեծ Եպարքոսը Պատրիարքարան կուղարկէ պէտք եղածը տնօրինելու համար։ Պատասխան գրուեցաւ թէ յիշեալ Եպիսկոպոսը ինչպէս չուզողներ կան, նմանապէս ուզողներ ալ կը նուելուն համար՝ հարկ եղած է քննիչ մը ղրկել հոն, և ապա պէտք եղածը տնօրինել, և թէ մինչև խնդիրը վերջանայ, բացակայ պիտի գտնուի նոյն տեղէն յիշեալ Եպիսկոպոսը։

6 Ապրիլ 70

Թօգատի գիւղօրէից բնակիչները Չէրքէզներէն նեղուելնուն և հարստահարուելնուն համար նամակ գրուեցաւ Սեբաստիոյ կուսակալին։

7 Ապրիլ 70

Էրզինկեանի ազգայնոց կրած նեղութեանց նկատմամբ տեղւոյն կառավարչին նամակ գրուեցաւ Սլըազան հօր կողմէ։

7 Ապրիլ 70

Ուրֆայի հայ քիլէճի և բեռնակիրները կիրակի օրերը գործելու համար եղած բռնութիւնը արգիլելու համար Հալէպի կուսակալին նամակ գրուեցաւ Ս. Հօր կողմէ։

8 Ապրիլ 70

Ս. Երուսաղիմայ վանուց ճօտ չինուելիք Գըշլային նկատմամբ Սէրասկէր փաշային նամակ գրեցաւ. 1 Մայիս 70։ կը պատասխանէ յիշեալ փաշան թէ ատուգերէ որ նոյն Գըշլան չը շինուիր եղեր այժմ։

Ատանայէն Հալէպ գացող արքունի պիտուրներուն բաեասի մէջ ըրած հարստահարութեանց համար գանգատանոց նամակ գրուեցաւ Սէրասկէր փաշային, 8 Մայիս 70. որուն կը պատասխանէ, տեղը գրուած է և եկած տեղեկութեանց վրայ պէտք եղածը ի գործ պիտի դրուի։

Ատանայէն Հալէպ գացող արքունի պիտուրներուն բաեասի մէջ ըրած հարստահարութեանց համար գանգատանոց նամակ գրուեցաւ Սէրասկէր փաշային, 8 Մայիս 70. որուն կը պատասխանէ, տեղը գրուած է և եկած տեղեկութեանց վրայ պէտք եղածը ի գործ պիտի դրուի։

Ատանայի Հալէպ գացող արքունի պիտուրներուն բաեասի մէջ ըրած հարստահարութեանց համար գանգատանոց նամակ գրուեցաւ Սէրասկէր փաշային, 8 Մայիս 70. որուն կը պատասխանէ, տեղը գրուած է և եկած տեղեկութեանց վրայ պէտք եղածը ի գործ պիտի դրուի։

Ատանայէն Հալէպ գացող արքունի պիտուրներուն բաեասի մէջ ըրած հարստահարութեանց համար գանգատանոց նամակ գրուեցաւ Սէրասկէր փաշային, 8 Մայիս 70. որուն կը պատասխանէ, տեղը գրուած է և եկած տեղեկութեանց վրայ պէտք եղածը ի գործ պիտի դրուի։

Ուզատակապետ Էֆքիէրին պատճառած յարդ բանտի մէջ մնացած մէկ քանի ազգայնոց ազատութեան համար Նիկոմիդիոյ կառավարչին նամակ գրուեցաւ։

9 Մայիս 70

Կարնոյ կուսակալին չնորհակալութեան և գոհունակութեան նամակ գրուեցաւ, իր ձեռք առած բարեկարգութեանց նկատմամբ։

15 Մայիս 70

Մշոյ հինգ եկեղեցիներու մէջ կոչնակ զարնելու՝ տեղւոյն կրօնամոլ տաճիկները արգելք ըլլալնուն համար Մշոյ կուսակալին նամակ գրուեցաւ։

13 Մայիս 70

Սամաթիոյ հրկիզեալներէն տաճկաց տուները բնակող ընտանիքները տաճկաց թաղը չը բնակելու համար՝ տաճկայ կողմէ տեղի գտած բռնութիւնները արգիլելու՝ Ոստիկանութեան պաշտօնէին նամակ գրուեցաւ։ 14 Մայիս 70։ Հետեւաբար ազատ քն առնուեցաւ։

Բերայի հրկիզելոց չատը և այլն տրուելու խնդրանօք թօփխանէ միւշիրիին նամակ գրեցաւ։

25 Մայիս 70

Նմանապէս և Շէհր էմինիին։

Նմանապէս Մեծ Եպարքոսին։

Դարձեալ նամակ գրեցաւ թօփխանէ Միւշիրիին՝ հրկիզելոց նկատմամբ ըրած մարդասիրական խնամքը չնորհակալութիւն յայտնելով, և միանգամայն խնդրե-

լով պատճառելն պետք եղածները ասաց։
26 Մայիս 70
Այն նոյն ճեմարանին պրոֆեսոր։

Սերաստիոյ նահանգին գանգատուները նամակ գրելեցու Գասպարեանց Առաքելին համար՝ որ անոր գործին մասին կ'ուզեն իմանալ թէ ինչ վիճակի մէջ է։
27 Մայիս 70

Մեծ նպարավաճառ եկաւ ծանուցանելու որ կը ծանօթանայ Ներսիսեան հիմնարկութեան օգնական համար գանձուց պատասխանելու նոյն հիմնարկութեան ներքին կազմուածքին մասին գրելիք մը չունենալուն համար։ Ներսիսեան Բարեկեցիկ Ընկերութեան գործերուն մասին խօսեցաւ։ Ներսիսեան Բարեկեցիկ Ընկերութեան գործերուն մասին խօսեցաւ։
28 Մայիս 70

Ներսիսեան հիմնարկութեան օգնական համար Ճեհր Էմինեին կոչին կազմուած յանձնաժողովին մէջ պատճառ կ'ունենայ ինքն ալ երթալ անդամ ըլլալով։ Գալուստեան Բանկեր և Վաճառականաց Ընկերութեան Բանկեր և Վաճառականաց Ընկերութեան գործերուն մասին խօսեցաւ։ Ներսիսեան Բարեկեցիկ Ընկերութեան գործերուն մասին խօսեցաւ։ Ճեհր Էմինեին կոչին կազմուած յանձնաժողովին մէջ պատճառ կ'ունենայ ինքն ալ երթալ անդամ ըլլալով։ Գալուստ

գանց Տաճա վանք գիտ գիտ Տէր Գեղ-
րա քահանայի առաջ բրիտ կոխելով
գրքերը գոնեպով մի գաւառ ու սպան-
ած լլալու, նրանց կառավարի համար
գրքում ու մեզում բրիտ պատճառ սար-
ելով ամա տրին Համագյուղ տրուի։

22 Յունիս 70

Մերոյ հրվիրելոյ օգնելու համար գա-
Ղոյ պաշտօնատար կարգին ամեն յանձն-
ագրեր Գաղթական Համագյուղ տրուի
Հրվիրելու Հայոց գահերէց տրուի ու
Հրվիրելու Հայոց գահերէց գրքում գրքում
գրքում Հայոց գահերէց գրքում գրքում
գրքում մի գրքում գրքում գրքում Հա-
գրքում գրքում գրքում գրքում գրքում
գրքում գրքում գրքում։

24 Յունիս 70

Նորընտիր Օգոստի պետ տրուի ու-
ղեւորութիւն Նոր Նախիջևան գրքում
Հրվիրելու Հայոց գահերէց գրքում գրքում
գրքում գրքում գրքում գրքում գրքում
գրքում գրքում գրքում գրքում գրքում
գրքում գրքում գրքում գրքում գրքում
գրքում գրքում գրքում։

1 Յունիս 70

Գրքի գրքում Գրքում գրքում գրքում
գրքում գրքում գրքում գրքում գրքում
գրքում գրքում գրքում գրքում գրքում
գրքում գրքում գրքում։

12 Յունիս 70

Գեղեցիկ Գրքում Գրքում գրքում գրքում
գրքում գրքում գրքում գրքում գրքում
գրքում գրքում գրքում գրքում գրքում
գրքում գրքում

գահէր Պատրիարքարանի կողմէ յատուկ հրամանագրով ղրկուած Հմայեակ վարդապետը։

25 Սեպտ. 70

Փոքր Ամերանդի երկու Հայ երիտասարդ սպաններ երկու Ցաճխիներուն քննութիւնը աւարտած և վրանին ատուգուած է թէև, սակայն վճռագիրը և տեղեկագիրը դեռ Բ. Դուռը հասած չըլլալով, նամակ գրեցաւ կարնոյ կուսակալին։

9 Հոկտ. 70

Պայազիտու կառավարչին չնորհակալութեան և գոհունակութեան նամակ գրեցաւ, իր բարւոք կառավարութեան համար։

4 Նոյեմբ. 70

Ընդհոյ դեսպանէն եկած պատասխանագրին, որով կը յայտներ թէ Պօմպա քաղաքը վանճանեալ Եվէհէրցի տէր Յովհաննէսին թողուցած գոյքը դրամի փոխանակուեր և 1000 ոսկիի չափ եղեր է, Տեղական կառավարութիւնը պահեր է նոյն դումարը, և թէ պէտք է հանգուցեալ քահանային օրինաւոր ժառանգները ներկայանան հոն և ստանան նոյն դումարը։ Պատասխան գրեցաւ թէ, յիշեալ քահանային թաղուցածը իր անձնական սեպհականութիւնը չէ. այլ ինչպէս բացատրուած է առջի նամակաւ, եկեղեցւոյ չինութեան համար Պատրիարքարանի չրջաբերական կոնդակով ազգայիններէն հանգանակած դումար մ'է, և Ազգին կը պատկանի այն՝ իր նպատակին գործածելու, և ոչ թէ ժառանգներուն, և յայտնելով որ սոյն գումարը ստանալու և Պատրիարքարանիս յանձնելու համար կալկաթայի տէր Յովհաննէս քահանայ Խաչիկեանը փոխանորդ կարգուած է, խնդրուեցաւ որ պէտք եղած յանձնարարական գրութիւնը տրուի ուղղել առ Տեղական կառավարութիւնն։

1870 Նոյեմբեր 16

Ներսէսեան Գրիգորին կեսարացի Յակոբ վարդապետէն վճռագրով ունեցած առնելեացը վճարմանը համար խորհրդի բեռաթիռ էֆէնտիէն ժանտարմը եկած էր ի Պատրիարքարան։ Պատասխան գրեցաւ թէ յիշեալ պարտքը Յակոբ վարդապետի անձնականին չը վերաբերիր, այլ էֆքերէի վանքին պէղիր եատիի խնդրէ մը յառաջ եկած բան մ'է, և թէ վանքի միաբանութիւնը համաձայն չ'է նոյն վճռոյն, հետևապէս խնդրուեցաւ որ վերաքննութեան առնուի խնդիրը Նիզամաթի ժողովին մէջ, որուն համար փոխանորդ կարգուած է Շահպազեան Նազարէթ էֆ։

1870 Նոյեմբեր 25

Նիկոմիդիոյ Շէնկիլէրի Գայիմագամին համար գանգատանաց նամակ գրեցաւ Պրուսայի կուսակալին, որ կալուածական խնդրոյ մը մէջ կողմնակցութիւն ըրեր և կին մը ծեծեր է ևն.

1870 Նոյեմբեր 26

Հանգուցեալ Տէմիրճի Աստուածատուր աղայի՝ կղզիի Յունաց եկեղեցիէն ունեցած 27000 ղրշ. պահանջը, որ Ազգին կտակած էր կենդանութեան ժամանակ, յիշեալ եկեղեցիէն առնելով Պատրիարքարան յանձնելու խնդրանօք նամակ գրեցաւ առ Սըրբազան Պատրիարքն Յունաց։

25 Յունվ. 71

Հռովմէականութենէ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ գիրկը վերադարձող Նազարէթ. եան Տիգրան անուն անձին քրոջմէն պահանջած 2200 հատ գօնսօլիտէին նկատմամբ տեղեկութիւն և բացատրութիւն ուղուած էր Պատրիարքարանէն՝ Տիլանի Ա. Քեամի Նազըր էտհէմ փաշայէն։ Պատրիարքարանի նախորդ արձանագրութիւնները քննելով տեսնուեցաւ որ, յիշեալ Տիգրանի պահանջը մօրենական ժառանգութիւն մ'էր. և թէ մայրը իւր կենդանութեանը կտակըրած ըլլայ Հռովմէականաց պատրիարքարանի գիտութեամբ և հէօճէթի շերի մ'ալ չինած ըլլայ թէ, նոյն գօնսօլիտները Տիգրանի ձեռք չը տրուի, և միայն տոկոսնե-

ըը առնելով գոհ ըլլայ և ապրեցնէ իր ընտանիքը. թէև յիշեալ Տիգրան միշտ բողքեր է ասոր դէմ չլինծու է ըսելով, և պատրիարքարանէն ալ Բ. Դուռը խնդիրներ մատուցեր է զօնսօլիտները իրենցանձնել տալու համար, բայց ապարդիւն մնացեր է, այն աեղեկութիւնը հաղորդեցաւ Բ. Դրան։

26 Յունվար 71

Կեսարացի Նալպանտեան Գրիգորին կեսարացի Յակոբ վարդապետէն պահանջած տատկի խնդրոյն նկատմամբ Տիվանի Ա.Ք.թամի նազըրէն եկած յանուցագրոյն պատասխան գրեցաւ թէ, սոյն պահանջքը Յակոբ վարդապետի անձին չը վերաբերիր այլ Ն.Ֆ.քէրէի վանքին կը վերաբերի, զոր չը ճանչեր միաբանութիւնը և չընդունիր թիճարէթի տուած վճռագիրը, անոր ինչ ինչ կէտերուն ապօրինաւորութեանը համար, և խնդրուեցաւ որ խնդիրը վերաքննութեան առնուի, յայտնելով որ յիշեալ վանուց միաբանութեան կողմէ Շահպազեան նազարէթ էֆէնտին ալ փոխանորդ կարգուած է։ 16 փետր. 71

Թօփդաշուի Թաղ. խորհրդոյ ընտրութիւնը արգիլող և աղմուկ և խռովութիւն յարուցանող մէկ քանի Թօփդաշուցիներուն, որոնք Ե.ՊՊ.Ռ կըլլային Ոստիկանութեան Դուռը, և Պատրիարքարան դիմելով մեղայական գիր տուած էին, յանցանքը ներելու համար նամակ գրեցաւ Ոստիկանութեան պաշտօնէին,

6 Մարտ 71

Գղլի Սերկէվիլիկ գիւղի արտերը Տօնիկ և Պօղոս և Յարութիւն և Գասպար անուն անձինքը Զատայր գիւղացի վարդանեան Յակոբ և Մինասի ձախած ըլլալուն, նամակ գրեցաւ Գղլի Գայիմագամին, որ յիշեալ արտերը ետ տալ տայ որովհետև գիւղին հասարակութեան սեպհականութիւնն է և ոչ ոք կրնայ ձախել։

9 Մարտ 71։ Պատասխան եկած է թէ ըստ խնդրանաց Պատրիարքարանի կարգագրուած է խնդիրը։

Սամաթիոյ մէջ ոճրագործութիւն ընող Ֆխատանցի Պետրոս անուն անառակ և ըմպահակ և անբարոյական անձը նոյն տեղէն հեռացնել տալու խնդրանօք Ոստիկանութեան պաշտօնէին նամակ գրեցաւ, ըստ խնդրանաց Սամաթիոյ Թաղ. խորհրդոյ։

3 Ապրիլ 71

ՄԱՍՆԱԻՈՐ

ՄՇԵՑԻ ԵՐԵՔ ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՑ ԽՆԴԻՐԸ

Մխիթար եպսկ և կարապետ վարդապետները խնդրագրով մը ներկայացան և Մշոյ վանքը վերադառնալու խնդիր մատուցին։ Ժողովը պարտաւորեցաւ տեղեկութիւն ուզել Դիւանէն այս վարդապետաց վրայ և իրենց բողոքին հանգամանքներն իմանալ։

Ժողովը տեղեկացաւ թէ Մխիթար վարդապետ ըստ քննութեան կարնոյ կուսակալ Իսմայիլ փաշայի, գրկաթոռ մականուանեալ Մկրտիչ վարդապետին հետ Մշոյ վերջին անցքերուն մէջ յանցաւոր դատուած ըլլալով, նախորդ վարչութիւնը անոնց Ս. Երուսաղէմ ազատութիւնը վճռած և Բ. Դուռն ալ հրամանագիրը ղրկած է։

Իսկ եպսկ և կարապետ վարդապետները ժողովարարութեան պատճառաւ իրենց ըրած հանգանակութեան հաշիւը տակաւին չեն տուած, և եպսկ վարդապետը Մշոյ Ս. կարապետ անուն կեղծ կնիք չինել տուած ըլլալու ամբաստանութեան տակ է։

Որոշեց՝ Մխիթար վարդապետի համար նախորդ վարչութեան որոշումը գործադրել, իսկ եպսկ և կարապետ վարդապետաց համար կրօնական ժողովոյ հետ մեկտեղ պէտք եղած քննութիւնն ընել։

Ժողովը իմանալով որ յիշեալ վարդապետներն Բ. Դուռը աղերսագիր տուեր են Ս. Պատրիարքին դէմ դատ պահանջելու

խառն ցանձնաժողովի մը միջնորդութեամբ, որուն 30ի չափ եկեղեցական և աշխարհական անդամներ առաջարկած էին յանուանէ, իսկ Մեծեպարքոսն ալ անոնց աղերսագրին կարևորութիւն չի տալով վանեմ. Ատենապետ էֆէնտիին ղրկեր է առանց պաշտօնական դրոյ, պարտաւորեցաւ ձայնագրով յայտնել ր. Դրան Մխիթար վարդապետի վրայ եղած նախորդ որոշումը և խնդրել որ կառավարութիւնը իր յառաջագոյն տուած հրամանագրին համեմատ, ղրկէ զինքը ի Ս. Երուսաղէմ:

Թէպետև Սրբազան Պատրիարքը առաջարկեց թէ ինք կ'ընդունի յիշեալ վարդապետացը բողոքը և բնաւ դժկամակութիւնը չունի իրենց պահանջած քննութեանը կատարուելուն. սակայն ժողովը չընդունեց այս առաջարկութիւնը և միայն եսայի և կարապետ վարդապետաց վրայ եղած մեղադրութիւնները քննելու համար իր ըրած որոշումը վերահաստատեց:

Վարչութեան այս անօրինութիւնը վարդապետներն իմանալէ ետքը, մէկը իրենց դէմ եղած վճիռէն և միւսներն ալ դատաստանէն կրօնաւորութեամբ խոյս տալու նպատակաւ Հռոմէականաց Պատրիարքարանը և ճիզվիթներուն քով ապաստանած ըլլալին, ժողովը տեղեկանալով, Տէրութենէն պահանջեց և ընդունեցաւ Մխիթար վարդապետին իբրև Հայ վարդապետ երուսաղէմ աքսորուիլը. իսկ միւսներն ալ հրաւիրուեցան ի Պատրիարքարանն նախ՝ իրենց դէմ եղած ամբաստանութեանց պատասխանելու, և ապա իրենց խնդիրները ի քնին առնուելու համար:

Եսայի վարդապետ ներկայանալով, ինքզինք արդարացնել ուզեց, որպէս թէ մինչ ցարդ իր երեսն պահելը երկիւղէն է եղեր, թէ Մխիթար վարդապետին Մեծեպարքոսին տուած խնդրագրին մէջ ինք ստորագրութիւն դրած չէ կամովին, թէ Տիգրանեան Մկրտիչ Եպիսկոպոս թելադրեր է Մխիթարին և իր միւս ընկերին այդ խնդրագիրը տալու, և թէ իր սիրտը ուղիղ է և դարձեալ ճշմարիտ Հայոց եկեղեցական է և ոչ ուրիշ բան: Յետոյ փոխանակ կրօնական ժողովին դիմելու՝ եսայի և կարապետ վարդապետաց ստորագրութեամբ տպեալ եբ+ղբբի անուն տետրակ մը Սրբազան Պատրիարքին դէմ անպատկառ պրպարտութիւններ պարունակելով. ժողովը պատասխանաց արժանի գտաւ զայն և որոշեց յանձնել ի պաշտօնէ կրօնական ժողովին, որ քննութիւն ընելով յիշեալ վարդապետաց այս անվայել հրատարակութեան վրայ պարտու պատշաճն անօրինէ:

Կրօնական ժողովի տեղեկագիրը առնոր հետ յիշեալ վարդապետաց ներկայութեամբ կատարուած հարցաքննութեան յայտագիրը կարդացուեցան: Կրօն. ժողովը՝ եբ+ղբբի անուն տետրակին առթիվ յիշեալ երկու վարդապետները յանցաւոր կը դատէ և կը վճռէ որ անոնք եկեղեցական կարգէ լուծուած են այսուհետև:

Որոշուեցաւ խառն ժողովով, որ յիշեալ տեղեկագիրը կամ վճռագիրը հրատարակուի Կրօն. ժողովոյն կողմէ, մայրաքաղաքիս եկեղեցեաց քարոզիչներուն և վիճակաւոր առաջնորդաց ալ ղրկուի եկեղեցիները կարդացուելու համար, և նոյնպէս ազգային օրագրաց ալ հաղորդուի ի հրատարակութիւն:

Իսկ վերոյիշեալ վճռոյն գործադրութեան համար, Քաղ. ժողովը որոշեց նախ տեղեկանալ թէ յիշեալ վճռոյն գործադրութիւնն կրնայ հոս ալ ըլլալ, դուրսը վանքերէն ելած կուսէ մէջ ալ ըլլալ, այսինքն՝ վիճանակ հոս կարգն վրայէն առնելու, արքունի հրամանագրով մը կը ղրկուին անոնք հեռաւոր վանք մը, ուր կը դադարեցուին եկեղեցական պաշտօն վարելէ և կը դրուին ընդ ապաշխարանօք:

Քաղաքական ժողովին տեսնելով որ այս վերջին պարագային մէջ կրօն. ժողովին տուած վճիռն կը չափաւորի, հարկ դա-

ՏԻԳՐԱՆԵՆԱՆ ՄԿՐՏՉ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Ժողովը Տիգրանեանին վերջին անգամ ըրած ժողովարարութեան համարատուութիւնն պահանջեց, ըստ որում նախորդ վարչութիւնը ժապաւէնեալ տումար մը յաձներ էր իրեն յանուն Զէյմունի պարտուց ժողված նուէրներուն արձանագրելու և հաշիւը տալու համար։ Տիգրանեան հակառակեցաւ և չ'երը ուզեր հաշիւ տալ ժողովին և կ'ուզեր մէկնիլ գործէն։ ժողովը արգելք դրաւ իրեն գործէն դուրս չ'ելլելու մինչև որ հաշիւները չը տայ։ Եւ իւր ըմբռաստ ընթացքին համար ամբաստանութեան ներքև ձգելով, խնդրեց Սրբազան Պատրիարքէն, որ կրօնական ժողով գումարելով և գատաստան հրաւիրէ յիշեալ եպիսկոպոսը։

Ի վերջոյ Տիգրանեան իւր պակասութիւնը ճանչնալով դիմեց գալ ժողովին, իր հաշիւները տալու, և ժապաւէնեալ տումարը յանձնեց Տ՛ստ. Խորէնին, որ հաշիւները քննէ և արդիւնքը տեղեկագրէ առ վարչութիւն։ Հետևապէս Տիգրանեանի վրայ եղած ամբաստանութեանց քննութիւնը որ կրօն. ժողովին յանձնել որոշուած էր, ետ մնացաւ։

Տ՛ստ. Խորէնէն հաշուոյ քննութեան տեղեկագիրը գալով և ժողովը նկատելով որ Տիգրանեան եպիսկոպոս Զէյմունի այցելութեան պատճառաւ ըրած ժողովարարութեան և ծախուց հետ իր անձնական և առաջնորդական ծախքերն ու հաստոյքներն ալ խառներ է, և որպէս թէ առաքելական դրութեամբ այսպէս պէտք է ըլլայ, իր բոլոր անձնական ծախքերն վարչութեան հաշուոյն անցնել ուզեր է, նկատելով որ յիշեալ եպիսկոպոսին այս պարագային մէջ յառաջ բերած դրութիւնն առնդունելի է, և թէ նախորդ վարչութեան օրով յիշեալ ժողովարարութեան պաշտօնատուած ժամանակ որ և է պայմանագրութիւն մը եղած չէ, որուշեց այս գիտողութիւններով հանդերձ խնդիրը նորէն գար-

տէզ որ կրօն. ժողովն ալ իր կարծիքը յայտնէ, և եթէ իր վճռագիրն փոխելով Սրբազան Պատրիարքին առաջարկութեան համաձայն ուրիշ վճռագիր մը տայ, այն ատեն խառն ժողովով տրուած վերոյիշեալ որոշումն փոխուի և նոր գաղիք վճռագրոյն համեմատ գործադրելու որոշումն ընդունուի։

Կրօն. ժողովը բացատրեց թէ որովհետև իրենց վճիռն տուած էին առ թէոթեամբ որ եթէ պզտիկ և գանմեղայ ըսեն, իրենց ներքուի՝ տպաշխարութեան ենթարկելով, ուստի կրնայ Սրբազան Պատրիարքին յայտնած գիտողութեան համեմատ գանգի մը մէջ իրենց ժամանակ որուիլ պզտլու։ Հետևապէս յիշեալ վճռոյն հրատարակութեան որոշումն առ այժմ ետ ձգուելով որոշուեցաւ որ կրօն. ժողովէն գանգի նոր վճռագրոյն համեմատ փոխանակ գանոնք իրենց կարգէն լուծելու, առ այժմ եկեղեցական պաշտօններէ դադրեցնելով Բ. Դրան հրամանագրով Պայազիտի Իշխանիսկ անուն գանգը կամ ուր որ Սրբազան Պատրիարքը յարմար գտած՝ հոն ղրկուին։ Այս վերջին որոշման գործադրութիւնն յանձնուեցաւ Սրբազան Պատրիարքին։

Սրբազան Պատրիարքը՝ի վերջոյ ամանոց բազմանոցը գիշանելով թոյլտուութիւն ըրաւ որ Ս. Երուսաղէմ երթան փոխանակ ուրիշ գանգ մը երթալու։

ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ ԵՒ ՍԻՒՆԵԱՑ

Այս երկու անձինք Հայաստանեայց եկեղեցւոյ վարդապետութեանը դէմ քարոզութիւններ ընելով, և իրենց անվայել վարմունքովը մեծամեծ գայթակղութիւններու պատճառ ըլլալէ ետև, անկանոն և ապօրինաւոր պատիժներ անդամ կատարելնին իմացուելով, կրօնական ժողովոյ որոշմամբ եկեղեցական դասէն վռնտուած ըլլալնին Բ. Դրան հաղորդուելով, խնդրուեցաւ որ արդելուի նոցա հայ եկեղեցականի կերպարանօք շրջագայիլը։

ձրնել Տ՚նտ. Խորհրդին՝ խնդրելով որ Տիգրանեանի անձնականին վերաբերող հաշիւները զատելով, միայն Ջէյթունի վերաբերեալները զատ հաշուեցոյց չինէ և ներկայացնէ Ժողովին։

Դեռ վերջին հաշուեցոյցն չ՚ներկայացած, Տիգրանեան ինչ բադիր մատուց Ժողովին որով կ՚ի նայնէր թէ իր հայրենիքը պիտի վերադառնայ առանց պաշտօնի։ Այս խնդրին անպատեհ ոճը և Սրբազան Պատրիարքին ուղղուած չ՚ընդունելով, Ժողովը պատասխանեց թէ պարզապէս ուր երթալիքը պէտք է գրէ և իր խնդրագիրը առ Սրբազան Պատրիարքն ուղղէ ըստ օրինի։ Մկրտիչ եպիսկոպոս ուղղակի կարին երթալիքը յայտնեց, բայց Սրբազան Պատրիարքին խնդրագիրը ուղղել չ՚ուզելուն համար չ՚ընդունուեցաւ և ետ ձգուեցաւ իր խնդիրը։ Ինչ առնէին Տիգրանեան նորէն ներկայացաւ Ժողովին և յայտնեց թէ Սրբազան Պատրիարքէն արդէն հրաման ընդունած է կարին և անկէ իր հայրենիքը ի Տիգրանակերտ երթալու, և խնդրեց որ իր հաշիւներուն քննութեան վերջ մը տրուի։ Տ՚նտեսական խորհրդականք ներկայացան առանց տեղեկագրի, և բերանացի բացատրութիւն տուին. նախորդ վարչութեան օրով անգամ՚մը հաշիւը տեսնուեր և 16717 ղրշ. ճեպորդ առնելիքը ընդունուելէ ետև, ժապաւինեալ տումարմը յանձնուեր է կոնդակաւ նորէն ժողովարարութիւն ընելու, և ուղղակի Մօլտօ վալաքիա գացեր է. հոն ժողովեր է 22800 ղրշ. Պօլսէն ալ ժողվեր է 6970 ղրշ. ընդամէնն 29862 ղրշ։ 16700 ղրշ. վար երթալով կը մնայ 13 հազար հարիւր այսչափ ղրշ. տալիքը։ Բայց Մօլտօ-վալաքիայի ծախքը կը ցուցընէ 11 հազար 3 հարիւր այսչափ, 8 ամսուան երթևեկութեան միջոցին համար. Պօլսոյ համար ըրած ծախքը չ՚ընդունուիր արդէն. ըսել է 13 հազար ղրշ.էն ծախքը վար երթալով կը մնայ 2700 ղրշ.ի պարտք և ոչ առնելիքը։ Այս միջոցին Փիլիպպիք՚ալ բողոքագիր ղրկած էին վարչութեան, և Ժողովն ալ Տ՚նտ. Խորհրդին յանձնած էր, որով Տիգրանեանի ծոլոված տաւիղները իրենց եկեղեցւոյ շինութեան համար, կը պահանջէին. Տիգրանեան պատասխաներ է որ 2 հազար ղրշ. ժողված եմ անոնց համար, և պարտք է պիտի տամ։ Նաև եկեղեցական զարդ և կարասիք ալ ժողվեր է, անոնք ալ պէտք է յանձնել։ — Տ՚նտ. Խորհրդին տուած այս բացատրութեանց վրայ Ժողովը պահանջեց Տիգրանեանէն ժողովարարութեան մը նայորդ դումարը, նոյնպէս եկեղեցական զարդերը։ Տիգրանեան առ այժմ տակ չ՚ունիմ որ վճարեմ, ընդհակառակն պարտաւոր տակ կը դառնամ և տակաս կը վճարեմ պատասխանեց։ Ժողովը յանդիմանեց որ պարտքդ ըլլալը կ՚ընդունիս և երբ կարողութիւն ունենաս պիտի վճարես վարչութեան։ Իսկ եկեղեցական զարդուց մասին Տիգրանեան պատասխանեց թէ անոնք եկեղեցական զարդ չ՚են, ոսկի և այլ նիւթերէն բաներու հետաքրքրութիւն կ՚ունենայ, որ Ռուսիայէ սարրաֆ համբարձումեանին ղրկի պարտուցս վճարէն գրաւ դրած եմ ըսաւ։ Ժողովը Տ՚նտ. Խորհրդին ապացուցեց որ իր առած վերոյիշեալ բացատրութիւնները գրով հաղորդէ վարչութեան, որ արդիւնքը հրատարակուի։

Տիգրանեան եպիսկոպոս Պօլսէն ճամբայ չելած՝ նոր խնդրագիր մը մատուցանելով կը խնդրէր Ժողովէն որ պաղտատու առաջնորդութեան պաշտօնն իրեն յանձնուի։ Ժողովն այս առաջարկութիւնը չ՚ընդունեց և Տիգրանեանի յայտնեց որ Պաղտատու վիճակն առ այժմ առաջնորդի պէտք չ՚ունի։

Տիգրանեան եպիսկոպոս ուրիշ խնդրագրով մը առաջարկեց որ Հալէպու առաջնորդութեան օրերէն մնացած ամանական առնելիքները, որ ամբողջապէս վճարուած չ՚են իրեն, պահանջուի Հալէպի ազգային ժողովականներէն, ըսելով թէ նախորդ վարչութիւնը անոնց վրայ պարտք դրած և որոշած էր որ 1000 ղրշ. ամանական տան իրեն, և յայտնեց թէ քանի որ իր այս առնելիքները մնան, երբէք կարող չը կրնար ըլլալ իր պարտքերը վճարել։

Ժողովը քննեց վարչութեան նախորդ

արձանագրութիւններէն, և ստուգելով որ Հալէպի առաջնորդութեան համար 1000 ղրչ. ամսական որոշուած է արդէն, որոշեց գրել Հալէպի ազգային ժողովոյն, և տեղեկութիւն խնդրել անոր առնելեացը վրայօք։

ՂՈՒԶՂՈՒՆՃՈՒԽԻ ԴՊՐՈՑԻ ԽՆԴԻՐԸ

Ղուզղունճուխ-իճատիէ միացեալ թաղից Թաղ. Խորհրդոյ յայտագիրը, որով թաղին դպրոցի յատկացած տանը գիրքը անյարմար ըլլալուն, և տարիէ մը ի վեր գրեթէ գոյ ձնալուն պատճառաւ, ընդհանուր թաղեցւոյ համահաճութեամբ նոյն տեղը վաճառելով, եկեղեցւոյն կից ուրիշ տեղւոյ մը վրայ դպրոց մը հաստատելու որոշում ըրած ըլլալնին կը յայտնեն, և այս մասին թաղեցւոյ հանրագիրն ալ դրկելով վարչութեան հաւանութիւնը կը խնդրեն։ Ըստ 46 րդ. յօդուածոյ Սահմանադրութեան Ընտրեալ Խորհրդոյ կարծիքն առնելէ ետև, հաւանութիւն տրուեցաւ յիշեալ առաջարկութեանը։

ԲԷՐԱՅԻ ՀՐԴԵՀԸ ԵՒ ԱԶԳ. ԿԱԼՈՒԱԾՈՑ ԵՒ ՊԱՐՏՈՒՑ ԽՆԴԻՐԸ

Այս զարհուրելի հրդեհին զոհ եղող թշուառ ընտանեաց պէտք եղած պաշտպանութիւնը ընելու և իրենց անմիջական պիտոյից ըստ կարելւոյն նպաստելու համար յատուկ մասնաժողով մը կազմեց Քաղ. ժողովը, որու անդամներն իրենց յանձն առած այս բարեգործական պաշտօնը խղճի ժօք և անձնուիրաբար կատարած ըլլալնուն համար պարտք կը համարիմք գոհութեամբ յիշատակել։

Բէրայի եկեղեցւոյն հրկիզեալ կալուածոց վիճակը և պարտատերոց տուած նեղութիւնները յայտնելով Թաղ. Խորհուրդը, պէտք եղած դարմանը խնդրելուն համար, ժողովը որոշեց այս խնդրոյն վրայ նախ թաղեցւոց կարծիքն առնել և ապա պարտուցիս մէջայներուն վրայ խորհիլ։

Բէրայի մէջ թաղական ընդհ. ժողով գումարուելով, իր մէջէն ցանձնաժողով մը կազմեր և անոր յանձներ էր ծրագիր մը պատրաստել այս մասին։ Ցիշեալ ցանձնաժողովն իր ծրագիրը վարչութեան ղրկելով, ժողովը 3 դէմատար առաջարկութիւն գտաւ անոր մէջ, որք են.

1. Ալքազարի վարձակալէն հետ բացած դատին համար Մինիւսիբալիթէին ըսած վճռոյն վերաքննութիւնը փութացնելու համար հարկ եղած պաշտպանութիւնը ընելով վերջացնել տալ. որ տարիէ մը ի վեր երկարաձգուած էր։ Ժողովն արդէն այս մասին թագրիր գրած էր, նորէն յանձնարարութիւն ըրաւ փաքուլթէհաան էֆէնտիին որ պէտք եղած ջանքը շարունակէ Բ. Դրան քով։

2. Թաղական վերատեսչութիւն մը կազմել անկախ Թաղ. Խորհրդէն, և անոր յանձնել Բէրայի Ազգ. կալուածոց և պարտուց խնամքն ու մատակարարութիւնը, մինչև որ եկեղեցւոյ պարտքերը վճարուելով, կալուածներն ծախուելու վտանգէն ազատին։ Ժողովն ընդունեց այդ առաջարկութիւնը։

3. Արտօնութիւն տալ Թաղական նոր վերատեսչութեան հազար լիրայի տղդային ներքին փոխառութեան մը գիմելու, կալուածային ստիպողական նորոգութեանց գործածուելու համար։ Ժողովը այդ առաջարկութիւնն ալ ընդունելով անոր դարձադրութիւնը կազմուելիք Թաղ. վերատեսչութեան վերապահել որոշեց։

Ցանձնաժողովն իր ծրագրին մէջ քանի մը երկրորդական առաջարկութիւններ ալ ըրած էր, զորս ժողովը բացատրութեան կարօտ տեսնելով, Թաղական վերատեսչութիւնը կազմուելէ ետև անոր ուշադրութեանն յանձնել որոշեց։

Գալաթիոյ Թաղ. Խորհուրդը Բէրայի մէջ պատահած հրկիզութեան վրայ Գալաթիոյ եկեղեցւոյն կալուածոյ համար մը-տատանչութեան մէջ ըլլալը խնայելով,

ժէկ քանի կալուածները 3500 լիրայի արժէքով ապահովագրութեան տակ դնել առաջարկեց, ժողովը ընդունեց այս առաջարկութիւնը և գործադրութեանը համար գրեց։

ՍԱՄԱԹԻՈՅ ԹԱՂ. ԽՈՐՀՐԴԻՆ ԳԱՍՍԱՄԻ ՀԵՏ ՈՒՆԵՑԱԾ ԽՆԴԻՐԸ

Ասկէ առաջ Գասսամի կողմէ ծանուցագրով մը Սամաթիոյ թաղի բնակիչներէն հանգուցեալ Թիւթիւնճի Միքայէլ Ծովհաննէսեանի որբերուն վերաբերեալ 12 հազար այշեայի ղրուշի դումարը կը խլնդրուէր, որ թաղ. խորհրդին քով մնացած է եղեր, և ուզուած առեն նոյն թաղ. խորհուրդը դժկամակեր է զայն հատուցանելը ըսելով թէ առանց Պատրիարքարանի հրամանին չ'են կրնար հատուցանել, իսկ թաղ. խորհուրդը Պատրիարքարանէն գրուած նամակին պատասխանելով կը յայտնէ թէ եկեղեցին առ այժմ կարողութիւն չ'ունի ատակը հատուցանելու, ինչպէս որ յիշեալ որբերուն կանամաժուն (վասի) ալ կ'ուզէ, որ եկեղեցին մնայ, և շահը ամէն ամիս չարունակուի վճարել այն որբերուն, ինչպէս որ մինչև հիմա վճարած է։

Ժողովը այս տեղեկութեան վրայ որոշեց պատասխան դրել Գասսամի, թէ Սամաթիոյ եկեղեցւոյն անունէն առ այժմ կարող չ'է նոյն ատակը վճարելու, բայց ամէն ամիս շահը կը վճարէ յիշեալ որբոց կնամաժուն, և ատակն ալ երբ կարողութիւն ունենայ՝ պիտի վճարէ։

ԵԷՆի ԳԻՒՂի ԱՐԱՆԵՐՈՒՆ ԽՆԴԻՐԸ

Եէհր էմինիէն եկած պատասխանագրէն իմացուելով որ յիշեալ Արաներուն համար նոր չինուած խարիան վաւերացընելու համար արքունական ֆէրմանը կ'ուզէ, և ըստ որում այն ֆէրմանը ձեղայիրլեանի թաղին մէջ մնացած է, ասկայն անոր արձանագրութիւնը էվքաֆի պաշտօնատունը նոյնպէս և Բ. Դուռը կայ. նաև Աղդին ձեռքն եղած երկու Սէնեաններուն չափիչներուն մէջ այս իրատէին գոյութիւնը նշանակուած է, իսկ երկրորդ Սէնեաը իրատէի կարօտութիւն չ'ունի, ի վերջոյ անոր այն Սէնեաին մէջ նշանակեալ Արսային վրայ տուն չինելու արտօնութիւն կայ, ինչպէս որ յիշեալ Սէնեաին պարտնակութենէն յայտնի է, որոշուեցաւ այս պարագաները հաղորդել Եէհր էմինին, և եթէ ապարդիւն ճնայ, թագրիր գրել առ Բ. Դուռն, յիշեալ Արտաներուն խարճային վաւերացումը իրագործելու համար։

ԱՆԴԱՄՄՔ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ՍԱՀԱԿ ԱՊՐՕ
ՅԻԳՐԱՆ Ռ. ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ
ՅԱԿՈԲ Պ. ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ
ՅԱԿՈԲ ՖՐԻՆԿԵԱՆ
ԳԷՈՐԳ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ
Մ. ՌԱՖԱՅԷԼԵԱՆ

Ատէնապէտ
Ատէնապետ

